ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ

Prologue

1 Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος, καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν
Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος. 2 Οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ
πρὸς τὸν Θεόν. 3 Πάντα δι᾽ αὐτοῦ ἐγένετο,
καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν ὃ γέγονεν.
4 Ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν, καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν
ἀνθρώπων. 5 Καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει,
καὶ ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ κατέλαβεν.

John—a witness to the Light

6 Ἐγένετο ἄνθρωπος ἀπεσταλμένος παρὰ
Θεοῦ, ὄνομα αὐτῷ Ἰωάννης. 7 Οὗτος ἦλθεν
εἰς μαρτυρίαν, ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός,
ἵνα πάντες πιστεύσωσιν δι᾽ αὐτοῦ. 8 Οὐκ
ἦν ἐκεῖνος τὸ φῶς ἀλλ᾽ ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ
τοῦ φωτός. 9 Ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν ὃ
φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν
κόσμον. 10 Ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, καὶ ὁ κόσμος
δι᾽ αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ
ἔγνω. 11 Εἰς τὰ ἴδια ἦλθεν, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν
οὐ παρέλαβον. 12 Ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτόν,
ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι,
τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ· 13 οἳ
οὐκ ἐξ αἱμάτων, οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκός,
οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρός, ἀλλ᾽ ἐκ Θεοῦ
ἐγεννήθησαν.

Jesus—the Only-begotten

14 Καὶ ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν
ἐν ἡμῖν, καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ,
δόξαν ὡς μονογενοῦς, παρὰ Πατρός, πλήρης
χάριτος καὶ ἀληθείας. 15 Ἰωάννης μαρτυρεῖ
περὶ αὐτοῦ καὶ κέκραγεν λέγων, «Οὗτος ἦν ὃν
εἶπον, ‹Ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος ἔμπροσθέν μου
γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν.› » 16 Καὶ* ἐκ τοῦ
πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν,
καὶ χάριν ἀντὶ χάριτος. 17 Ὅτι ὁ νόμος
διὰ Μωσέως† ἐδόθη· ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια
διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο. 18 Θεὸν οὐδεὶς
ἑώρακεν πώποτε. Ὁ μονογενὴς Υἱός,‡ ὁ ὢν εἰς
τὸν κόλπον τοῦ Πατρός, ἐκεῖνος ἐξηγήσατο.

John the baptizer performs his office

19 Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ Ἰωάννου,
ὅτε ἀπέστειλαν§ οἱ Ἰουδαῖοι ἐξ Ἱεροσολύμων
ἱερεῖς καὶ Λευΐτας ἵνα ἐρωτήσωσιν αὐτόν,
«Σὺ τίς εἶ;» 20 Καὶ ὡμολόγησεν καὶ οὐκ
ἠρνήσατο, καὶ ὡμολόγησεν ὅτι «Οὐκ εἰμὶ ἐγὼ*
ὁ Χριστός.» 21 Καὶ ἠρώτησαν αὐτόν, «Τί

---

* **1:16** και **f**[35] A,W [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ οτι 𝔭[66,75]אB,C,D [1%] NU † **1:17** μωσεως **f**[35] A [95%] CP,HF,RP,TR ¦ μωυσεως 𝔭[66,75]אB,C,W [5%] OC,NU ‡ **1:18** ο μονογενης υιος **f**[35] A(W) (99%) HF,RP,OC,TR ¦ 1 μονογεννης 3 (0.6%) CP ¦ 12 θεος 𝔭[75] (0.1%) ¦ 2 θεος 𝔭[66]אB,C (0.3%) NU § **1:19** απεστειλαν **f**[35] 𝔭[66,75]אW [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 προς αυτον (A)B,C [2%] [NU] (A [1.5%] place it after λευιτας.) * **1:20** ουκ ειμι εγω **f**[35] [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 312 𝔭[66,75]אA,B,C,W [1%] NU

οὖν, Ἠλίας εἶ σύ;»† Καὶ λέγει, «Οὐκ εἰμί.»
«Ὁ Προφήτης εἶ σύ;» Καὶ ἀπεκρίθη, «Οὔ.»
22 Εἶπον‡ οὖν αὐτῷ, «Τίς εἶ;—ἵνα ἀπόκρισιν
δῶμεν τοῖς πέμψασιν ἡμᾶς. Τί λέγεις περὶ
σεαυτοῦ;» 23 Ἔφη, «Ἐγὼ φωνὴ βοῶντος· ‹Ἐν
τῇ ἐρήμῳ εὐθύνατε τὴν ὁδὸν Κυρίου,› καθὼς
εἶπεν Ἡσαΐας§ ὁ προφήτης.»

24 Καὶ οἱ* ἀπεσταλμένοι ἦσαν ἐκ τῶν
Φαρισαίων. 25 Καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν καὶ
εἶπον† αὐτῷ, «Τί οὖν βαπτίζεις εἰ σὺ οὐκ εἶ
ὁ Χριστὸς οὔτε‡ Ἠλίας οὔτε ὁ Προφήτης;»
26 Ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰωάννης λέγων, «Ἐγὼ
βαπτίζω ἐν ὕδατι, μέσος δὲ§ ὑμῶν ἕστηκεν ὃν
ὑμεῖς οὐκ οἴδατε. 27 Αὐτός ἐστιν ὁ * ὀπίσω
μου ἐρχόμενος, ὃς ἔμπροσθέν μου γέγονεν,†

---

† **1:21** τι ουν ηλιας ει συ **f**35 A [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 12534 (𝔭75)C [0.3%] NU ¦ 52134 B ¦ 1234 ℵ [0.2%] ¦ τις 2534 𝔭66 ¦ παλιν 12543 W ¦ three further variants ‡ **1:22** ειπον **f**35 ℵA,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ειπαν 𝔭66,75B,C,W [0.5%] NU (A similar statement obtains in 1.25,38; 2.18,20; 3.26; 9.20; 11.46; 12.19.) § **1:23** ἡσαιας **f**35 CP,OC,TR? ¦ ησαιας *rell* (A similar statement will obtain wherever the name occurs.) * **1:24** οι **f**35 N,W [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭66,75ℵA,B,C [1%] NU † **1:25** ειπον *rell* ¦ ειπαν 𝔭66,75B,C,NU ‡ **1:25** ουτε **f**35 [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ουδε 𝔭(5)66,75ℵA,B,C,N,W [2%] NU (Both times.) § **1:26** δε **f**35 𝔭119A,N,W [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭66,75,120ℵB,C [1%] NU * **1:27** αυτος εστιν ο **f**35 A (96.2%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ ουτος 23 (1.2%) ¦ 12 (0.1%) ¦ 3 𝔭66,75,119v,120C,N,W (2.1%) NU ¦ — ℵB (0.4%) † **1:27** ος εμπροσθεν μου γεγονεν **f**35 A [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭5,66,75,119v,120ℵB,C,N,W [2%] NU

οὗ ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἄξιος‡ ἵνα λύσω αὐτοῦ
τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος.»§ 28 Ταῦτα ἐν
Βιθαβαρᾶ ἐγένετο,* πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ὅπου
ἦν† Ἰωάννης βαπτίζων.

Behold the Lamb of God!

29 Τῇ ἐπαύριον βλέπει ὁ Ἰωάννης‡ τὸν
Ἰησοῦν ἐρχόμενον πρὸς αὐτὸν καὶ λέγει· «Ἴδε,
ὁ Ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ
κόσμου. 30 Οὗτός ἐστιν περὶ§ οὗ ἐγὼ εἶπον,
‹Ὀπίσω μου ἔρχεται ἀνὴρ ὃς ἔμπροσθέν μου
γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν.› 31 Κἀγὼ οὐκ
ᾔδειν αὐτόν· ἀλλ᾿ ἵνα φανερωθῇ τῷ Ἰσραήλ,
διὰ τοῦτο ἦλθον ἐγὼ ἐν τῷ* ὕδατι βαπτίζων.»
32 Καὶ ἐμαρτύρησεν† Ἰωάννης λέγων ὅτι
«Τεθέαμαι τὸ Πνεῦμα καταβαῖνον ὡς‡
περιστερὰν ἐξ οὐρανοῦ, καὶ ἔμεινεν ἐπ᾿ αὐτόν.

---

‡ **1:27** εγω ουκ ειμι αξιος **f**^{35} A (86.4%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ 2314 𝔭^{119}B,T,W (3%) [NU] ¦ 2341 (0.2%) ¦ 234 𝔭^{120v}אC,N (6.9%) ¦ 23 ικανος 𝔭^{66,75} (2.5%) ¦ 123 ικανος (0.8%) ¦ 231 ικανος (0.1%) § **1:27** υποδηματος *rell* ¦ 1 εκεινος υμας βαπτισει εν πνευματι αγιω και πυρι (N) (8.9%) * **1:28** εν βιθαβαρα εγενετο **f**^{35} [25%] ¦ 1 βηθαβαρα 3 (א^{c}C^{c})T^{V} [10%] TR ¦ 1 βηθανια 3 𝔭^{75}A,B,C,W [65%] CP,HF,RP,OC,NU ¦ 31 βηθανια 𝔭^{66}א ¦ 1 βηθανια εγενοντο N † **1:28** ην **f**^{35} A,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 ο 𝔭^{66,75}אB,C,W [0.5%] NU ‡ **1:29** ο ιωαννης **f**^{35} [50%] CP,OC,TR ¦ — 𝔭^{5,66,75}אA,B,C,N,W [50%] HF,RP,NU (OC has small print.) § **1:30** περι **f**^{35} A,N (98.9%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ υπερ 𝔭^{5,66,75,106}אB,C,T,W (0.6%) NU ¦ — (0.1%) ¦ long omission (0.4%) * **1:31** τω **f**^{35} A,N [95%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭^{66,75}אB,C,W [5%] NU † **1:32** εμαρτυρησεν *rell* ¦ 1 ο [20%] ‡ **1:32** ως **f**^{35} 𝔭^{75,106}(א)A,B,C,N,W [60%] OC,NU ¦ ωσει 𝔭^{66} [40%] CP,HF,RP,TR

33 Κἀγὼ οὐκ ᾔδειν αὐτόν, ἀλλʼ ὁ πέμψας με
βαπτίζειν ἐν ὕδατι, ἐκεῖνός μοι εἶπεν, ‹Ἐφʼ ὃν
ἂν ἴδῃς τὸ Πνεῦμα καταβαῖνον καὶ μένον ἐπʼ
αὐτόν—οὗτός ἐστιν ὁ βαπτίζων ἐν Πνεύματι
Ἁγίῳ.› 34 Κἀγὼ ἑώρακα καὶ μεμαρτύρηκα ὅτι
οὗτός ἐστιν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ.»

Jesus begins His public ministry

35 Τῇ ἐπαύριον πάλιν εἱστήκει ὁ Ἰωάννης
καὶ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο. 36 Καὶ
ἐμβλέψας τῷ Ἰησοῦ περιπατοῦντι λέγει, «Ἴδε,
ὁ Ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ.» 37 Καὶ ἤκουσαν αὐτοῦ οἱ
δύο μαθηταὶ§ λαλοῦντος, καὶ ἠκολούθησαν
τῷ Ἰησοῦ. 38 Στραφεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς
καὶ θεασάμενος αὐτοὺς ἀκολουθοῦντας,
λέγει αὐτοῖς, «Τί ζητεῖτε;» Οἱ δὲ εἶπον
αὐτῷ, «Ῥαββί» (ὃ λέγεται ἑρμηνευόμενον*
Διδάσκαλε), «ποῦ μένεις;» 39 Λέγει αὐτοῖς,
«Ἔρχεσθε καὶ ἴδετε.»† Ἦλθον‡ καὶ εἶδον§
ποῦ μένει, καὶ παρʼ αὐτῷ ἔμειναν τὴν ἡμέραν

§ **1:37** αυτου οι δυο μαθηται **f**35 A,N (93.6%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ αυτω 234 (0.7%) ¦ αυτον 234 (0.2%) ¦ 2341 ℵB (1.6%) NU ¦ 2314 𝔭66,75C,W (1.1%) ¦ 12341 (1.1%) ¦ 124 (0.5%) ¦ 134 (0.2%) ¦ 234 (0.4%) ¦ five other variants (0.4%) * **1:38** λεγεται ερμηνευομενον **f**35 ℵ (94.5%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 μεθερμηνευομενον 𝔭66,75A,B,C,N(W) (3.1%) NU ¦ ερμηνευεται (0.5%) ¦ εστιν (1.3%) ¦ εστιν μεθερμηνευομενον (0.2%) ¦ — (0.4%) ¦ two other variants (0.1%) † **1:39** ιδετε **f**35 ℵA [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ιδεται N ¦ οψεσθε 𝔭5,66,75B,C [2%] NU ¦ οψεσθαι W ‡ **1:39** ηλθον **f**35 [98%] CP,HF,RP,TR ¦ 1 ουν ℵA,N [1.5%] OC ¦ ηλθαν ουν 𝔭5v,66,75B,C,W [0.5%] NU § **1:39** ειδον **f**35 ℵA [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ειδαν 𝔭66,75B,C,W [0.5%] NU ¦ ιδον N

ἐκείνην—ὥρα* ἦν ὡς δεκάτη. 40 Ἦν Ἀνδρέας,
ὁ ἀδελφὸς Σίμωνος Πέτρου, εἷς ἐκ τῶν
δύο τῶν ἀκουσάντων παρὰ Ἰωάννου καὶ
ἀκολουθησάντων αὐτῷ. 41 Εὑρίσκει οὗτος
πρῶτος† τὸν ἀδελφὸν τὸν ἴδιον Σίμωνα καὶ
λέγει αὐτῷ, «Εὑρήκαμεν τὸν Μεσίαν»‡ (ὅ
ἐστιν μεθερμηνευόμενον§ Χριστός). 42 Καὶ*
ἤγαγεν αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. Ἐμβλέψας†
αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, «Σὺ εἶ Σίμων, ὁ υἱὸς
Ἰωνᾶ·‡ σὺ κληθήσῃ Κηφᾶς» (ὃ ἑρμηνεύεται,
Πέτρος).

Nathanael

43 Τῇ ἐπαύριον ἠθέλησεν§ ἐξελθεῖν εἰς τὴν
Γαλιλαίαν, καὶ εὑρίσκει Φίλιππον καὶ λέγει
αὐτῷ,* «Ἀκολούθει μοι.» 44 (Ἦν δὲ ὁ Φίλιππος
ἀπὸ Βηθσαϊδά, ἐκ τῆς πόλεως Ἀνδρέου καὶ
Πέτρου.) 45 Εὑρίσκει Φίλιππος τὸν Ναθαναὴλ
καὶ λέγει αὐτῷ, «Ὃν ἔγραψεν Μωσῆς† ἐν τῷ
Νόμῳ—καὶ οἱ Προφῆται—εὑρήκαμεν· Ἰησοῦν

---

* **1:39** ωρα **f**35 𝔓66,75אA,B,C,W [95%] CP,HF,RP,OC,NU ¦ 1 δε [5%] TR † **1:41** πρωτος **f**35 אW [95%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ πρωτον 𝔓66,75A,B [5%] NU ‡ **1:41** μεσιαν **f**35 [95%] CP,HF,RP ¦ μεσσιαν 𝔓66,75אA,B,W [5%] OC,TR,NU § **1:41** μεθερμηνευομενον *rell* ¦ 1 ο [5%] TR * **1:42** και **f**35 A,W [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔓66,75,119vאB [0.5%] NU ¦ ουτος [0.5%] † **1:42** εμβλεψας **f**35 𝔓66,106אA,B [80%] HF,RP,OC,NU ¦ 1 δε 𝔓75 [20%] CP,TR ¦ και 1 W ‡ **1:42** ιωνα **f**35 A (99.2%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ ιωαννου 𝔓66,75,106א(B)W (0.5%) NU ¦ ιωανα (0.4%) § **1:43** ηθελησεν **f**35 𝔓66,75,120אA,B,W [80%] CP,HF,RP,NU ¦ 1 ο ιησους [20%] OC,TR * **1:43** αυτω **f**35 [50%] OC,TR ¦ 1 ο ιησους 𝔓66,75(א)A,B,W [50%] CP,HF,RP,NU † **1:45** μωσης **f**35 אA [95%] CP,HF,RP,TR ¦ μωυσης 𝔓66,75B,W [5%] OC,NU

τὸν‡ υἱὸν§ Ἰωσήφ, τὸν ἀπὸ Ναζαρέτ.»* 46 Καὶ
εἶπεν αὐτῷ Ναθαναήλ, «Ἐκ Ναζαρὲτ δύναταί
τι ἀγαθὸν εἶναι;» Λέγει αὐτῷ† Φίλιππος,
«Ἔρχου καὶ ἴδε.»
47 Εἶδεν ὁ Ἰησοῦς τὸν Ναθαναὴλ ἐρχόμενον
πρὸς αὐτὸν καὶ λέγει περὶ αὐτοῦ, «Ἴδε, ἀληθῶς
Ἰσραηλίτης ἐν ᾧ δόλος οὐκ ἔστιν.» 48 Λέγει
αὐτῷ Ναθαναήλ, «Πόθεν με γινώσκεις;»
Ἀπεκρίθη‡ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ, «Πρὸ τοῦ
σε Φίλιππον φωνῆσαι, ὄντα ὑπὸ τὴν συκῆν,
εἶδόν σε.» 49 Ἀπεκρίθη Ναθαναὴλ καὶ λέγει
αὐτῷ·§ «Ῥαββί, σὺ εἶ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, σὺ
εἶ ὁ Βασιλεὺς* τοῦ Ἰσραήλ.» 50 Ἀπεκρίθη
Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· «Ὅτι εἶπόν σοι,†
‹Εἶδόν σε ὑποκάτω τῆς συκῆς,› πιστεύεις;
Μείζω τούτων ὄψει.»‡ 51 Καὶ λέγει αὐτῷ,
«Ἀμήν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπ᾽ ἄρτι ὄψεσθε§

---

‡ **1:45** τον **f**^{35} A,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔓^{66,75,106}ℵB [0.5%] NU § **1:45** υιον **f**^{35} A [40%] CP ¦ 1 του 𝔓^{66,75}ℵB [60%] HF,RP,OC,TR,NU ¦ τω W * **1:45** ναζαρετ **f**^{35} 𝔓^{66}ℵA,B [80%] CP,HF,RP,OC,TR,NU ¦ ναζαρεθ 𝔓^{75,106}W [20%] (Both times.) † **1:46** αυτω **f**^{35} 𝔓^{66}ℵA,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 ο 𝔓^{75}B [0.5%] [NU] ‡ **1:48** απεκριθη *rell* ¦ 1 ο ℵ [10%] TR § **1:49** ναθαναηλ και λεγει αυτω **f**^{35} A (93.6%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ 41 𝔓^{66,75}B,W (1%) NU ¦ 12 ειπεν 4 (ℵ) (5%) ¦ 412 ειπεν (0.2%) ¦ two other variants (0.1%) * **1:49** ει ο βασιλευς **f**^{35} 𝔓^{66}ℵ [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 31 𝔓^{75}A(B)W [2%] NU † **1:50** σοι **f**^{35} [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 οτι 𝔓^{66,75}ℵA,B [2%] NU ¦ οτι W ‡ **1:50** οψει **f**^{35} [70%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ οψη 𝔓^{66,75}ℵA,B,W [30%] NU § **1:51** απ αρτι οψεσθε **f**^{35} A (96%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ 12 οψεσθαι (3%) ¦ 3 𝔓^{66,75}B (0.7%) NU ¦ οψεσθαι ℵW (0.3%)

τὸν οὐρανὸν ἀνεῳγότα καὶ τοὺς ἀγγέλους τοῦ
Θεοῦ ἀναβαίνοντας καὶ καταβαίνοντας ἐπὶ
τὸν Υἱὸν τοῦ Ἀνθρώπου.»

2

Water into wine

1 Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ γάμος ἐγένετο ἐν
Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἦν ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ
ἐκεῖ. 2 Ἐκλήθη δὲ καὶ ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ
αὐτοῦ εἰς τὸν γάμον. 3 Καὶ ὑστερήσαντος
οἴνου, λέγει ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ πρὸς αὐτόν,
«Οἶνον οὐκ ἔχουσιν.» 4 Λέγει* αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς·
«Τί ἐμοὶ καὶ σοί, γύναι; Οὔπω ἥκει ἡ ὥρα μου.»
5 Λέγει ἡ μήτηρ αὐτοῦ τοῖς διακόνοις, «Ὅ τι ἂν
λέγῃ† ὑμῖν, ποιήσατε.»
6 (Ἦσαν δὲ ἐκεῖ ὑδρίαι λίθιναι ἓξ κείμεναι,
κατὰ τὸν καθαρισμὸν τῶν Ἰουδαίων,‡
χωροῦσαι ἀνὰ μετρητὰς δύο ἢ τρεῖς.) 7 Λέγει
αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, «Γεμίσατε τὰς ὑδρίας
ὕδατος.» Καὶ ἐγέμισαν αὐτὰς ἕως ἄνω. 8 Καὶ
λέγει αὐτοῖς, «Ἀντλήσατε νῦν, καὶ φέρετε
τῷ ἀρχιτρικλίνῳ.» Καὶ§ ἤνεγκαν. 9 Ὡς δὲ

---

* **2:4** λεγει **f**^{35} 𝔓^{75}א [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ και 1 𝔓^{66}A,B(W) [2%] [NU] † **2:5** λεγη **f**^{35} 𝔓^{66,75}אA,B,W [70%] HF,RP,OC,TR,NU ¦ λεγει [30%] CP ‡ **2:6** υδριαι λιθιναι εξ κειμεναι κατα τον καθαρισμον των ιουδαιων **f**^{35} A,N^{V} (95.4%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 λιθινοι 3456789 (0.5%) ¦ 13456789 (0.2%) ¦ 12456789 (0.2%) ¦ 12356789 (0.4%) ¦ 213567894 (−4 א) 𝔓$^{66(75)}$(א)B (0.9%) NU ¦ 123567894 W (0.2%) ¦ 213456789 (1%) ¦ 132456789 (0.2%) ¦ 124356789 (0.6%) ¦ five other variants (0.3%) § **2:8** και **f**^{35} A [95%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ οι δε 𝔓^{66,75}אB,N,W [5%] NU

ἐγεύσατο ὁ ἀρχιτρίκλινος τὸ ὕδωρ—οἶνον
γεγενημένον, καὶ οὐκ ᾔδει πόθεν ἐστίν (οἱ δὲ
διάκονοι ᾔδεισαν οἱ ἠντληκότες τὸ ὕδωρ)—
φωνεῖ τὸν νυμφίον ὁ ἀρχιτρίκλινος 10 καὶ
λέγει αὐτῷ· «Πᾶς ἄνθρωπος πρῶτον τὸν
καλὸν οἶνον τίθησιν, καὶ ὅταν μεθυσθῶσιν,
τότε* τὸν ἐλάσσω. Σὺ τετήρηκας τὸν καλὸν
οἶνον ἕως ἄρτι.»
11 Ταύτην ἐποίησεν τὴν ἀρχὴν† τῶν σημείων
ὁ Ἰησοῦς ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας καὶ
ἐφανέρωσεν τὴν δόξαν αὐτοῦ· καὶ ἐπίστευσαν
εἰς αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.
12 Μετὰ τοῦτο κατέβη εἰς Καπερναούμ‡—
αὐτὸς καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ
καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ§—καὶ ἐκεῖ ἔμειναν οὐ
πολλὰς ἡμέρας.

The first cleansing of the Temple—Passover, 27 AD

13 Καὶ ἐγγὺς ἦν τὸ Πάσχα τῶν Ἰουδαίων,
καὶ ἀνέβη εἰς Ἱεροσόλυμα ὁ Ἰησοῦς. 14 Καὶ
εὗρεν ἐν τῷ ἱερῷ τοὺς πωλοῦντας βόας

---

* **2:10** τοτε **f**[35] A,N [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔓[66,75]אB,W [1%] NU † **2:11** εποιησεν την αρχην **f**[35] אW [95%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 13 𝔓[75]A,B,N [5%] NU ¦ πρωτην 31 𝔓[66] ‡ **2:12** καπερναουμ **f**[35] A,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ καφαρναουμ 𝔓[66,75]אB [0.5%] NU ¦ — W (omits phrase) (A similar statement obtains wherever the name occurs.) § **2:12** και η μητηρ αυτου και οι αδελφοι αυτου και οι μαθηται αυτου **f**[35] A,N (91%) CP,HF,RP,OC,TR[NU] ¦ 1-7,9-12 𝔓[66,75]B,0162 (0.5%) ¦ 1-7,9-11 (0.2%) ¦ 1-4,9-12,5-7 (3.2%) ¦ 9-12,1-3,5-8 W (0.4%) ¦ 1-8 א (2%) ¦ 1-4,9-12 (1.8%) ¦ 9-12,5-8 (0.2%) ¦ 1-4 (0.4%) ¦ four further variants (0.3%)

καὶ πρόβατα καὶ περιστεράς, καὶ τοὺς
κερματιστὰς καθημένους. 15 Καὶ ποιήσας
φραγέλλιον* ἐκ σχοινίων,† πάντας ἐξέβαλεν
ἐκ τοῦ ἱεροῦ, τά τε πρόβατα καὶ τοὺς βόας·
καὶ τῶν κολλυβιστῶν ἐξέχεεν τὸ κέρμα, καὶ
τὰς τραπέζας ἀνέστρεψεν.‡ 16 Καὶ τοῖς τὰς
περιστερὰς πωλοῦσιν εἶπεν· «Ἄρατε ταῦτα
ἐντεῦθεν· μὴ ποιεῖτε τὸν οἶκον τοῦ Πατρός
μου οἶκον ἐμπορίου.» 17 Ἐμνήσθησαν δὲ§ οἱ
μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι γεγραμμένον ἐστίν, «Ὁ
ζῆλος τοῦ οἴκου σου καταφάγεταί* με.»
18 Ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ εἶπον
αὐτῷ, «Τί σημεῖον δεικνύεις ἡμῖν, ὅτι ταῦτα
ποιεῖς;» 19 Ἀπεκρίθη† Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς,
«Λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον, καὶ ἐν τρισὶν
ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν.» 20 Εἶπον οὖν οἱ
Ἰουδαῖοι, «Τεσσαράκοντα‡ καὶ ἓξ ἔτεσιν
ᾠκοδομήθη§ ὁ ναὸς οὗτος, καὶ σὺ ἐν τρισὶν
ἡμέραις ἐγερεῖς αὐτόν;» 21 Ἐκεῖνος δὲ ἔλεγεν
περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ σώματος αὐτοῦ. 22 Ὅτε οὖν

* **2:15** φραγελλιον **f^{35}** אA,B,N (82.6%) CP,HF,RP,OC,TR,NU ¦ φραγγελιον (14.4%) ¦ ως 1 𝔭^{66,75}W,0162 (3%) † **2:15** σχοινιων *rell* ¦ σχοινιου [1%] CP ¦ σχυνιων N ‡ **2:15** ανεστρεψεν **f^{35}** 𝔭^{75}A,N,0162 (85.8%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ ανετρεψεν 𝔭^{66}B,W (9.2%) NU ¦ κατεστρεψεν א (5%) ¦ two other variants (0.1%) § **2:17** δε **f^{35}** A,N [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭^{66,75}אB [1%] NU ¦ και W * **2:17** καταφαγεται *rell* ¦ κατεφαγε [5%] TR ¦ καταφαγετε 𝔭^{66}W [1%] † **2:19** απεκριθη *rell* ¦ 1 ο אN [10%] TR ‡ **2:20** τεσσαρακοντα **f^{35}** [95%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ τεσσερακοντα 𝔭^{66}אA,B [5%] NU ¦ μ 𝔭^{75}W ¦ τεσσερεκοντα N § **2:20** ωκοδομηθη **f^{35}** A,N [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ οικοδομηθη 𝔭^{66,75}אB(W) [1%] NU

ἠγέρθη ἐκ* νεκρῶν, ἐμνήσθησαν οἱ μαθηταὶ
αὐτοῦ ὅτι τοῦτο ἔλεγεν·† καὶ ἐπίστευσαν τῇ
Γραφῇ, καὶ τῷ λόγῳ ᾧ ‡ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς.
23 Ὡς δὲ ἦν ἐν τοῖς§ Ἱεροσολύμοις ἐν
τῷ Πάσχα, ἐν τῇ ἑορτῇ, πολλοὶ ἐπίστευσαν
εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, θεωροῦντες αὐτοῦ τὰ
σημεῖα ἃ ἐποίει. 24 Αὐτὸς δὲ ὁ * Ἰησοῦς
οὐκ ἐπίστευεν ἑαυτὸν† αὐτοῖς, διὰ τὸ αὐτὸν
γινώσκειν πάντας, 25 καὶ ὅτι οὐ χρείαν εἶχεν
ἵνα τις μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ ἀνθρώπου, αὐτὸς
γὰρ ἐγίνωσκεν τί ἦν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ.

3

Jesus and Nicodemus

1 Ἦν δὲ ἄνθρωπος ἐκ τῶν Φαρισαίων,
Νικόδημος ὄνομα αὐτῷ, ἄρχων τῶν Ἰουδαίων.
2 Οὗτος ἦλθεν πρὸς τὸν Ἰησοῦν νυκτὸς* καὶ
εἶπεν αὐτῷ, «Ῥαββί, οἴδαμεν ὅτι ἀπὸ Θεοῦ
ἐλήλυθας διδάσκαλος, οὐδεὶς γὰρ ταῦτα τὰ
σημεῖα δύναται† ποιεῖν ἃ σὺ ποιεῖς ἐὰν μὴ

---

* **2:22** εκ *rell* ¦ 1 των [5%] CP † **2:22** ελεγεν $\mathbf{f}^{35}$ $\mathfrak{P}^{66,75}$ℵA,B,N,W [90%] HF,RP,OC,NU ¦ 1 αυτοις [10%] CP,TR ‡ **2:22** ω $\mathbf{f}^{35}$ A,N,W (98.2%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ ου $\mathfrak{P}^{66,75}$ℵB (1%) NU ¦ αυτου (−ειπεν ο ιησους) (0.7%) ¦ two other variants (0.1%) § **2:23** τοις *rell* ¦ — [5%] TR * **2:24** ο $\mathbf{f}^{35}$ ℵA,N,W (99.2%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ — $\mathfrak{P}^{66,75}$B (0.5%) NU ¦ omit phrase (0.2%) † **2:24** εαυτον $\mathbf{f}^{35}$ $\mathfrak{P}^{66}$N(W) [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ αυτον ℵA,B [1%] NU ¦ — $\mathfrak{P}^{75}$ * **3:2** προς τον ιησουν νυκτος $\mathbf{f}^{35}$ N [60%] CP,TR ¦ 1 αυτον 4 $\mathfrak{P}^{66,75}$A,B,W [40%] HF,RP,OC,NU ¦ 41 αυτον ℵ † **3:2** ταυτα τα σημεια δυναται $\mathbf{f}^{35}$ [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 4123 $\mathfrak{P}^{66,75}$ℵA,B,N [2%] NU ¦ 4231 W ¦ two other variants

ᾖ ὁ Θεὸς μετʼ αὐτοῦ.» 3 Ἀπεκρίθη‡ Ἰησοῦς
καὶ εἶπεν αὐτῷ, «Ἀμήν, ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν
μή τις γεννηθῇ Ἄνωθεν, οὐ δύναται ἰδεῖν
τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.» 4 Λέγει πρὸς
αὐτὸν§ Νικόδημος· «Πῶς δύναται ἄνθρωπος
γεννηθῆναι, γέρων ὤν; Μὴ δύναται εἰς τὴν
κοιλίαν τῆς μητρὸς αὐτοῦ δεύτερον εἰσελθεῖν
καὶ γεννηθῆναι;» 5 Ἀπεκρίθη* Ἰησοῦς· «Ἀμήν,
ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος
καὶ Πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν
βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. 6 Τὸ γεγεννημένον ἐκ
τῆς σαρκὸς σάρξ ἐστιν, καὶ τὸ γεγεννημένον
ἐκ τοῦ Πνεύματος πνεῦμά ἐστιν. 7 Μὴ
θαυμάσῃς ὅτι εἶπόν σοι, ‹Δεῖ ὑμᾶς γεννηθῆναι
Ἄνωθεν.› 8 Τὸ πνεῦμα ὅπου θέλει πνεῖ, καὶ τὴν
φωνὴν αὐτοῦ ἀκούεις, ἀλλʼ οὐκ οἶδας πόθεν
ἔρχεται καὶ ποῦ ὑπάγει. Οὕτως ἐστὶν πᾶς ὁ
γεγεννημένος ἐκ τοῦ Πνεύματος.»

9 Ἀπεκρίθη Νικόδημος καὶ εἶπεν αὐτῷ, «Πῶς
δύναται ταῦτα γενέσθαι;» 10 Ἀπεκρίθη† Ἰησοῦς
καὶ εἶπεν αὐτῷ· «Σὺ εἶ ὁ διδάσκαλος τοῦ
Ἰσραήλ, καὶ ταῦτα οὐ γινώσκεις; 11 Ἀμήν,
ἀμὴν λέγω σοι ὅτι ὃ οἴδαμεν λαλοῦμεν καὶ ὃ
ἑωράκαμεν μαρτυροῦμεν, καὶ τὴν μαρτυρίαν
ἡμῶν οὐ λαμβάνετε. 12 Εἰ τὰ ἐπίγεια εἶπον
ὑμῖν καὶ οὐ πιστεύετε, πῶς ἐὰν εἴπω ὑμῖν

‡ **3:3** απεκριθη **f**^{35} 𝔭^{66,75}B,W [50%] OC,NU ¦ 1 ο אA,N [50%] CP,HF,RP,TR § **3:4** αυτον **f**^{35} 𝔭^{66,75}B,N,W [40%] ¦ 1 ο אA [60%] CP,HF,RP,OC,TR[NU] * **3:5** απεκριθη **f**^{35} 𝔭^{66,75}אA,W (86.9%) CP,HF,RP,OC,NU ¦ 1 ο B,N (13.1%) TR † **3:10** απεκριθη *rell* ¦ 1 ο אN [20%] TR

τὰ ἐπουράνια πιστεύσετε;‡ 13 Καὶ οὐδεὶς
ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ
οὐρανοῦ καταβάς—ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου, ὁ ὢν
ἐν τῷ οὐρανῷ.§ 14 Καί, καθὼς Μωσῆς* ὕψωσεν
τὸν ὄφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὕτως ὑψωθῆναι δεῖ
τὸν Υἱὸν τοῦ Ἀνθρώπου, 15 ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων
εἰς αὐτὸν† μὴ ἀπόληται, ἀλλ᾽‡ ἔχῃ§ ζωὴν
αἰώνιον. 16 Οὕτως* γὰρ ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν
κόσμον ὥστε τὸν Υἱὸν αὐτοῦ† τὸν μονογενῆ
ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ
ἀπόληται, ἀλλ᾽ ἔχῃ‡ ζωὴν αἰώνιον. 17 Οὐ γὰρ
ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν Υἱὸν αὐτοῦ§ εἰς τὸν
κόσμον ἵνα κρίνῃ τὸν κόσμον, ἀλλ᾽ ἵνα σωθῇ ὁ
κόσμος δι᾽ αὐτοῦ. 18 Ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν οὐ
κρίνεται, ὁ δὲ μὴ πιστεύων ἤδη κέκριται, ὅτι
μὴ πεπίστευκεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ μονογενοῦς

---

‡ **3:12** πιστευσετε **f**^{35} 𝔭^{66}אA,B [70%] CP,HF,RP,OC,TR,NU ¦ πιστευσητε W [29%] ¦ πιστευετε 𝔭^{75} [1%] ¦ πιστευεται N § **3:13** ο ων εν τω ουρανω **f**^{35} (A)N (98.4%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭^{63,66,75}אB,W (1%) NU ¦ 12 εκ του ουρανου (0.4%) ¦ two other variants (0.1%) * **3:14** μωσης **f**^{35} A [80%] CP,HF,RP,TR ¦ μωυσης 𝔭^{63,66,75}אB,N,W [20%] OC,NU † **3:15** εις αυτον **f**^{35} אT (96.8%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ εν αυτω 𝔭^{75}B,W (0.4%) NU ¦ επ αυτω 𝔭^{66} (0.4%) ¦ επ 2 A (0.1%) ¦ two other variants (0.1%) ¦ long omissions (2.2%) [homoioteleuton] ‡ **3:15** μη αποληται αλλ **f**^{35} 𝔭^{63}A [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭^{36,66,75}אB,W [1%] NU § **3:15** εχη *rell* ¦ εχει [40%] * **3:16** ουτως **f**^{35pt} 𝔭^{63,66,75}אA,B,W [60%] (I include this for the record, to show that the dropping of -ς before a consonant was not automatic.) † **3:16** αυτου **f**^{35} 𝔭^{63}A,T (97.5%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭^{66,75}אB,W (0.4%) NU ¦ long omissions (2.1%) [homoioteleuton] ‡ **3:16** εχη *rell* ¦ εχει [30%] § **3:17** αυτου **f**^{35} 𝔭^{63}A [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭^{66,75}אB,W [1%] NU

Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.
19 »Αὕτη δέ ἐστιν ἡ κρίσις, ὅτι τὸ φῶς
ἐλήλυθεν εἰς τὸν κόσμον, καὶ ἠγάπησαν οἱ
ἄνθρωποι μᾶλλον τὸ σκότος ἢ τὸ φῶς, ἦν γὰρ
πονηρὰ αὐτῶν* τὰ ἔργα. 20 Πᾶς γὰρ ὁ φαῦλα
πράσσων μισεῖ τὸ φῶς καὶ οὐκ ἔρχεται πρὸς
τὸ φῶς, ἵνα μὴ ἐλεγχθῇ τὰ ἔργα αὐτοῦ.† 21 Ὁ
δὲ ποιῶν τὴν ἀλήθειαν ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς
ἵνα φανερωθῇ αὐτοῦ τὰ ἔργα, ὅτι ἐν Θεῷ ἐστιν
εἰργασμένα.»

John the baptizer testifies again

22 Μετὰ ταῦτα ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ οἱ
μαθηταὶ αὐτοῦ, εἰς τὴν Ἰουδαίαν γῆν, καὶ ἐκεῖ
διέτριβεν μετʼ αὐτῶν καὶ ἐβάπτιζεν. 23 Ἦν
δὲ καὶ‡ Ἰωάννης βαπτίζων ἐν Αἰνών, ἐγγὺς
τοῦ Σαλήμ,§ ὅτι ὕδατα πολλὰ ἦν ἐκεῖ. Καὶ
παρεγίνοντο καὶ ἐβαπτίζοντο· 24 οὔπω γὰρ ἦν
βεβλημένος εἰς τὴν φυλακὴν ὁ Ἰωάννης.
25 Ἐγένετο οὖν ζήτησις ἐκ τῶν μαθητῶν
Ἰωάννου μετὰ Ἰουδαίου* περὶ καθαρισμοῦ.
26 Καὶ ἦλθον πρὸς τὸν Ἰωάννην καὶ εἶπον

---

* **3:19** πονηρα αυτων **f**^{35} [80%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 21 𝔓^{66,75}אA,B,W [20%] NU † **3:20** τα εργα αυτου **f**^{35} אB (82.3%) CP,HF,RP,OC,TR,NU ¦ 312 𝔓^{75}A,W (9.6%) ¦ 123 οτι πονηρα εστιν 𝔓^{66} (7.1%) ¦ 312 οτι πονηρα εστιν (0.3%) ¦ long omissions (0.8%) [homoioteleuton] ‡ **3:23** και **f**^{35} 𝔓^{75}א [70%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 ο 𝔓^{66}A,B,N,W [30%] NU § **3:23** σαλημ **f**^{35} [60%] CP,HF,RP ¦ σαλειμ 𝔓^{66,75}אB,N [39%] OC,TR,NU ¦ σαλλειμ A ¦ σαλιμ W [1%] * **3:25** ιουδαιου **f**^{35} 𝔓^{75}A,B,N(W) (85.5%) HF,RP,OC,NU ¦ ιουδαιων 𝔓^{66}א (13.5%) CP,TR ¦ lengthy omissions (1%)

αὐτῷ, «Ῥαββί, ὃς ἦν μετὰ σοῦ πέραν τοῦ
Ἰορδάνου, ᾧ σὺ μεμαρτύρηκας—ἴδε, οὗτος
βαπτίζει, καὶ πάντες ἔρχονται πρὸς αὐτόν.»
27 Ἀπεκρίθη Ἰωάννης καὶ εἶπεν· «Οὐ δύναται
ἄνθρωπος λαμβάνειν οὐδὲν† ἐὰν μὴ ᾖ
δεδομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. 28 Αὐτοὶ
ὑμεῖς μοι‡ μαρτυρεῖτε ὅτι εἶπον,§ ‹Οὐκ εἰμὶ
ἐγὼ ὁ Χριστός,› ἀλλ᾽ ὅτι ‹Ἀπεσταλμένος εἰμὶ
ἔμπροσθεν ἐκείνου.› 29 Ὁ ἔχων τὴν νύμφην
νυμφίος ἐστίν· ὁ δὲ φίλος τοῦ νυμφίου, ὁ
ἑστηκὼς καὶ ἀκούων αὐτοῦ, χαρᾷ χαίρει διὰ
τὴν φωνὴν τοῦ νυμφίου. Αὕτη οὖν ἡ χαρὰ ἡ
ἐμὴ πεπλήρωται. 30 Ἐκεῖνον δεῖ αὐξάνειν, ἐμὲ
δὲ ἐλαττοῦσθαι.

31 »Ὁ Ἄνωθεν ἐρχόμενος ἐπάνω πάντων
ἐστίν· ὁ ὢν ἐκ τῆς γῆς ἐκ τῆς γῆς ἐστιν, καὶ ἐκ
τῆς γῆς λαλεῖ. Ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐρχόμενος
ἐπάνω πάντων ἐστίν.* 32 Καὶ† ὃ ἑώρακεν καὶ
ἤκουσεν, τοῦτο μαρτυρεῖ· καὶ τὴν μαρτυρίαν
αὐτοῦ οὐδεὶς λαμβάνει. 33 Ὁ λαβὼν αὐτοῦ
τὴν μαρτυρίαν ἐσφράγισεν ὅτι ὁ Θεὸς ἀληθής
ἐστιν. 34 Ὃν γὰρ ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς τὰ ῥήματα

---

† **3:27** λαμβανειν ουδεν **f**35 A,N,W (89.3%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 ουδε εν 𝔓66,75B (0.2%) NU ¦ λαβειν 2 ℵ (0.6%) ¦ 1 αφ εαυτου 2 (4.5%) ¦ αφ εαυτου 12 (3.3%) ¦ 12 αφ εαυτου (1%) ¦ αφ εαυτου λαβειν 2 (1%) ¦ three other variants (0.2%) ‡ **3:28** μοι **f**35 𝔓66A,B,D,N,W [70%] CP,OC,TR,NU ¦ — 𝔓75ℵ [30%] HF,RP § **3:28** ειπον **f**35 ℵA,D,N,W [98.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 οτι 𝔓66,75 [0.2%] [NU] ¦ 1 εγω B ¦ 1 υμιν [1%] * **3:31** επανω παντων εστιν **f**35 𝔓66A,B,W (97.1%) CP,HF,RP,OC,TR[NU] ¦ — 𝔓75ℵD (0.8%) ¦ long omissions (2.2%) [homoioteleuton] † **3:32** και **f**35 A [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔓66,75ℵB,D,W [2%] NU

τοῦ Θεοῦ λαλεῖ, οὐ γὰρ ἐκ μέτρου δίδωσιν ὁ
Θεὸς‡ τὸ Πνεῦμα. 35 Ὁ Πατὴρ ἀγαπᾷ τὸν Υἱὸν
καὶ πάντα δέδωκεν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. 36 Ὁ
πιστεύων εἰς τὸν Υἱὸν ἔχει ζωὴν αἰώνιον· ὁ δὲ
ἀπειθῶν τῷ Υἱῷ οὐκ ὄψεται τὴν§ ζωήν, ἀλλ᾽ ἡ
ὀργὴ τοῦ Θεοῦ μενεῖ* ἐπ᾽ αὐτόν.»

Jesus and the Samaritans

4

1 Ὡς οὖν ἔγνω ὁ Ἰησοῦς* ὅτι ἤκουσαν οἱ
Φαρισαῖοι ὅτι Ἰησοῦς πλείονας μαθητὰς ποιεῖ
καὶ βαπτίζει ἢ Ἰωάννης 2 (καίτοιγε Ἰησοῦς
αὐτὸς οὐκ ἐβάπτιζεν, ἀλλ᾽ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ),
3 ἀφῆκεν τὴν Ἰουδαίαν καὶ ἀπῆλθεν† εἰς τὴν
Γαλιλαίαν.

The setting

4 Ἔδει δὲ αὐτὸν διέρχεσθαι διὰ τῆς
Σαμαρείας. 5 Ἔρχεται οὖν εἰς πόλιν τῆς‡
Σαμαρείας λεγομένην Συχάρ, πλησίον τοῦ
χωρίου οὗ§ ἔδωκεν Ἰακὼβ* Ἰωσὴφ τῷ υἱῷ
αὐτοῦ. 6 Ἦν δὲ ἐκεῖ πηγὴ τοῦ Ἰακώβ. Ὁ

---

‡ **3:34** ο θεος $\mathbf{f}^{35}$ A,D [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭^{66,75}א(B)C,W [2%] NU § **3:36** την $\mathbf{f}^{35}$ [50%] CP,HF ¦ — 𝔭^{66,75}(א)A,B,C,D,W [50%] RP,OC,TR,NU * **3:36** μενεῖ $\mathbf{f}^{35}$ [50%] (CP) ¦ μένει [50%] HF,RP,OC,TR,NU * **4:1** ο ιησους $\mathbf{f}^{35}$ 𝔭^{66}אD (21.7%) CP,NU ¦ ο κυριος 𝔭^{75}A,B,C,W (76.9%) HF,RP,OC,TR ¦ — (1.4%) † **4:3** απηλθεν $\mathbf{f}^{35}$ A,B (91.1%) CP,HF,RP,OC ¦ 1 παλιν 𝔭^{66,75}אC,D,W (8.6%) TR,NU ¦ long omissions (0.3%) [homoioteleuton] ‡ **4:5** της *rell* ¦ — CP § **4:5** ου $\mathbf{f}^{35}$ 𝔭^{66}C,D,N,W [40%] CP ¦ ο 𝔭^{75}אA,B [60%] HF,RP,OC,TR,NU * **4:5** ιακωβ $\mathbf{f}^{35}$ A,C,D,N,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 τω 𝔭^{66,75}אB [0.5%] [NU]

οὖν Ἰησοῦς, κεκοπιακὼς ἐκ τῆς ὁδοιπορίας,
ἐκαθέζετο οὕτως ἐπὶ τῇ πηγῇ. Ὥρα ἦν ὡσεὶ†
ἕκτη.

The woman

7 Ἔρχεται γυνὴ ἐκ τῆς Σαμαρείας ἀντλῆσαι
ὕδωρ. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, «Δός μοι πιεῖν.»‡
8 (Οἱ γὰρ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπεληλύθεισαν εἰς
τὴν πόλιν ἵνα τροφὰς ἀγοράσωσιν.) 9 Λέγει
οὖν§ αὐτῷ ἡ γυνὴ ἡ Σαμαρεῖτις, «Πῶς σύ,
Ἰουδαῖος ὤν, παρ᾽ ἐμοῦ πιεῖν αἰτεῖς,* οὔσης
γυναικὸς Σαμαρείτιδος;»† (οὐ γὰρ συγχρῶνται
Ἰουδαῖοι Σαμαρείταις).‡ 10 Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς
καὶ εἶπεν αὐτῇ· «Εἰ ᾔδεις τὴν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ,
καὶ τίς ἐστιν ὁ λέγων σοι, ‹Δός μοι πιεῖν,›§
σὺ ἂν ᾔτησας αὐτὸν καὶ ἔδωκεν ἄν σοι ὕδωρ
ζῶν.» 11 Λέγει αὐτῷ ἡ γυνή·* «Κύριε, οὔτε
ἄντλημα ἔχεις, καὶ τὸ φρέαρ ἐστὶν βαθύ· πόθεν

---

† **4:6** ωσει **f**^{35} [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ως 𝔭^{66,75}אA,B,C,D,N,W [2%] NU ‡ **4:7** πιειν **f**^{35} A,N,W [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ πειν 𝔭^{66,75}B,C,D [1%] NU ¦ πιν א ¦ ποιειν [1%] § **4:9** ουν **f**^{35} 𝔭^{66,75}A,B,C,D,N,W (86.7%) CP,HF,RP,OC,TR,NU ¦ — א (13.3%) * **4:9** πιειν αιτεις **f**^{35} N [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ πειν 2 𝔭^{75}B,C,D [0.5%] NU ¦ πιν αιτις א ¦ πιν 2 A [0.5%] ¦ ετεις πειν 𝔭^{66} ¦ πιν ετις W † **4:9** ουσης γυναικος σαμαρειτιδος **f**^{35} [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 231 A,B,C [0.3%] ¦ 213 𝔭^{75} ¦ 2 σαμαριτιδος 1 𝔭^{63}N,W [0.3%] NU ¦ 2 σαμαριτιδος D ¦ σαμαριτιδος 1 𝔭^{66}א [The early uncials do manage to spread themselves around!] ‡ **4:9** σαμαρειταις **f**^{35} 𝔭^{75}A,B,C,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ σαμαριταις 𝔭^{66}W [0.5%] NU ¦ — אD omit clause § **4:10** πιειν **f**^{35} A,N [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ πειν 𝔭^{66,75}B,C [0.5%] NU ¦ πιν אW ¦ two other readings * **4:11** η γυνη **f**^{35} (𝔭^{66})A,C,D,N,W (99.8%) CP,HF,RP,OC,TR[NU] ¦ εκεινη א ¦ — 𝔭^{75}B

οὖν ἔχεις τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν; 12 Μὴ σὺ μείζων εἶ
τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἰακώβ, ὃς ἔδωκεν ἡμῖν τὸ
φρέαρ καὶ αὐτὸς ἐξ αὐτοῦ ἔπιεν, καὶ οἱ υἱοὶ
αὐτοῦ καὶ τὰ θρέμματα αὐτοῦ;» 13 Ἀπεκρίθη†
Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ· «Πᾶς ὁ πίνων ἐκ τοῦ
ὕδατος τούτου διψήσει πάλιν, 14 ὃς δ᾽ ἂν
πίῃ ἐκ τοῦ ὕδατος οὗ ἐγὼ δώσω αὐτῷ οὐ
μὴ διψήσῃ‡ είς τὸν αἰῶνα· ἀλλὰ τὸ ὕδωρ ὃ
δώσω αὐτῷ γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος
ἁλλομένου είς ζωὴν αἰώνιον.» 15 Λέγει πρὸς
αὐτὸν ἡ γυνή, «Κύριε, δός μοι τοῦτο τὸ ὕδωρ,
ἵνα μὴ διψῶ μηδὲ ἔρχωμαι§ ἐνθάδε ἀντλεῖν.»
16 Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς,* «Ὕπαγε, φώνησον
τὸν ἄνδρα σου καὶ ἐλθὲ ἐνθάδε.» 17 Ἀπεκρίθη
ἡ γυνὴ καὶ εἶπεν,† «Οὐκ ἔχω ἄνδρα.» Λέγει
αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· «Καλῶς εἶπας ὅτι ‹Ἄνδρα οὐκ
ἔχω›· 18 πέντε γὰρ ἄνδρας ἔσχες, καὶ νῦν
ὃν ἔχεις οὐκ ἔστιν σου ἀνήρ· τοῦτο ἀληθὲς
εἴρηκας.» 19 Λέγει αὐτῷ ἡ γυνή· «Κύριε,
θεωρῶ ὅτι προφήτης εἶ σύ. 20 Οἱ πατέρες
ἡμῶν‡ ἐν τῷ ὄρει τούτῳ§ προσεκύνησαν,
καὶ ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἐν Ἱεροσολύμοις ἐστὶν

---

† **4:13** απεκριθη *rell* ¦ 1 ο N [5%] TR ‡ **4:14** διψηση **f**35 𝔓66W [90%] HF,RP,OC,TR ¦ διψησει 𝔓75אA,B(D)N [10%] CP,NU ¦ — C has long omission § **4:15** ερχωμαι **f**35 A,C,D,W [55%] OC,TR ¦ ερχομαι N [45%] CP,HF,RP ¦ διερχωμαι 𝔓66א [alone] NU ¦ διερχομαι 𝔓75B * **4:16** ο ιησους **f**35 D,N,W [98.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 2 (א)A [1%] ¦ — 𝔓66,75B,C [0.5%] NU † **4:17** ειπεν **f**35 (א)A,D,W [90%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 αυτω 𝔓66B,C,N [10%] NU ¦ λεγει αυτω 𝔓75 ‡ **4:20** ημων *rell* ¦ υμων OC § **4:20** τω ορει τουτω *rell* ¦ 312 [10%] TR

ὁ τόπος ὅπου δεῖ προσκυνεῖν.»* 21 Λέγει
αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· «Γύναι, πίστευσόν μοι† ὅτι
ἔρχεται ὥρα ὅτε οὔτε ἐν τῷ ὄρει τούτῳ οὔτε
ἐν Ἱεροσολύμοις προσκυνήσετε τῷ Πατρί.
22 Ὑμεῖς προσκυνεῖτε ὃ οὐκ οἴδατε· ἡμεῖς
προσκυνοῦμεν ὃ οἴδαμεν, ὅτι ἡ σωτηρία ἐκ
τῶν Ἰουδαίων ἐστίν. 23 Ἀλλ'‡ ἔρχεται ὥρα,
καὶ νῦν ἐστιν, ὅτε οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταὶ
προσκυνήσουσιν τῷ Πατρὶ ἐν πνεύματι καὶ
ἀληθείᾳ· καὶ γὰρ ὁ Πατὴρ τοιούτους ζητεῖ
τοὺς προσκυνοῦντας αὐτόν. 24 Πνεῦμα ὁ Θεός,
καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτὸν ἐν πνεύματι
καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν.»

25 Λέγει αὐτῷ ἡ γυνή· «Οἶδα ὅτι Μεσίας§
ἔρχεται» (ὁ λεγόμενος Χριστός). «Ὅταν ἔλθῃ
ἐκεῖνος, ἀναγγελεῖ ἡμῖν πάντα.»* 26 Λέγει
αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, «Ἐγώ εἰμι, ὁ λαλῶν σοι.»

The disciples

27 Καὶ ἐπὶ τούτῳ ἦλθον† οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ,
καὶ ἐθαύμασαν‡ ὅτι μετὰ γυναικὸς ἐλάλει·
οὐδεὶς μέντοι εἶπεν, «Τί ζητεῖς;» ἢ «Τί λαλεῖς

---

* **4:20** δει προσκυνειν **f**35 [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 21 𝔭66,75אA,B,C,D,N,W [1%] NU † **4:21** γυναι πιστευσον μοι **f**35 N [96%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 πιστευον 3 A [1.5%] ¦ 1 πιστευε 3 D [2%] ¦ πιστευε 31 𝔭66,75אB,C,W [0.5%] NU ‡ **4:23** αλλ **f**35 C,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ αλλα 𝔭66,75אA,B,D,W [0.5%] NU § **4:25** μεσιας **f**35 [95%] CP,HF,RP ¦ μεσσιας 𝔭66אA,B,C,N,W [5%] OC,TR,NU ¦ μεσσειας 𝔭75D * **4:25** παντα **f**35 A,D,N [98.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ απαντα 𝔭66,75אB,C,W [1.5%] NU † **4:27** ηλθον *rell* ¦ ηλθαν B [alone] NU ¦ επηλθαν א ‡ **4:27** εθαυμασαν **f**35 [80%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ εθαυμαζον 𝔭66,75אA,B,C,D,N,W [20%] NU

μετ᾽ αὐτῆς;» 28 Ἀφῆκεν οὖν τὴν ὑδρίαν αὐτῆς
ἡ γυνὴ καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ λέγει
τοῖς ἀνθρώποις· 29 «Δεῦτε, ἴδετε ἄνθρωπον
ὃς εἶπέν μοι πάντα ὅσα ἐποίησα· μήτι οὗτός
ἐστιν ὁ Χριστός;» 30 Ἐξῆλθον§ ἐκ τῆς πόλεως
καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτόν.
31 Ἐν δὲ* τῷ μεταξὺ ἠρώτων αὐτὸν οἱ
μαθηταὶ αὐτοῦ† λέγοντες, «Ῥαββί,‡ φάγε.» 32 Ὁ
δὲ εἶπεν αὐτοῖς, «Ἐγὼ βρῶσιν ἔχω φαγεῖν
ἣν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε.» 33 Ἔλεγον οὖν οἱ
μαθηταὶ§ πρὸς ἀλλήλους, «Μή τις ἤνεγκεν
αὐτῷ φαγεῖν;» 34 Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς·
«Ἐμὸν βρῶμά ἐστιν ἵνα ποιῶ* τὸ θέλημα τοῦ
πέμψαντός με καὶ τελειώσω αὐτοῦ τὸ ἔργον.
35 Οὐχ† ὑμεῖς λέγετε ὅτι‡ ‹Τετράμηνός§ ἐστιν
καὶ ὁ θερισμὸς ἔρχεται›; Ἰδού, λέγω ὑμῖν,
ἐπάρατε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν καὶ θεάσασθε
τὰς χώρας, ὅτι λευκαί εἰσιν πρὸς θερισμὸν
ἤδη. 36 Καὶ* ὁ θερίζων μισθὸν λαμβάνει καὶ

---

§ **4:30** εξηλθον **f**[35] 𝔭[75]A,B [60%] HF,RP,NU ¦ 1 ουν 𝔭[66]אN,W [40%] CP,OC,TR ¦ και 1 C,D ¦ two other readings * **4:31** δε **f**[35] 𝔭[75]A,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭[66]אB,C,D [0.5%] NU ¦ και W † **4:31** αυτου **f**[35] N,W [50%] CP ¦ — 𝔭[66,75]אA,B,C,D [50%] HF,RP,OC,TR,NU ‡ **4:31** ραββι **f**[35] A,N [70%] CP,HF,RP,OC,TR,NU ¦ ραββει 𝔭[66,75]אB,C,D,W [30%] § **4:33** μαθηται *rell* ¦ 1 αυτου [2%] CP * **4:34** ποιω **f**[35] אA [95%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ποιησω 𝔭[66,75]B,C,D,N,W [5%] NU † **4:35** ουχ *rell* ¦ ουκ CP ‡ **4:35** οτι **f**[35] 𝔭[75] [35%] CP ¦ 1 ετι 𝔭[66]אA,B,C,N,W [65%] HF,RP,OC,TR,NU § **4:35** τετραμηνος *rell* ¦ τετραμηνον W [5%] TR * **4:36** και **f**[35] A,N [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭[66,75]אB,C,D,W [1%] NU

συνάγει καρπὸν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἵνα καὶ†
ὁ σπείρων ὁμοῦ χαίρῃ‡ καὶ ὁ θερίζων. 37 Ἐν
γὰρ τούτῳ ὁ λόγος ἐστὶν ὁ ἀληθινός§ ὅτι
‹Ἄλλος ἐστὶν ὁ σπείρων καὶ ἄλλος ὁ θερίζων›·
38 ἐγὼ ἀπέστειλα ὑμᾶς θερίζειν ὃ οὐχ ὑμεῖς
κεκοπιάκατε· ἄλλοι κεκοπιάκασιν, καὶ ὑμεῖς
εἰς τὸν κόπον αὐτῶν εἰσεληλύθατε.»

The Samaritans

39 Ἐκ δὲ τῆς πόλεως ἐκείνης πολλοὶ
ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν τῶν Σαμαρειτῶν*
διὰ τὸν λόγον τῆς γυναικός, μαρτυρούσης
ὅτι «Εἶπέν μοι πάντα ὅσα† ἐποίησα.» 40 Ὡς
οὖν ἦλθον πρὸς αὐτὸν οἱ Σαμαρεῖται,‡ ἠρώτων
αὐτὸν μεῖναι παρʼ αὐτοῖς· καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ δύο
ἡμέρας. 41 Καὶ πολλῷ πλείους ἐπίστευσαν§
διὰ τὸν λόγον αὐτοῦ, 42 τῇ τε γυναικὶ ἔλεγον
ὅτι «Οὐκέτι διὰ τὴν σὴν λαλιὰν πιστεύομεν,
αὐτοὶ γὰρ ἀκηκόαμεν, καὶ οἴδαμεν ὅτι
οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου,
ὁ Χριστός.»*

---

† **4:36** και **f**35 אA,D [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔓66,75B,C,N,W [2%] NU ‡ **4:36** χαιρη **f**35 𝔓66אA,B,C(D)N,W [70%] CP,HF,RP,OC,TR,NU ¦ χαιρει [30%] ¦ χαιρων 𝔓75 § **4:37** ο αληθινος **f**35 𝔓66אA,D (78.9%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ 2 B,C,N,W (16.5%) NU ¦ αληθης (1.3%) ¦ two other variants (0.2%) ¦ long omissions 𝔓75 (3.2%) [homoioteleuton] * **4:39** σαμαρειτων *rell* ¦ σαμαριτων 𝔓66אD,W [1%] NU † **4:39** οσα **f**35 𝔓66A,D,N,W (99.6%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ α 𝔓75אB,C (0.4%) NU ‡ **4:40** σαμαρειται *rell* ¦ σαμαριται 𝔓66אA,D,W [0.5%] NU § **4:41** επιστευσαν *rell* ¦ 1 εις αυτον N [2%] CP * **4:42** ο χριστος **f**35 A,D,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔓66,75אB,C,W [0.5%] NU

Jesus in Galilee

43 Μετὰ δὲ τὰς δύο ἡμέρας ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν
καὶ ἀπῆλθεν† εἰς τὴν Γαλιλαίαν. 44 (Αὐτὸς
γὰρ ὁ ‡ Ἰησοῦς ἐμαρτύρησεν ὅτι προφήτης
ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι τιμὴν οὐκ ἔχει.) 45 Ὅτε
οὖν ἦλθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἐδέξαντο αὐτὸν
οἱ Γαλιλαῖοι, πάντα ἑωρακότες ἃ § ἐποίησεν
ἐν Ἱεροσολύμοις, ἐν τῇ ἑορτῇ· καὶ αὐτοὶ γὰρ
ἦλθον εἰς τὴν ἑορτήν.

Jesus heals at a distance

46 Ἦλθεν οὖν πάλιν ὁ Ἰησοῦς* εἰς τὴν Κανᾶ
τῆς Γαλιλαίας, ὅπου ἐποίησεν τὸ ὕδωρ οἶνον.
Καὶ ἦν τις βασιλικὸς οὗ ὁ υἱὸς ἠσθένει ἐν
Καπερναούμ. 47 Οὗτος ἀκούσας ὅτι Ἰησοῦς
ἥκει ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν,
ἀπῆλθεν πρὸς αὐτὸν καὶ ἠρώτα αὐτὸν† ἵνα
καταβῇ καὶ ἰάσηται αὐτοῦ‡ τὸν υἱόν, ἤμελλεν§
γὰρ ἀποθνήσκειν. 48 Εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς πρὸς
αὐτόν, «Ἐὰν μὴ σημεῖα καὶ τέρατα ἴδητε, οὐ μὴ
πιστεύσητε.» 49 Λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλικός,
«Κύριε, κατάβηθι πρὶν ἀποθανεῖν τὸ παιδίον

---

† **4:43** εκειθεν και απηλθεν **f**^{35} A,N (92.6%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ 12 ηλθεν (2.4%) ¦ 23 (2.3%) ¦ 1 𝔭^{66,75}אB,C,D,W (2.2%) NU ¦ seven other variants (0.5%) ‡ **4:44** ο **f**^{35} N [80%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭^{66,75}אA,B,C,D,W [20%] NU § **4:45** α **f**^{35} אD [95%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ οσα 𝔭^{66,75}A,B,C(N)W [5%] NU * **4:46** παλιν ο ιησους **f**^{35} A(N) [84%] CP,HF,RP,OC ¦ 1 𝔭^{66,75}אB,C,D,W [1%] NU ¦ 231 [15%] TR † **4:47** αυτον **f**^{35} A,N [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭^{66,75}אB,C,D,W [2%] NU ‡ **4:47** αυτου *rell* ¦ αυτον [1%] CP § **4:47** ημελλεν **f**^{35} 𝔭^{66,75}אA,B,C,D,N,W [50%] CP,OC,TR,NU ¦ εμελλεν [50%] HF,RP

μου.» 50 Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, «Πορεύου· ὁ
υἱός σου ζῇ.» Καὶ* ἐπίστευσεν ὁ ἄνθρωπος τῷ
λόγῳ ᾧ † εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς,‡ καὶ ἐπορεύετο.
51 Ἤδη δὲ αὐτοῦ καταβαίνοντος, οἱ δοῦλοι
αὐτοῦ ἀπήντησαν§ αὐτῷ καὶ ἀπήγγειλαν*
λέγοντες, ὅτι «Ὁ παῖς σου† ζῇ.» 52 Ἐπύθετο οὖν
παρ᾽ αὐτῶν τὴν ὥραν‡ ἐν ᾗ κομψότερον ἔσχεν.
Καὶ εἶπον§ αὐτῷ ὅτι «Χθὲς* ὥραν ἑβδόμην
ἀφῆκεν αὐτὸν ὁ πυρετός.» 53 Ἔγνω οὖν ὁ
πατὴρ† ὅτι ἐν‡ ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ἐν ᾗ εἶπεν αὐτῷ ὁ
Ἰησοῦς ὅτι§ «Ὁ υἱός σου ζῇ.» Καὶ ἐπίστευσεν

---

* **4:50** και $\mathbf{f}^{35}$ A,C,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — $\mathfrak{p}^{66,75}$ℵB,D,W [0.5%] NU † **4:50** ω $\mathbf{f}^{35}$ $\mathfrak{p}^{66}$D,N,W [97.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ον $\mathfrak{p}^{75}$A,B [0.5%] NU ¦ — ℵC [0.5%] ¦ ο [1%] ¦ ων [0.5%] ‡ **4:50** ο ιησους *rell* ¦ 2 [5%] TR ¦ του ιησου ℵ § **4:51** απηντησαν $\mathbf{f}^{35}$ (A) [90%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ υπηντησαν $\mathfrak{p}^{66,75}$(ℵ)B,C(D)N(W) [10%] NU * **4:51** και απηγγειλαν $\mathbf{f}^{35}$ $\mathfrak{p}^{39(66)}$A,C(W) (88.9%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 ανηγγειλαν (9%) ¦ 1 ηγγειλαν (ℵ)(D) (0.3%) ¦ — $\mathfrak{p}^{75}$B,N (1.9%) NU † **4:51** ο παις σου $\mathbf{f}^{35}$ (77.8%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 υιος 3 D,N (20.1%) ¦ 12 αυτου $\mathfrak{p}^{66,75}$ℵA,B,W (0.9%) NU ¦ 2 αυτου C (alone) ¦ 1 υιος αυτου (1%) ¦ conflation (0.2%) ‡ **4:52** παρ αυτων την ωραν $\mathbf{f}^{35}$ [95%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 3412 $\mathfrak{p}^{66}$ℵA,C,D,N,W [5%] NU ¦ 34 εκεινην $\mathfrak{p}^{75}$B § **4:52** και ειπον (ειπαν D) $\mathbf{f}^{35}$ ℵA(D) [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 2 $\mathfrak{p}^{66}$ ¦ 2 ουν $\mathfrak{p}^{75}$B,C,N,W [2%] ¦ ειπαν ουν [none!] NU * **4:52** χθες $\mathbf{f}^{35}$ [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ εχθες $\mathfrak{p}^{66,75}$ℵA,B,C,D,N,W [2%] NU † **4:53** πατηρ $\mathbf{f}^{35}$ $\mathfrak{p}^{75}$ℵA,B,D,W (90.4%) CP,HF,RP,OC,TR,NU ¦ 1 αυτου $\mathfrak{p}^{66}$C,N,T (8.8%) ¦ 1 του παιδος (0.5%) ¦ long omissions (0.2%) ‡ **4:53** εν $\mathbf{f}^{35}$ $\mathfrak{p}^{66}$A,D,N,W [99%] CP,HF,RP,OC,TR[NU] ¦ — $\mathfrak{p}^{75}$ℵB,C [1%] § **4:53** οτι $\mathbf{f}^{35}$ D,N,W [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — $\mathfrak{p}^{66,75}$ℵA,B,C [2%] NU

αὐτὸς καὶ ἡ οἰκία αὐτοῦ ὅλη. 54 Τοῦτο* πάλιν
δεύτερον σημεῖον ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, ἐλθὼν
ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

Jesus returns to Jerusalem—Passover, 28 AD

5

1 Μετὰ ταῦτα ἦν ἡ * ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων, καὶ
ἀνέβη ὁ † Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα.

The pool of Bethesda

2 Ἔστιν‡ δὲ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις, ἐπὶ
τῇ Προβατικῇ, κολυμβήθρα ἡ ἐπιλεγομένη
Ἑβραϊστὶ Βηθεσδά,§ πέντε στοὰς ἔχουσα.
3 Ἐν ταύταις κατέκειτο πλῆθος πολὺ* τῶν
ἀσθενούντων —τυφλῶν, χωλῶν, ξηρῶν —
ἐκδεχομένων τὴν τοῦ ὕδατος κίνησιν·†
4 ἄγγελος γὰρ κατὰ καιρὸν κατέβαινεν ἐν
τῇ κολυμβήθρᾳ καὶ ἐτάρασσεν‡ τὸ ὕδωρ—
ὁ οὖν πρῶτος ἐμβὰς μετὰ τὴν ταραχὴν τοῦ

---

* **4:54** τουτο **f**^{35} ℵA,D,N [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 δε $\mathfrak{p}^{66,75}$B,C,W [1%] NU * **5:1** η **f**^{35} ℵC [50%] CP,HF,RP,OC ¦ — $\mathfrak{p}^{66,75}$A,B,D,N,T,W [50%] TR,NU † **5:1** ο **f**^{35} ℵC(N)W [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — $\mathfrak{p}^{66,75}$A,B,D [2%] NU ‡ **5:2** εστιν *rell* ¦ εστη CP [Note the present tense; John was writing before A.D. 70—see the next to the last footnote in John.] § **5:2** βηθεσδα **f**^{35} A,C(N) (98%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ βηθεσθα (1.2%) ¦ βηθσαιδα $\mathfrak{p}^{75}$B,T,W (0.4%) ¦ βηδσαιδαν $\mathfrak{p}^{66}$ ¦ βηθζαθα ℵ (0.3%) NU ¦ βελζεθα D (Is the choice of NU not curious?) * **5:3** πολυ **f**^{35} A,D [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — $\mathfrak{p}^{66,75}$ℵB,C,D,W [1%] NU † **5:3** εκδεχομενων (απεκδεχομενων 1.6%) την του υδατος κινησιν **f**^{35} (D)W (99.3%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ — $\mathfrak{p}^{66,75}$ℵA,B,C,T (0.7%) NU ‡ **5:4** εταρασσεν *rell* ¦ εταρασσετο [30%] CP,OC

ὕδατος ὑγιὴς ἐγίνετο ᾧ δήποτε κατείχετο νοσήματι.§

The man selected for healing

5 Ἦν δέ τις ἄνθρωπος ἐκεῖ τριάκοντα
ὀκτὼ ἔτη* ἔχων ἐν τῇ ἀσθενείᾳ.† 6 Τοῦτον
ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς κατακείμενον, καὶ γνοὺς ὅτι
πολὺν ἤδη χρόνον ἔχει, λέγει αὐτῷ, «Θέλεις
ὑγιὴς γενέσθαι;» 7 Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἀσθενῶν,
«Κύριε, ἄνθρωπον οὐκ ἔχω ἵνα, ὅταν ταραχθῇ
τὸ ὕδωρ, βάλῃ‡ με εἰς τὴν κολυμβήθραν, ἐν ᾧ
δὲ ἔρχομαι ἐγώ, ἄλλος πρὸ ἐμοῦ καταβαίνει.»
8 Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, «Ἔγειραι,§ ἆρον
τὸν κράββατόν* σου καὶ περιπάτει.» 9 Καὶ
εὐθέως ἐγένετο ὑγιὴς ὁ ἄνθρωπος καὶ ἦρεν
τὸν κράββατον αὐτοῦ καὶ περιεπάτει. 10 Ἦν
δὲ σάββατον ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ· ἔλεγον οὖν
οἱ Ἰουδαῖοι τῷ τεθεραπευμένῳ· «Σάββατόν
ἐστιν·† οὐκ ἔξεστίν σοι ἆραι τὸν κράββατον.»‡

---

§ **5:4** The whole verse **f**[35] (A) (99.2%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭[66,75]אB,C,D,T,W (0.8%) NU * **5:5** τριακοντα οκτω ετη **f**[35] B [50%] CP,RP,TR ¦ 1 και 23 אA,C,D [50%] HF,OC[NU] ¦ ετη λη 𝔭[66] ¦ λη 𝔭[75] ¦ μ και η 3 W † **5:5** ασθενεια **f**[35] A [97%] CP,HF,RP,TR ¦ 1 αυτου 𝔭[66,75]אB,C,D,W [3%] OC,NU ‡ **5:7** βαλη *rell* ¦ βαλλη [5%] TR ¦ βαλλει [2%] ¦ βαλει [2%] ¦ εμβαλη C § **5:8** εγειραι **f**[35] 𝔭[66] [70%] CP,HF,RP,TR ¦ εγειρε 𝔭[75]אB,C,W [29%] OC,NU ¦ εγειρε και A,D [1%] * **5:8** κραββατον **f**[35] 𝔭[75] [70%] CP,HF,RP,TR ¦ κραβαττον 𝔭[66]A,B,C,D,W [29%] OC,NU ¦ κραβακτον א ¦ four other spellings (A similar statement obtains wherever the word occurs.) † **5:10** εστιν **f**[35] [95%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 και 𝔭[66,75]אA,B,C,D,N,W [5%] NU ‡ **5:10** κραββατον **f**[35] A,B [95%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 σου 𝔭[66,75]אC,D,N,W [5%] NU

11 Ἀπεκρίθη§ αὐτοῖς, «Ὁ ποιήσας με ὑγιῆ—
ἐκεῖνός μοι εἶπεν, ‹Ἆρον τὸν κράββατόν σου
καὶ περιπάτει.› » 12 Ἠρώτησαν οὖν* αὐτόν,
«Τίς ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ὁ εἰπών σοι, ‹Ἆρον τὸν
κράββατόν σου† καὶ περιπάτει;› » 13 Ὁ δὲ ἰαθεὶς
οὐκ ᾔδει τίς ἐστιν, ὁ γὰρ Ἰησοῦς ἐξένευσεν,
ὄχλου ὄντος ἐν τῷ τόπῳ.
14 Μετὰ ταῦτα εὑρίσκει αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς
ἐν τῷ ἱερῷ καὶ εἶπεν αὐτῷ· «Ἴδε, ὑγιὴς
γέγονας. Μηκέτι ἁμάρτανε, ἵνα μὴ χεῖρόν τί
σοι‡ γένηται.» 15 Ἀπῆλθεν ὁ ἄνθρωπος καὶ
ἀνήγγειλεν τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν ὁ
ποιήσας αὐτὸν ὑγιῆ.

The Jews want to kill Jesus

16 Καὶ διὰ τοῦτο ἐδίωκον τὸν Ἰησοῦν οἱ
Ἰουδαῖοι§ καὶ ἐζήτουν αὐτὸν ἀποκτεῖναι,*
ὅτι ταῦτα ἐποίει ἐν σαββάτῳ. 17 Ὁ δὲ
Ἰησοῦς† ἀπεκρίνατο αὐτοῖς, «Ὁ Πατήρ μου
ἕως ἄρτι ἐργάζεται, κἀγὼ ἐργάζομαι.» 18 Διὰ

§ **5:11** απεκριθη **f**[35] D [95%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ο δε 1 𝔓[66]ℵC,N,W [4.5%] NU ¦ ος δε 1 𝔓[75]A,B [0.5%] * **5:12** ουν **f**[35] 𝔓[75]C,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔓[66]ℵB,D [0.4%] NU ¦ omit verse A,W [homoioteleuton] † **5:12** τον κραββατον σου **f**[35] [70%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 κραβαττον 3 D [29.5%] ¦ 1 κραβατον 3 N ¦ — 𝔓[66,75]ℵB,C [0.4%] NU ¦ omit verse A,W ‡ **5:14** τι σοι **f**[35] ℵD,W [60%] CP,HF,RP,TR ¦ 21 𝔓[66,75]A,B,C,N [40%] OC,NU § **5:16** τον ιησουν οι ιουδαιοι **f**[35] A,N (95.2%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ 3412 𝔓[66,75]ℵB,C,D,W (2%) NU ¦ 124 (1.1%) ¦ αυτον 34 (1.4%) ¦ three other variants (0.4%) * **5:16** και εζητουν αυτον αποκτειναι **f**[35] A(N) (97.2%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔓[66,75]ℵB,C,D,W (2.8%) NU † **5:17** ιησους **f**[35] 𝔓[66]A,D,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR[NU] ¦ — 𝔓[75]ℵB,W [0.5%]

τοῦτο οὖν μᾶλλον ἐζήτουν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι
ἀποκτεῖναι, ὅτι οὐ μόνον ἔλυεν τὸ σάββατον
ἀλλὰ καὶ Πατέρα ἴδιον ἔλεγεν τὸν Θεόν, ἴσον
ἑαυτὸν ποιῶν τῷ Θεῷ.

Jesus addresses the Jews

He affirms His equality with the Father

19 Ἀπεκρίνατο οὖν ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν
αὐτοῖς·‡ «Ἀμήν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ δύναται
ὁ Υἱὸς ποιεῖν ἀφ᾽ ἑαυτοῦ οὐδέν, ἐὰν μή
τι βλέπῃ§ τὸν Πατέρα ποιοῦντα· ἃ γὰρ ἂν
ἐκεῖνος ποιῇ,* ταῦτα καὶ ὁ Υἱὸς ὁμοίως
ποιεῖ. 20 Ὁ γὰρ Πατὴρ φιλεῖ τὸν Υἱὸν καὶ
πάντα δείκνυσιν αὐτῷ ἃ αὐτὸς ποιεῖ· καὶ
μείζονα τούτων δείξει αὐτῷ ἔργα, ἵνα ὑμεῖς
θαυμάζητε. 21 Ὥσπερ γὰρ ὁ Πατὴρ ἐγείρει τοὺς
νεκροὺς καὶ ζωοποιεῖ, οὕτως καὶ ὁ Υἱὸς οὓς
θέλει ζωοποιεῖ. 22 Οὐδὲ γὰρ ὁ Πατὴρ κρίνει
οὐδένα ἀλλὰ τὴν κρίσιν πᾶσαν δέδωκεν τῷ
Υἱῷ, 23 ἵνα πάντες τιμῶσιν τὸν Υἱὸν καθὼς
τιμῶσιν τὸν Πατέρα. Ὁ μὴ τιμῶν τὸν Υἱὸν οὐ
τιμᾷ τὸν Πατέρα τὸν πέμψαντα αὐτόν.

The Son is the Just Judge

24 »Ἀμήν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ὁ τὸν λόγον
μου ἀκούων καὶ πιστεύων τῷ πέμψαντί με ἔχει

---

‡ **5:19** απεκρινατο ουν ο ιησους και ειπεν αυτοις **f**[35] A [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 12345 ελεγεν 7 𝔓[66] [0.3%] NU ¦ 12345 λεγει 7 [1%] ¦ απεκριθη 234567 D,N,W [0.5%] ¦ 125 ελεγεν 7 𝔓[75]B ¦ ελεγεν 2734 א § **5:19** βλεπη *rell* ¦ βλεπει [30%] * **5:19** ποιη *rell* ¦ ποιει A [30%]

ζωὴν αἰώνιον· καὶ εἰς κρίσιν οὐκ ἔρχεται ἀλλὰ
μεταβέβηκεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωήν.
25 »Ἀμήν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἔρχεται ὥρα,
καὶ νῦν ἐστιν, ὅτε οἱ νεκροὶ ἀκούσονται† τῆς
φωνῆς τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ οἱ ἀκούσαντες
ζήσονται.‡ 26 Ὥσπερ γὰρ ὁ Πατὴρ ἔχει ζωὴν
ἐν ἑαυτῷ, οὕτως ἔδωκεν καὶ τῷ Υἱῷ§ ζωὴν
ἔχειν ἐν ἑαυτῷ· 27 καὶ ἐξουσίαν ἔδωκεν αὐτῷ
καὶ* κρίσιν ποιεῖν, ὅτι υἱὸς ἀνθρώπου ἐστίν.
28 Μὴ θαυμάζετε τοῦτο, ὅτι ἔρχεται ὥρα ἐν
ᾗ πάντες οἱ ἐν τοῖς μνημείοις ἀκούσονται†
τῆς φωνῆς αὐτοῦ 29 καὶ ἐκπορεύσονται—οἱ τὰ
ἀγαθὰ ποιήσαντες εἰς ἀνάστασιν ζωῆς, οἱ δὲ
τὰ φαῦλα πράξαντες εἰς ἀνάστασιν κρίσεως.
30 Οὐ δύναμαι ἐγὼ ποιεῖν ἀπʼ ἐμαυτοῦ οὐδέν.
Καθὼς ἀκούω, κρίνω, καὶ ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ
δικαία ἐστίν, ὅτι οὐ ζητῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμὸν
ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με Πατρός.‡

Four witnesses to Jesus

31 »Ἐὰν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, ἡ
μαρτυρία μου οὐκ ἔστιν ἀληθής. 32 Ἄλλος
ἐστὶν ὁ μαρτυρῶν περὶ ἐμοῦ, καὶ οἶδα ὅτι

---

† **5:25** ακουσονται **f**^{35} A,D [98.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ακουσουσιν 𝔓^{75}B [0.5%] NU ¦ ακουσωσιν 𝔓^{66}אW [1%] ‡ **5:25** ζησονται **f**^{35} A [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ζησουσιν 𝔓^{66,75}אB,D,W [2%] NU ¦ one other reading § **5:26** εδωκεν και τω υιω **f**^{35} A,D [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 2341 𝔓^{66,75}B [0.4%] NU ¦ — א ¦ 234 ζωην 1 W * **5:27** και **f**^{35} D [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔓^{66,75}(א)A,B,N,W [1%] NU † **5:28** ακουσονται **f**^{35} A,D [98.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ακουσουσιν 𝔓^{75}B [0.5%] NU ¦ ακουσωσιν 𝔓^{66}אN,W [1%] ‡ **5:30** πατρος **f**^{35} [80%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔓^{66,75}אA,B,D,N,W [20%] NU

ἀληθής ἐστιν ἡ μαρτυρία ἣν μαρτυρεῖ περὶ
ἐμοῦ. 33 Ὑμεῖς ἀπεστάλκατε πρὸς Ἰωάννην καὶ
μεμαρτύρηκεν τῇ ἀληθείᾳ. 34 Ἐγὼ δὲ οὐ παρὰ
ἀνθρώπου τὴν μαρτυρίαν λαμβάνω· ἀλλὰ
ταῦτα λέγω ἵνα ὑμεῖς σωθῆτε. 35 Ἐκεῖνος ἦν
ὁ λύχνος, ὁ καιόμενος καὶ φαίνων, ὑμεῖς δὲ
ἠθελήσατε ἀγαλλιαθῆναι πρὸς ὥραν§ ἐν τῷ
φωτὶ αὐτοῦ. 36 Ἐγὼ δὲ ἔχω τὴν μαρτυρίαν
μείζω τοῦ Ἰωάννου, τὰ γὰρ ἔργα ἃ ἔδωκέν* μοι
ὁ Πατὴρ ἵνα τελειώσω αὐτά—αὐτὰ τὰ ἔργα ἃ
ἐγὼ† ποιῶ—μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὅτι ὁ Πατήρ με
ἀπέσταλκεν.
37 »Καὶ ὁ πέμψας με Πατήρ, αὐτὸς‡
μεμαρτύρηκεν περὶ ἐμοῦ. Οὔτε φωνὴν
αὐτοῦ ἀκηκόατε πώποτε§ οὔτε εἶδος αὐτοῦ
ἑωράκατε.* 38 Καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ οὐκ ἔχετε
μένοντα ἐν ὑμῖν,† ὅτι ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος,
τούτῳ ὑμεῖς οὐ πιστεύετε. 39 Ἐρευνᾶτε‡
τὰς Γραφὰς ὅτι ὑμεῖς δοκεῖτε ἐν αὐταῖς
ζωὴν αἰώνιον ἔχειν, καὶ ἐκεῖναί εἰσιν αἱ

---

§ **5:35** αγαλλιαθηναι προς ωραν **f**^{35} 𝔓^{66}אB,D,N [89.5%] HF,RP,OC,NU ¦ 231 A,W [0.5%] CP ¦ αγαλλιασθηναι 23 [10%] TR * **5:36** εδωκεν **f**^{35} A,D [95%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ δεδωκεν 𝔓^{66}אB,N,W [5%] NU † **5:36** εγω **f**^{35} [96%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔓^{66}אA,B,D,N,W [4%] NU ‡ **5:37** αυτος **f**^{35} 𝔓^{66}A,N (98.1%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ εκεινος 𝔓^{75,95}אB,W (0.8%) NU ¦ εκεινος 1 D (0.1%) ¦ — (0.1%) ¦ long omissions (0.8%) § **5:37** ακηκοατε πωποτε **f**^{35} [95%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 21 𝔓$^{(66)75v}$אA,B,D,N,W [5%] NU * **5:37** εωρακατε *rell* ¦ εορακατε 𝔓^{75}N [10%] ¦ εωρακαται 𝔓^{66} † **5:38** μενοντα εν υμιν **f**^{35} A,D [96%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 231 𝔓^{66,75}אB,N,W [3%] NU ¦ 23 οντα [1%] ‡ **5:39** ερευνατε **f**^{35} A,D,W [99.6%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ εραυνατε 𝔓^{66}אB [0.4%] NU ¦ εραυναται N

μαρτυροῦσαι περὶ ἐμοῦ.
40 Καὶ οὐ θέλετε ἐλθεῖν πρός με ἵνα ζωὴν ἔχητε.

The Jews are accused by Moses

41 »Δόξαν παρὰ ἀνθρώπων οὐ λαμβάνω.
42 Ἀλλ᾿§ ἔγνωκα ὑμᾶς, ὅτι τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς.
43 Ἐγὼ ἐλήλυθα ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Πατρός μου, καὶ οὐ λαμβάνετέ με· ἐὰν ἄλλος ἔλθῃ ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἰδίῳ, ἐκεῖνον λήψεσθε.*
44 Πῶς δύνασθε ὑμεῖς πιστεῦσαι, δόξαν παρὰ ἀνθρώπων† λαμβάνοντες καὶ τὴν δόξαν τὴν παρὰ τοῦ μόνου Θεοῦ οὐ ζητεῖτε;
45 »Μὴ δοκεῖτε ὅτι ἐγὼ κατηγορήσω ὑμῶν πρὸς τὸν Πατέρα· ἔστιν ὁ κατηγορῶν ὑμῶν, Μωσῆς,‡ εἰς ὃν ὑμεῖς ἠλπίκατε.
46 Εἰ γὰρ ἐπιστεύετε Μωσεῖ,§ ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί, περὶ ἐμοῦ γὰρ* ἐκεῖνος ἔγραψεν.
47 Εἰ δὲ τοῖς ἐκείνου γράμμασιν οὐ πιστεύετε, πῶς τοῖς ἐμοῖς ῥήμασιν πιστεύσετε;»

Jesus is back in Galilee

§ **5:42** αλλ **f**[35] 𝔭[66]אA,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ αλλα 𝔭[75]B,D,W [0.5%] NU * **5:43** λημψεσθε **f**[35] [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ληψεσθαι [2.2%] ¦ λημψεσθαι אA,D,W [0.5%] ¦ λημψεσθε 𝔭[66,75]B,N [0.3%] NU † **5:44** ανθρωπων **f**[35] (22.6%) ¦ αλληλων 𝔭[66,75]אA,B,D,N,W (77.2%) CP,HF,RP,OC,TR,NU ¦ long omissions (0.2%) ‡ **5:45** μωσης **f**[35] A [96%] CP,HF,RP,TR ¦ μωυσης 𝔭[66,75]אB,D,N,W [3%] OC,NU ¦ μωσεις [1%] § **5:46** μωσει **f**[35] אA [50%] CP,HF,TR ¦ μωση [47%] RP ¦ μωυση [2%] ¦ μωυσει 𝔭[66,75]B,D,N,W [1%] OC,NU * **5:46** εμου γαρ **f**[35] D [25%] ¦ 21 𝔭[66,75]אA,B,N,W [75%] CP,HF,RP,OC,TR,NU

6

1 Μετὰ ταῦτα ἀπῆλθεν ὁ Ἰησοῦς πέραν τῆς
θαλάσσης τῆς Γαλιλαίας, τῆς Τιβεριάδος.
2 Καὶ ἠκολούθει* αὐτῷ ὄχλος πολύς, ὅτι
ἑώρων† αὐτοῦ‡ τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει ἐπὶ τῶν
ἀσθενούντων. 3 Ἀνῆλθεν δὲ εἰς τὸ ὄρος ὁ §
Ἰησοῦς καὶ ἐκεῖ ἐκάθητο μετὰ τῶν μαθητῶν
αὐτοῦ. 4 (Ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ Πάσχα, ἡ ἑορτὴ τῶν
Ἰουδαίων.)

Food for 15,000

5 Ἐπάρας οὖν ὁ Ἰησοῦς τοὺς ὀφθαλμούς,*
καὶ θεασάμενος ὅτι πολὺς ὄχλος ἔρχεται πρὸς
αὐτόν, λέγει πρὸς τὸν† Φίλιππον, «Πόθεν
ἀγοράσομεν‡ ἄρτους ἵνα φάγωσιν οὗτοι;»
6 Τοῦτο δὲ ἔλεγεν πειράζων αὐτόν, αὐτὸς γὰρ
ᾔδει τί ἤμελλεν§ ποιεῖν. 7 Ἀπεκρίθη αὐτῷ*
Φίλιππος, «Διακοσίων δηναρίων ἄρτοι οὐκ

---

* **6:2** και ηκολουθει **f**35 A [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 2 δε 𝔓66,75vאB,D,N,W [3%] NU † **6:2** εωρων **f**35 𝔓66א (94%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ εωρουν (1.5%) ¦ εθεωρουν B,D,N (2.6%) NU ¦ εθεωρων 𝔓75A (0.5%) ¦ εωρακεν (1.1%) ¦ θεωρουντες W (0.1%) ¦ three other variants (0.2%) ‡ **6:2** αυτου **f**35 N [80%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔓66אA,B,D,W [20%] NU § **6:3** ο **f**35 A,N [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔓66אB,D,W [1%] NU * **6:5** ο ιησους τους οφθαλμους **f**35 [90%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 3412 𝔓66A,B,D,N,W [9%] NU ¦ 342 א ¦ 34 [1%] † **6:5** τον **f**35 A [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔓66אB,D,N,W [1%] NU ‡ **6:5** αγορασομεν **f**35 [60%] CP,HF,RP,TR ¦ αγορασωμεν 𝔓66אA,B,D,N,W [40%] OC,NU § **6:6** ημελλεν **f**35 𝔓66D [50%] CP ¦ εμελλεν 𝔓75אA,B,N,W [50%] HF,RP,OC,TR,NU * **6:7** αυτω **f**35 𝔓75A,B,D [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 ο 𝔓66אN,W [0.5%] [NU]

ἀρκοῦσιν αὐτοῖς, ἵνα ἕκαστος αὐτῶν† βραχύ
τι‡ λάβῃ.» 8 Λέγει αὐτῷ εἷς ἐκ τῶν μαθητῶν
αὐτοῦ, Ἀνδρέας, ὁ § ἀδελφὸς Σίμωνος Πέτρου,
9 «Ἔστιν παιδάριον ἓν* ὧδε† ὃ ‡ ἔχει πέντε
ἄρτους κριθίνους καὶ δύο ὀψάρια, ἀλλὰ ταῦτα
τί ἐστιν εἰς τοσούτους;»
10 Εἶπεν δὲ§ ὁ Ἰησοῦς, «Ποιήσατε τοὺς
ἀνθρώπους ἀναπεσεῖν.» Ἦν δὲ χόρτος πολὺς
ἐν τῷ τόπῳ· ἀνέπεσον* οὖν† οἱ ἄνδρες,‡ τὸν
ἀριθμὸν ὡσεὶ§ πεντακισχίλιοι. 11 Ἔλαβεν
δὲ* τοὺς ἄρτους ὁ Ἰησοῦς, καὶ εὐχαριστήσας

---

† **6:7** αυτων **f**35 D [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭66,75ℵA,B,N,W [3%] NU ‡ **6:7** τι **f**35 𝔭66ℵA,N,W [99.7%] CP,HF,RP,OC,TR[NU] ¦ — 𝔭75B,D [0.3%] § **6:8** ο *rell* ¦ — [1%] CP * **6:9** εν **f**35 A [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭66,75ℵB,D,N,W [3%] NU † **6:9** ὧδε *rell* ¦ ὧδε **f**35 (I include this information for the record and so as not to lose sight of it, but since there is apparently no difference in meaning, I stay with the conventional pointing. However, in most manuscripts the difference between ὧδε and ᾧ δε is not clear, and the expedient adopted by **f**35 removes the ambiguity. A similar statement obtains wherever the word occurs.) ‡ **6:9** ο **f**35 ℵN [97%] CP,HF,RP,TR ¦ ος 𝔭66A,B,D,W [3%] OC,NU ¦ two other readings § **6:10** δε **f**35 A,N,W [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ουν 𝔭66D [0.5%] ¦ — 𝔭75vℵB [0.5%] NU * **6:10** ανεπεσον **f**35 [70%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ανεπεσαν 𝔭66ℵA,B,D,N,W [30%] NU † **6:10** ουν *rell* ¦ — [30%] ‡ **6:10** οι ανδρες **f**35 ℵB (83.5%) CP,HF,RP,OC,TR,NU ¦ 2 𝔭66,75D,W (8.1%) ¦ 1 ανθρωποι 2 A (8.1%) ¦ 1 ανθρωποι (0.3%) ¦ τον αριθμον 2 N § **6:10** ωσει **f**35 𝔭66A [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ως 𝔭75ℵB,D,N,W [1%] NU * **6:11** δε **f**35 ℵN [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ουν 𝔭28,66A,B,D,W [1%] NU ¦ και [2%]

διέδωκεν† τοῖς μαθηταῖς, οἱ δὲ μαθηταὶ‡ τοῖς ἀνακειμένοις· ὁμοίως καὶ ἐκ τῶν ὀψαρίων, ὅσον ἤθελον.
12 Ὡς δὲ ἐνεπλήσθησαν λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, «Συναγάγετε τὰ περισσεύσαντα τῶν κλασμάτων,§ ἵνα μή τι ἀπόληται.»
13 Συνήγαγον οὖν καὶ ἐγέμισαν δώδεκα κοφίνους κλασμάτων ἐκ τῶν πέντε ἄρτων τῶν κριθίνων ἃ ἐπερίσσευσεν* τοῖς βεβρωκόσιν.
14 Οἱ οὖν ἄνθρωποι, ἰδόντες ὃ ἐποίησεν σημεῖον ὁ Ἰησοῦς,† ἔλεγον ὅτι «Οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ Προφήτης ὁ ἐρχόμενος εἰς τὸν κόσμον.»
15 Ἰησοῦς οὖν, γνοὺς ὅτι μέλλουσιν ἔρχεσθαι καὶ ἁρπάζειν αὐτὸν ἵνα ποιήσωσιν αὐτὸν‡ βασιλέα, ἀνεχώρησεν πάλιν§ εἰς τὸ ὄρος αὐτὸς μόνος.

Jesus walks on water

† **6:11** διεδωκεν **f**35 𝔭75A,B,W (83.4%) CP,HF,RP,OC,TR,NU ¦ δεδωκεν (7.2%) ¦ εδωκεν 𝔭28,66(אD)N (8.9%) ¦ διαδεδωκε (0.3%) ¦ three other variants (0.2%) ‡ **6:11** τοις μαθηταις οι δε μαθηται **f**35 D [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭66,75vאA,B,N,W [3%] NU [an easy case of homoioarcton] § **6:12** των κλασματων **f**35 N [25%] ¦ κλασματα 𝔭75אA,B [75%] CP,HF,RP,OC,TR,NU * **6:13** επερισσευσεν **f**35 אA [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ επερισσευσαν 𝔭75B,D,W [0.5%] NU ¦ επεριεσευσεν N † **6:14** ο εποιησεν σημειον ο ιησους **f**35 A(N) (89.4%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ 13245 (1.6%) ¦ 12453 (1%) ¦ 31245 (0.8%) ¦ το 31245 (5.7%) ¦ 1245 (0.3%) ¦ α 2 σημεια 45 (0.3%) ¦ 123 אD,W (0.5%) NU ¦ α 2 σημεια 𝔭75B (0.3%) ¦ two other variants (0.1%) ‡ **6:15** αυτον **f**35 D(N) [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭75אA,B,W [3%] NU § **6:15** παλιν **f**35 𝔭75אA,B,D,N [50%] OC,TR,NU ¦ — W [50%] HF,RP ¦ παλιν ανεχωρησεν CP

16 Ὡς δὲ ὀψία ἐγένετο, κατέβησαν οἱ μαθηταὶ
αὐτοῦ ἐπὶ τὴν θάλασσαν, 17 καὶ ἐμβάντες
εἰς τὸ* πλοῖον ἤρχοντο πέραν τῆς θαλάσσης
εἰς Καπερναούμ.† Καὶ σκοτία ἤδη ἐγεγόνει,
καὶ οὐκ‡ ἐληλύθει πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς.
18 Ἥ τε θάλασσα ἀνέμου μεγάλου πνέοντος
διηγείρετο.§ 19 Ἐληλακότες οὖν ὡς σταδίους
εἴκοσι πέντε ἢ τριάκοντα, θεωροῦσιν τὸν
Ἰησοῦν περιπατοῦντα ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ
ἐγγὺς τοῦ πλοίου γινόμενον, καὶ ἐφοβήθησαν.
20 Ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς, «Ἐγώ εἰμι· μὴ φοβεῖσθε.»
21 Ἤθελον οὖν λαβεῖν αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον, καὶ
εὐθέως τὸ πλοῖον ἐγένετο* ἐπὶ τῆς γῆς εἰς ἣν
ὑπῆγον.

22 Τῇ ἐπαύριον ὁ ὄχλος ὁ ἑστηκὼς πέραν
τῆς θαλάσσης, ἰδὼν† ὅτι πλοιάριον ἄλλο οὐκ
ἦν ἐκεῖ εἰ μὴ ἕν, ἐκεῖνο εἰς ὃ ἐνέβησαν οἱ
μαθηταὶ αὐτοῦ,‡ καὶ ὅτι οὐ συνεισῆλθεν τοῖς

---

* **6:17** το **f**^{35} A,D,N,W [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔓^{75}אB [1%] NU † **6:17** καπερναουμ **f**^{35} A [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ καφαρναουμ 𝔓^{75}אB,D,N,W [1%] NU ‡ **6:17** ουκ **f**^{35} A [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ουπω 𝔓^{75}אB,D,N,W [3%] NU § **6:18** διηγειρετο **f**^{35} אA,D,N,W [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ διεγειρετο 𝔓^{28}B [2%] NU * **6:21** το πλοιον εγενετο **f**^{35} א(D) [95%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 312 𝔓^{75}A,B,N,W [5%] NU † **6:22** ιδων **f**^{35} [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ειδον 𝔓^{75}A,B [1%] NU ¦ ειδεν 𝔓^{28}אD [0.5%] ¦ ιδον N,W [0.5%] ‡ **6:22** εκεινο εις ο ενεβησαν οι μαθηται αυτου **f**^{35} (77.2%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ 234567 D (1.9%) ¦ 134567 (0.7%) ¦ 12 ον 4567 (2%) ¦ 123 ανεβησαν 567 (12.9%) ¦ 123456 του ιησου א (0.9%) ¦ — 𝔓^{75}A,B,N,W (4.2%) NU ¦ long omissions (0.2%) [homoioteleuton]

μαθηταῖς αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ πλοιάριον§
ἀλλὰ μόνοι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπῆλθον —
23 ἄλλα δὲ* ἦλθεν† πλοιάρια‡ ἐκ Τιβεριάδος
ἐγγὺς τοῦ τόπου ὅπου ἔφαγον τὸν ἄρτον,
εὐχαριστήσαντος τοῦ Κυρίου — 24 ὅτε οὖν
εἶδεν ὁ ὄχλος ὅτι Ἰησοῦς οὐκ ἔστιν ἐκεῖ οὐδὲ
οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἐνέβησαν§ αὐτοὶ εἰς τὰ
πλοῖα* καὶ ἦλθον εἰς Καπερναούμ, ζητοῦντες
τὸν Ἰησοῦν. 25 Καὶ εὑρόντες αὐτὸν πέραν
τῆς θαλάσσης, εἶπον αὐτῷ, «Ῥαββί, πότε ὧδε
γέγονας;»

The Bread of Life

26 Ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν·
«Ἀμήν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ζητεῖτέ με, οὐχ ὅτι
εἴδετε† σημεῖα, ἀλλ᾽ ὅτι ἐφάγετε ἐκ τῶν
ἄρτων καὶ ἐχορτάσθητε. 27 Ἐργάζεσθε μὴ τὴν
βρῶσιν τὴν ἀπολλυμένην ἀλλὰ τὴν βρῶσιν
τὴν μένουσαν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἣν ὁ Υἱὸς

---

§ **6:22** πλοιαριον **f**35 [95%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ πλοιον 𝔓75A,B,D,N,W [5%] NU ¦ πλοιαν א * **6:23** δε **f**35 A(N)W (98.9%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔓75B(D) (0.7%) NU ¦ ουν א (alone) ¦ two other readings (0.4%) † **6:23** ηλθεν **f**35 𝔓75A,B,W (84.7%) CP,HF,RP,OC,TR,NU ¦ ηλθον N (13.8%) ¦ ην (0.4%) ¦ — (0.5%) ¦ ελθοντων D (alone) ¦ απελθοντων א (alone) ¦ four other variants (0.5%) ‡ **6:23** πλοιαρια **f**35 A,N (98.5%) CP,HF,RP,OC,TR[NU] ¦ πλοια 𝔓75B,W (1.4%) ¦ πλοιων א (alone) ¦ πλοιαρειων D (alone) § **6:24** ενεβησαν **f**35 A,B,N,W (79.5%) CP,HF,RP,OC,NU ¦ 1 και (4.9%) TR ¦ ανεβησαν 𝔓75א (13.1%) ¦ ανεβησαν και (1.8%) ¦ ελαβον D (0.6%) (א 4.3% omit αυτοι) * **6:24** τα πλοια **f**35 A [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 πλοιαρια 𝔓75B(D)N,W [2%] NU ¦ το πλοιον א † **6:26** ειδετε *rell* ¦ ιδετε A,N [25%] ¦ ειδατε D

τοῦ Ἀνθρώπου ὑμῖν δώσει· τοῦτον γὰρ ὁ
Πατὴρ ἐσφράγισεν ὁ Θεός.» 28 Εἶπον οὖν
πρὸς αὐτόν, «Τί ποιῶμεν‡ ἵνα ἐργαζώμεθα
τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ;» 29 Ἀπεκρίθη§ Ἰησοῦς καὶ
εἶπεν αὐτοῖς, «Τοῦτό ἐστιν τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ,
ἵνα πιστεύσητε* εἰς ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος.»
30 Εἶπον οὖν αὐτῷ· «Τί οὖν ποιεῖς σὺ† σημεῖον
ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμέν σοι; Τί ἐργάζῃ;
31 Οἱ πατέρες ἡμῶν τὸ μάννα ἔφαγον ἐν τῇ
ἐρήμῳ, καθώς ἐστιν γεγραμμένον· ‹Ἄρτον ἐκ
τοῦ οὐρανοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς φαγεῖν.› »
32 Εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· «Ἀμήν, ἀμὴν
λέγω ὑμῖν, οὐ Μωσῆς‡ δέδωκεν ὑμῖν τὸν ἄρτον
ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἀλλ᾽ ὁ Πατήρ μου δίδωσιν
ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὸν ἀληθινόν.
33 Ὁ γὰρ ἄρτος τοῦ Θεοῦ ἐστιν ὁ καταβαίνων
ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ζωὴν διδοὺς τῷ κόσμῳ.»
34 Εἶπον οὖν πρὸς αὐτόν, «Κύριε, πάντοτε
δὸς ἡμῖν τὸν ἄρτον τοῦτον.» 35 Εἶπεν δὲ§
αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· «Ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς.
Ὁ ἐρχόμενος πρός με* οὐ μὴ πεινάσῃ, καὶ

‡ **6:28** ποιωμεν *rell* ¦ ποιουμεν [3%] some TRs ¦ ποιησωμεν W [1%] ¦ two other readings § **6:29** απεκριθη f^{35} $𝔭^{75}$אW [70%] CP,HF,RP,OC ¦ 1 ο A,B,D,N [30%] TR[NU] * **6:29** πιστευσητε f^{35} [98.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ πιστευητε $𝔭^{75}$A,B,N [1%] NU ¦ πιστευσηται D,W ¦ πιστευηται א † **6:30** συ *rell* ¦ — W [10%] ¦ σοι D ‡ **6:32** μωσης f^{35} A [50%] CP,RP,TR ¦ μωυσης $𝔭^{75}$אB,W [50%] HF,OC,NU § **6:35** δε f^{35} A [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — B,W [0.5%] NU ¦ ουν אD [0.5%] * **6:35** με f^{35} A,D,W [99.8%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ εμε $𝔭^{75}$אB [0.2%] NU

ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ μὴ διψήσῃ† πώποτε.
36 Ἀλλ᾽ εἶπον ὑμῖν ὅτι καὶ ἑωράκατέ με,‡ καὶ
οὐ πιστεύετε. 37 Πᾶν ὃ δίδωσίν μοι ὁ Πατὴρ
πρὸς ἐμὲ ἥξει, καὶ τὸν ἐρχόμενον πρός με§
οὐ μὴ ἐκβάλω* ἔξω. 38 Ὅτι καταβέβηκα ἐκ†
τοῦ οὐρανοῦ, οὐχ ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμὸν
ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με. 39 Τοῦτο δέ
ἐστιν τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με Πατρός,‡
ἵνα πᾶν ὃ δέδωκέν μοι μὴ ἀπολέσω ἐξ αὐτοῦ,
ἀλλὰ§ ἀναστήσω αὐτὸ* ἐν† τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.
40 Τοῦτο δέ‡ ἐστιν τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός
με,§ ἵνα πᾶς ὁ θεωρῶν τὸν Υἱὸν καὶ πιστεύων
εἰς αὐτὸν ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον, καὶ ἀναστήσω
αὐτὸν ἐγὼ* τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.»
41 Ἐγόγγυζον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ ὅτι
εἶπεν, «Ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ καταβὰς ἐκ τοῦ
οὐρανοῦ.» 42 Καὶ ἔλεγον· «Οὐχ οὗτός ἐστιν

---

† **6:35** διψηση **f**35 [95%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ διψησει 𝔭66אA,B,W [5%] NU ¦ διψασει D ‡ **6:36** με **f**35 𝔭66B,D,W [99.9%] CP,HF,RP,OC,TR[NU] ¦ — אA [alone] § **6:37** με **f**35 A,B,D,W [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ εμε 𝔭66,75א [3%] NU * **6:37** εκβαλω *rell* ¦ εκβαλλω [2%] CP † **6:38** εκ **f**35 אD [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ απο 𝔭66A,B,W [2%] NU ‡ **6:39** πατρος **f**35 [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭66,75(א)A,B(C)D,W [2%] NU § **6:39** αλλα *rell* ¦ αλλ D [10%] CP * **6:39** αυτο **f**35 𝔭66,75אA,B,C,D [50%] CP,RP,OC,TR,NU ¦ αυτον N,W [50%] HF † **6:39** εν **f**35 אA,D,N [60%] CP,OC,TR[NU] ¦ — 𝔭66,75B,C,W [40%] HF,RP ‡ **6:40** δε **f**35 [85%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ γαρ אA,B,C,D,N,W [13%] NU ¦ — 𝔭(66)75 [2%] § **6:40** πεμψαντος με **f**35 A [90%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ πατρος μου 𝔭66,75אB,C,D,N,W [6%] NU ¦ — [2%] ¦ 12 πατρος [2%] * **6:40** εγω **f**35 𝔭75B,C,W [80%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 εν אN [18%] [NU] ¦ εν 𝔭66A,D [1%] ¦ — [1%]

Ἰησοῦς ὁ υἱὸς Ἰωσήφ, οὗ ἡμεῖς οἴδαμεν τὸν
πατέρα καὶ τὴν μητέρα; Πῶς οὖν† λέγει οὗτος‡
ὅτι ‹Ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβέβηκα;› »
43 Ἀπεκρίθη οὖν§ ὁ * Ἰησοῦς καὶ εἶπεν
αὐτοῖς· «Μὴ γογγύζετε μετ᾽ ἀλλήλων.
44 Οὐδεὶς δύναται ἐλθεῖν πρός με ἐὰν μὴ
ὁ Πατὴρ ὁ πέμψας με ἑλκύσῃ αὐτόν, καὶ
ἐγὼ† ἀναστήσω αὐτὸν ἐν‡ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.
45 Ἔστιν γεγραμμένον ἐν τοῖς Προφήταις,
‹Καὶ ἔσονται πάντες διδακτοὶ§ Θεοῦ.› Πᾶς
οὖν* ὁ ἀκούων† παρὰ τοῦ Πατρὸς καὶ μαθὼν
ἔρχεται πρός με.‡ 46 (Οὐχ ὅτι τὸν Πατέρα τις
ἑώρακεν,§ εἰ μὴ ὁ ὢν παρὰ τοῦ Θεοῦ—οὗτος
ἑώρακεν τὸν Πατέρα.) 47 Ἀμήν, ἀμὴν λέγω
ὑμῖν· ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ* ἔχει ζωὴν αἰώνιον.
48 »Ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς. 49 Οἱ πατέρες

---

† **6:42** ουν **f**^{35} 𝔭^{66}אA,D,N (98.9%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ νυν 𝔭^{75}B,C,T,W (0.6%) NU ¦ — (0.3%) ¦ three other variants (0.2%) ‡ **6:42** λεγει ουτος **f**^{35} A(W) (93.1%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 ουτως (0.9%) ¦ 1 αυτος (0.8%) ¦ 21 אN (0.4%) ¦ 1 𝔭^{66,75}B,C,T (4.8%) NU ¦ 1 εαυτον D (alone) § **6:43** ουν **f**^{35} אA,D,N,W [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭^{66,75}B,C [3%] NU * **6:43** ο **f**^{35} 𝔭^{66}A,C,D,N,W [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭^{75}אB [2%] NU † **6:44** και εγω **f**^{35} A [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ καγω 𝔭^{66,75}אB,C,D,N(W) [3%] NU ‡ **6:44** εν **f**^{35} 𝔭^{66}A,B,C,D,N,W [90%] HF,RP,NU ¦ — 𝔭^{75}א [10%] CP,OC,TR § **6:45** διδακτοι *rell* ¦ 1 του [10%] TR * **6:45** ουν **f**^{35} A [98%] CP,HF,RP,TR ¦ — 𝔭^{66,75}אB,C,D,N,W [2%] OC,NU † **6:45** ακουων **f**^{35} D [85%] CP,HF,RP,OC ¦ ακουσας 𝔭^{66,75}אA,B,C,N,W [15%] TR,NU ‡ **6:45** με **f**^{35} 𝔭^{66}A,C,D,N,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ εμε 𝔭^{75}אB [0.5%] NU § **6:46** τις εωρακεν **f**^{35} A [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 21 𝔭^{66}א(B)C,D(N)(W) [1%] NU * **6:47** εις εμε **f**^{35} A,C,D,N (99.5%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭^{66}אB,T,W (0.5%) NU

ὑμῶν ἔφαγον τὸ μάννα ἐν τῇ ἐρήμῳ,† καὶ
ἀπέθανον. 50 Οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ
οὐρανοῦ καταβαίνων, ἵνα τις ἐξ αὐτοῦ φάγῃ
καὶ μὴ ἀποθάνῃ. 51 Ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν ὁ ἐκ
τοῦ οὐρανοῦ καταβάς. Ἐάν τις φάγῃ ἐκ τούτου
τοῦ ἄρτου, ζήσεται‡ εἰς τὸν αἰῶνα. Καί, ὁ
ἄρτος δὲ ὃν ἐγὼ δώσω ἡ σάρξ μού ἐστιν, ἣν
ἐγὼ δώσω ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς.»§

Chew flesh, drink blood

52 Ἐμάχοντο οὖν πρὸς ἀλλήλους οἱ
Ἰουδαῖοι* λέγοντες, «Πῶς δύναται οὗτος
ἡμῖν δοῦναι τὴν σάρκα† φαγεῖν;» 53 Εἶπεν οὖν
αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· «Ἀμήν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν
μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ Υἱοῦ τοῦ Ἀνθρώπου
καὶ πίητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν
ἑαυτοῖς. 54 Ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ
πίνων μου τὸ αἷμα ἔχει ζωὴν αἰώνιον, καὶ
ἐγὼ‡ ἀναστήσω αὐτὸν§ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. 55 Ἡ
γὰρ σάρξ μου ἀληθῶς* ἐστιν βρῶσις, καὶ τὸ

---

† **6:49** το μαννα εν τη ερημω **f**35 𝔭66אA [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 34512 B,C,D,W [0.5%] NU ‡ **6:51** ζησεται **f**35 𝔭66B,C [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ζησει אD,W [1%] NU § **6:51** η σαρξ μου εστιν ην εγω δωσω υπερ της του κοσμου ζωης **f**35 [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1-4,8-12 𝔭66,75vB,C,D,W [1%] NU ¦ 8-12,1-4 א * **6:52** προς αλληλους οι ιουδαιοι *rell* ¦ 3412 C,D [3%] CP † **6:52** σαρκα **f**35 אC,D,W [99.7%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 αυτου 𝔭66B [0.3%] [NU] ‡ **6:54** και εγω **f**35 [95%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ καγω 𝔭66,75אA,B,C,D,W [5%] NU § **6:54** αυτον **f**35 𝔭66,75אA,B,D,W [75%] CP,HF,RP,TR,NU ¦ 1 εν C [25%] OC * **6:55** αληθως **f**35 𝔭66(א)(D) (74.3%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ αληθης 𝔭75B,C,T,W (24.5%) NU ¦ long omissions (1.2%) [homoioteleuton]

αἷμά μου ἀληθῶς† ἐστιν πόσις. 56 Ὁ τρώγων
μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἐν ἐμοὶ
μένει κἀγὼ ἐν αὐτῷ. 57 Καθὼς ἀπέστειλέν
με ὁ ζῶν Πατὴρ κἀγὼ ζῶ διὰ τὸν Πατέρα,
καὶ ὁ τρώγων με, κἀκεῖνος ζήσεται‡ δι᾽ ἐμέ.
58 Οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ§ οὐρανοῦ
καταβάς—οὐ καθὼς ἔφαγον οἱ πατέρες ὑμῶν*
τὸ μάννα† καὶ ἀπέθανον· ὁ τρώγων μου‡
τοῦτον τὸν ἄρτον ζήσεται§ εἰς τὸν αἰῶνα.»
59 Ταῦτα εἶπεν ἐν συναγωγῇ διδάσκων ἐν
Καπερναούμ.*

Jesus loses many followers

60 Πολλοὶ οὖν ἀκούσαντες ἐκ τῶν μαθητῶν
αὐτοῦ εἶπον·† «Σκληρός ἐστιν οὗτος ὁ λόγος·‡
τίς δύναται αὐτοῦ ἀκούειν;» 61 Εἰδὼς δὲ
ὁ Ἰησοῦς ἐν ἑαυτῷ ὅτι γογγύζουσιν περὶ
τούτου οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, εἶπεν αὐτοῖς· «Τοῦτο

† **6:55** αληθως **f**35 𝔭66 (74.7%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ αληθης 𝔭75B,C,T,W (22.9%) NU ¦ — (א)(D) (1.2%) ¦ long omissions (1.2%) [homoioteleuton] ‡ **6:57** ζησεται **f**35 𝔭66 W [90%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ζησει 𝔭75אB,N [10%] NU ¦ ζη C,D § **6:58** εκ του **f**35 𝔭66אD,N,W (99.6%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ εξ 𝔭75B,C,T (0.4%) NU * **6:58** υμων **f**35 אD,N (94%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ ημων (5.4%) ¦ — 𝔭66,75B,C,T,W (0.6%) NU † **6:58** το μαννα **f**35 N (92.3%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ 12 εν τη ερημω (6.7%) ¦ — 𝔭66,75אB,C,D,T,W (1%) NU ‡ **6:58** μου **f**35 [30%] CP ¦ — 𝔭66,75אA,B,C,D,N,W [70%] HF,RP,OC,TR,NU § **6:58** ζησεται **f**35 𝔭66 D [85%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ζησει 𝔭75אB,C,N [15%] NU ¦ ζηση (W) * **6:59** καπερναουμ **f**35 N [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ καφαρναουμ 𝔭66,75אA,B,C(D)W [1%] NU † **6:60** ειπον *rell* ¦ ειπαν (D) NU ‡ **6:60** ουτος ο λογος **f**35 𝔭75 [95%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 231 𝔭66אB,C,D,N,W [5%] NU

ὑμᾶς σκανδαλίζει; 62 Ἐὰν οὖν θεωρῆτε§ τὸν
Υἱὸν τοῦ Ἀνθρώπου ἀναβαίνοντα ὅπου ἦν τὸ
πρότερον; 63 Τὸ Πνεῦμά ἐστιν τὸ ζωοποιοῦν·
ἡ σὰρξ οὐκ ὠφελεῖ οὐδέν. Τὰ ῥήματα ἃ
ἐγὼ λαλῶ* ὑμῖν πνεῦμά ἐστιν, καὶ ζωή ἐστιν.
64 Ἀλλ᾽ εἰσὶν ἐξ ὑμῶν τινες οἳ οὐ πιστεύουσιν.»
(Ἤδει γὰρ ἐξ ἀρχῆς ὁ Ἰησοῦς τίνες εἰσὶν οἱ
μὴ πιστεύοντες, καὶ τίς ἐστιν ὁ παραδώσων
αὐτόν.) 65 Καὶ ἔλεγεν, «Διὰ τοῦτο εἴρηκα ὑμῖν
ὅτι οὐδεὶς δύναται ἐλθεῖν πρός με ἐὰν μὴ ᾖ
δεδομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ Πατρός μου.»†

66 Ἐκ τούτου πολλοὶ ἀπῆλθον τῶν μαθητῶν
αὐτοῦ‡ εἰς τὰ ὀπίσω καὶ οὐκέτι μετ᾽ αὐτοῦ
περιεπάτουν. 67 Εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς τοῖς
δώδεκα, «Μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε ὑπάγειν;»
68 Ἀπεκρίθη οὖν§ αὐτῷ Σίμων Πέτρος· «Κύριε,
πρὸς τίνα ἀπελευσόμεθα; Ῥήματα ζωῆς
αἰωνίου ἔχεις. 69 Καὶ ἡμεῖς πεπιστεύκαμεν
καὶ ἐγνώκαμεν ὅτι σὺ εἶ ὁ Χριστός, ὁ Υἱὸς*

---

§ **6:62** θεωρητε *rell* ¦ θεωρειτε [30%] ¦ θεωρησηται 𝔭66 ¦ ειδηται W ¦ θεωρηται N * **6:63** λαλω **f**35 [90%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ λελαληκα אB,C,D,N,W [10%] NU † **6:65** μου **f**35 N [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭66אB,C,D,W [1%] NU ‡ **6:66** απηλθον των μαθητων αυτου **f**35 [90%] CP,HF,RP,TR ¦ 1 εκ 234 OC [4%] ¦ 2341 C,D,N,W [5%] ¦ 231 א ¦ εκ 2341 𝔭66B,T [1%] [NU] (According to *TuT* 4.6% have εκ, 95.4% do not, but the order of the surrounding words is not given.) § **6:68** ουν **f**35 [90%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭66אB,C,N,W [10%] NU ¦ δε D * **6:69** ο χριστος ο υιος **f**35 N (99.5%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ 123 αγιος 𝔭66 ¦ 3 αγιος 𝔭75vאB,C,D,W (0.5%) NU

τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος.»† 70 Ἀπεκρίθη αὐτοῖς·‡
«Οὐκ ἐγὼ ὑμᾶς τοὺς δώδεκα ἐξελεξάμην; Καὶ
ἐξ ὑμῶν εἷς διάβολός ἐστιν.» 71 Ἔλεγεν δὲ
τὸν Ἰούδαν Σίμωνος Ἰσκαριώτην,§ οὗτος γὰρ
ἔμελλεν αὐτὸν παραδιδόναι,* εἷς ὢν† ἐκ τῶν
δώδεκα.

7

Passover, 29 AD

1 Καὶ περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς μετὰ ταῦτα* ἐν
τῇ Γαλιλαίᾳ· οὐ γὰρ ἤθελεν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ
περιπατεῖν ὅτι ἐζήτουν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι
ἀποκτεῖναι.

Jesus and His brothers

2 Ἦν δὲ ἐγγὺς ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων ἡ
Σκηνοπηγία. 3 Εἶπον οὖν πρὸς αὐτὸν οἱ
ἀδελφοὶ αὐτοῦ· «Μετάβηθι ἐντεῦθεν καὶ ὕπαγε
εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἵνα καὶ οἱ μαθηταί σου

---

† **6:69** του θεου του ζωντος **f**35 N (97.7%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ 12 𝔓66,75אB,C,D,W (1.8%) NU ¦ 34 (0.5%) ‡ **6:70** αυτοις **f**35 [70%] CP,HF ¦ 1 ο ιησους 𝔓75B,C,N [30%] RP,OC,TR,NU ¦ 1 ιησους 𝔓66 ¦ ιησους και ειπεν 1 א ¦ ο ιησους λεγων D § **6:71** ισκαριωτην **f**35 N (96.3%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ ισκαριωτου 𝔓66,75B,C,W (2.8%) NU ¦ απο καρυωτου א (0.6%) ¦ ισκαριωτ (0.2%) ¦ σκαριωθ D * **6:71** εμελλεν αυτον παραδιδοναι **f**35 (א) (80.2%) CP,HF,RP,OC ¦ ημελλεν 23 𝔓66 (14.8%) TR ¦ 132 𝔓75B,C,N,W (3%) NU ¦ 213 (0.7%) ¦ ημελλεν 32 D (0.7%) ¦ 2 ημελλεν 3 (0.4%) ¦ two other variants (0.2%) † **6:71** ων **f**35 𝔓66אN,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — B,C,D [0.5%] NU * **7:1** περιεπατει ο ιησους μετα ταυτα **f**35 [90%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 45123 𝔓66,75אA,C,D,W [10%] NU ¦ 4513 B ¦ 1 μετ αυτων 23 N

θεωρήσωσιν† τὰ ἔργα ἃ ‡ ποιεῖς· 4 οὐδεὶς
γὰρ ἐν κρυπτῷ τι§ ποιεῖ καὶ ζητεῖ αὐτὸς ἐν
παρρησίᾳ εἶναι. Εἰ ταῦτα ποιεῖς, φανέρωσον
σεαυτὸν τῷ κόσμῳ.» 5 Οὐδὲ γὰρ οἱ ἀδελφοὶ
αὐτοῦ ἐπίστευον εἰς αὐτόν.
6 Λέγει οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· «Ὁ καιρὸς ὁ
ἐμὸς οὔπω πάρεστιν, ὁ δὲ καιρὸς ὁ ὑμέτερος
πάντοτέ ἐστιν ἕτοιμος. 7 Οὐ δύναται ὁ κόσμος
μισεῖν ὑμᾶς, ἐμὲ δὲ μισεῖ ὅτι ἐγὼ μαρτυρῶ
περὶ αὐτοῦ ὅτι τὰ ἔργα αὐτοῦ πονηρά ἐστιν.
8 Ὑμεῖς ἀνάβητε εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην.* Ἐγὼ
οὔπω† ἀναβαίνω εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην, ὅτι ὁ
καιρὸς ὁ ἐμὸς‡ οὔπω πεπλήρωται.» 9 Ταῦτα δὲ
εἰπὼν αὐτοῖς§ ἔμεινεν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ.

Jesus leaves Galilee—the last six months of His public ministry

10 Ὡς δὲ ἀνέβησαν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, τότε
καὶ αὐτὸς ἀνέβη εἰς τὴν ἑορτήν,* οὐ φανερῶς,

---

† **7:3** θεωρησωσιν **f**35 𝔭66 [96%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ θεωρησουσιν 𝔭75B,D,N,W [4%] NU ¦ θεωρουσιν א ‡ **7:3** τα εργα α **f**35 אD [30%] ¦ 12 σου 3 N,W [67.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ σου 123 𝔭66,75B [0.5%] NU ¦ 123 σu [2%] § **7:4** εν κρυπτω τι **f**35 𝔭66D,W [95%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 312 𝔭75אB,N [5%] NU * **7:8** ταυτην **f**35 א [95%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭66,75B,D,N,W [5%] NU † **7:8** ουπω **f**35 𝔭66,75B,N,T,W [96.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ουκ אD [3%] NU ¦ — [0.5%] ‡ **7:8** ο καιρος ο εμος **f**35 [95%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 342 𝔭66,75B,D,N,W [4.5%] NU ¦ 42 א [0.5%] § **7:9** αυτοις **f**35 𝔭75B,T (87.5%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ αυτος 𝔭66אD,N,W (8.3%) NU ¦ αυτου (0.5%) ¦ — (3.4%) ¦ two other variants (0.2%) * **7:10** τοτε και αυτος ανεβη εις την εορτην **f**35 D [95%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 5671234 𝔭66,75אB,N,W [5%] NU

ἀλλ᾽ ὡς† ἐν κρυπτῷ. 11 Οἱ οὖν Ἰουδαῖοι
ἐζήτουν αὐτὸν ἐν τῇ ἑορτῇ καὶ ἔλεγον, «Ποῦ
ἐστιν ἐκεῖνος;» 12 Καὶ γογγυσμὸς πολὺς περὶ
αὐτοῦ ἦν‡ ἐν τοῖς ὄχλοις· οἱ μὲν ἔλεγον
ὅτι «Ἀγαθός ἐστιν,» ἄλλοι§ ἔλεγον, «Οὔ,
ἀλλὰ πλανᾷ τὸν ὄχλον.» 13 Οὐδεὶς μέντοι
παρρησίᾳ ἐλάλει περὶ αὐτοῦ διὰ τὸν φόβον
τῶν Ἰουδαίων.

Jesus teaches in the Temple

14 Ἤδη δὲ τῆς ἑορτῆς μεσούσης, ἀνέβη ὁ *
Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν καὶ ἐδίδασκεν. 15 Καὶ
ἐθαύμαζον† οἱ Ἰουδαῖοι λέγοντες, «Πῶς οὗτος
γράμματα οἶδεν, μὴ μεμαθηκώς;» 16 Ἀπεκρίθη
οὖν‡ αὐτοῖς ὁ § Ἰησοῦς καὶ εἶπεν· «Ἡ ἐμὴ
διδαχὴ οὐκ ἔστιν ἐμή, ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός
με. 17 Ἐάν τις θέλῃ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιεῖν,
γνώσεται περὶ τῆς διδαχῆς, πότερον ἐκ τοῦ
Θεοῦ ἐστιν ἢ ἐγὼ ἀπ᾽ ἐμαυτοῦ λαλῶ. 18 Ὁ ἀφ᾽
ἑαυτοῦ λαλῶν τὴν δόξαν τὴν ἰδίαν ζητεῖ, ὁ δὲ

---

† **7:10** αλλ ως **f**^{35} N,W [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ αλλα 2 𝔓^{66,75}B [0.5%] [NU] ¦ 1 אD [0.5%] ‡ **7:12** πολυς περι αυτου ην **f**^{35} (89.3%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1423 אN (6.5%) ¦ 2341 𝔓^{75}B,T,W (1.5%) NU ¦ 4123 (0.5%) ¦ 2314 (0.4%) ¦ 4231 (0.1%) ¦ 123 (0.4%) ¦ 124 (0.8%) ¦ 423 𝔓^{66}D (alone) ¦ 14 (0.3%) ¦ two other readings (0.1%) § **7:12** αλλοι **f**^{35} 𝔓^{66}אD [95%] CP,HF,RP,OC ¦ 1 δε 𝔓^{75}B,N,W [5%] TR[NU] * **7:14** ο **f**^{35} D,N,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔓^{66,75}אB [0.5%] NU † **7:15** και εθαυμαζον **f**^{35} N [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 2 ουν 𝔓^{66,75}אB,D,W [2%] NU ‡ **7:16** ουν *rell* ¦ — D [20%] TR § **7:16** ο **f**^{35} 𝔓^{66}D(N)W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR[NU] ¦ — אB [0.5%]

ζητῶν τὴν δόξαν τοῦ πέμψαντος αὐτόν, οὗτος
ἀληθής ἐστιν, καὶ ἀδικία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν.

Moses vs the Jews

19 »Οὐ Μωσῆς* δέδωκεν ὑμῖν τὸν νόμον; Καὶ
οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ποιεῖ τὸν νόμον. Τί με ζητεῖτε
ἀποκτεῖναι;» 20 Ἀπεκρίθη ὁ ὄχλος καὶ εἶπεν,†
«Δαιμόνιον ἔχεις· τίς σε ζητεῖ ἀποκτεῖναι;»
21 Ἀπεκρίθη‡ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς·
«Ἓν ἔργον ἐποίησα, καὶ πάντες θαυμάζετε.
22 Διὰ τοῦτο· Μωσῆς§ δέδωκεν ὑμῖν τὴν
περιτομήν (οὐχ ὅτι ἐκ τοῦ Μωσέως* ἐστίν,
ἀλλ᾽ ἐκ τῶν πατέρων), καὶ ἐν σαββάτῳ
περιτέμνετε ἄνθρωπον. 23 Εἰ περιτομὴν
λαμβάνει ἄνθρωπος ἐν σαββάτῳ, ἵνα μὴ λυθῇ
ὁ νόμος Μωσέως,† ἐμοὶ χολᾶτε ὅτι ὅλον
ἄνθρωπον ὑγιῆ ἐποίησα ἐν σαββάτῳ; 24 Μὴ
κρίνετε κατ᾽ ὄψιν, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν
κρίνατε.»‡

Public opinion divided

25 Ἔλεγον οὖν τινες ἐκ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν·
«Οὐχ οὗτός ἐστιν ὃν ζητοῦσιν ἀποκτεῖναι;

---

* **7:19** μωσης **f**35 [90%] CP,HF,RP,TR ¦ μωυσης 𝔭66אB,D,N,W [10%] OC,NU † **7:20** και ειπεν **f**35 D,N [95%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭66,75אB,W [1%] NU ¦ 1 ειπον αυτω [4%] ‡ **7:21** απεκριθη *rell* ¦ 1 ο D,N,W [20%] TR § **7:22** μωσης **f**35 [85%] CP,HF,RP,TR ¦ μωυσης 𝔭66,75(א)B(D)N,W [15%] OC,NU * **7:22** μωσεως **f**35 אN [95%] CP,HF,RP,TR ¦ μωυσεως 𝔭66B,D,W [5%] OC,NU † **7:23** μωσεως **f**35 [85%] CP,HF,RP,TR ¦ μωυσεως 𝔭66,75אB(D)N,W [15%] OC,NU ‡ **7:24** κρινατε **f**35 א [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ κρινετε 𝔭66,75B,N [1%] NU ¦ κρεινετε D ¦ κρινεται W

26 Καὶ ἴδε, παρρησίᾳ λαλεῖ, καὶ οὐδὲν αὐτῷ
λέγουσιν. Μήποτε ἀληθῶς ἔγνωσαν οἱ
ἄρχοντες ὅτι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς§ ὁ Χριστός;
27 Ἀλλὰ τοῦτον οἴδαμεν πόθεν ἐστίν· ὁ δὲ
Χριστὸς ὅταν ἔρχηται, οὐδεὶς γινώσκει πόθεν
ἐστίν.»
28 Ἔκραξεν οὖν ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων ὁ
Ἰησοῦς καὶ λέγων· «Κἀμὲ οἴδατε, καὶ οἴδατε
πόθεν εἰμί· καὶ ἀπ᾽ ἐμαυτοῦ οὐκ ἐλήλυθα,
ἀλλ᾽ ἔστιν ἀληθινὸς ὁ πέμψας με, ὃν ὑμεῖς
οὐκ οἴδατε. 29 Ἐγὼ* οἶδα αὐτὸν ὅτι παρ᾽ αὐτοῦ
εἰμι, κἀκεῖνός με ἀπέστειλεν.» 30 Ἐζήτουν οὖν
αὐτὸν πιάσαι, καὶ οὐδεὶς ἐπέβαλεν ἐπ᾽ αὐτὸν
τὴν χεῖρα ὅτι οὔπω ἐληλύθει ἡ ὥρα αὐτοῦ.
31 Πολλοὶ δὲ ἐκ τοῦ ὄχλου ἐπίστευσαν†
εἰς αὐτόν, καὶ ἔλεγον ὅτι‡ «Ὁ Χριστὸς ὅταν
ἔλθῃ, μήτι§ πλείονα σημεῖα* ποιήσει ὧν οὗτος
ἐποίησεν;» 32 Ἤκουσαν† οἱ Φαρισαῖοι τοῦ
ὄχλου γογγύζοντος περὶ αὐτοῦ ταῦτα, καὶ
ἀπέστειλαν ὑπηρέτας οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ

---

§ **7:26** αληθως **f**35 [90%] HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔓66,75אB,D,N,W [10%] CP,NU * **7:29** εγω **f**35 𝔓75B,W [75%] CP,HF,RP,OC,NU ¦ 1 δε 𝔓66אD,N [25%] TR † **7:31** πολλοι δε εκ του οχλου επιστευσαν **f**35 [93%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 345216 𝔓75vB [0.5%] NU ¦ 126345 𝔓66אD [0.5%] ¦ 345 ουν 6 [5%] ¦ 34516 [1%] ¦ 34 ουν 516 W ¦ 345 ου 16 N ‡ **7:31** οτι **f**35 [95%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔓66,75אB,D,N,W [5%] NU § **7:31** μητι **f**35 N [95%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ μη 𝔓66,75אB,D,W [5%] NU * **7:31** σημεια **f**35 𝔓66,75אB,D,N,W [40%] CP,NU ¦ 1 τουτων [55%] HF,RP,OC,TR ¦ τουτων 1 [5%] † **7:32** ηκουσαν *rell* ¦ 1 ουν N [15%] ¦ 1 δε 𝔓66אD ¦ και 1 [1%]

ἀρχιερεῖς‡ ἵνα πιάσωσιν αὐτόν.
33 Εἶπεν οὖν§ ὁ Ἰησοῦς· «Ἔτι μικρὸν χρόνον*
μεθ᾽ ὑμῶν εἰμι, καὶ ὑπάγω πρὸς τὸν πέμψαντά
με. 34 Ζητήσετέ με καὶ οὐχ εὑρήσετε·† καί,
ὅπου εἰμὶ ἐγὼ ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν.»
35 Εἶπον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς ἑαυτούς·
«Ποῦ οὗτος μέλλει πορεύεσθαι ὅτι ἡμεῖς οὐχ
εὑρήσομεν αὐτόν; Μὴ εἰς τὴν διασπορὰν τῶν
Ἑλλήνων μέλλει πορεύεσθαι καὶ διδάσκειν
τοὺς Ἕλληνας; 36 Τίς ἐστιν οὗτος ὁ λόγος‡ ὃν
εἶπεν, ‹Ζητήσετέ με καὶ οὐχ εὑρήσετε·§ καί,
ὅπου εἰμὶ ἐγὼ ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν›;»

The last day of the feast

37 Ἐν δὲ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ τῆς
ἑορτῆς, εἱστήκει ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔκραξεν, λέγων·
«Ἐάν τις διψᾷ, ἐρχέσθω πρός με καὶ πινέτω.
38 Ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, καθὼς εἶπεν ἡ Γραφή,
ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ῥεύσουσιν
ὕδατος ζῶντος.» 39 (Τοῦτο δὲ εἶπεν περὶ
τοῦ Πνεύματος, ὃ * ἤμελλον† λαμβάνειν οἱ

---

‡ **7:32** υπηρετας οι φαρισαιοι και οι αρχιερεις **f**[35] [80%] CP,HF,RP,OC ¦ 234561 [10%] TR ¦ 564231 𝔓[75](B)N,W [10%] NU ¦ 126453 𝔓[66]D ¦ τους 126453 א § **7:33** ουν *rell* ¦ 1 αυτοις [5%] TR * **7:33** μικρον χρονον **f**[35] (D)N [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 21 𝔓[66,75]א(B)W [2%] NU † **7:34** ευρησετε **f**[35] 𝔓[66]אD,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 με 𝔓[75]B,N [0.5%] [NU] ‡ **7:36** ουτος ο λογος **f**[35] א [90%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 231 𝔓[66,75v]B,D,N,W [10%] NU § **7:36** ευρησετε **f**[35] 𝔓[66]אD,N,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 με 𝔓[75]B [0.5%] [NU] * **7:39** ο **f**[35] 𝔓[75]B [30%] NU ¦ ου 𝔓[66]אD,N,W [70%] CP,HF,RP,OC,TR † **7:39** ημελλον **f**[35] א [50%] ¦ εμελλον 𝔓[66,75]B,D,N [50%] CP,HF,RP,OC,TR,NU ¦ — W

πιστεύοντες‡ είς αὐτόν, οὔπω γὰρ ἦν Πνεῦμα
Ἅγιον§ ὅτι* Ἰησοῦς οὐδέπω ἐδοξάσθη.)
40 Πολλοὶ οὖν ἐκ τοῦ ὄχλου† ἀκούσαντες
τὸν λόγον‡ ἔλεγον, «Οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ
Προφήτης.» 41 Ἄλλοι ἔλεγον, «Οὗτός ἐστιν
ὁ Χριστός.» Ἄλλοι ἔλεγον·§ «Μὴ γὰρ ἐκ
τῆς Γαλιλαίας ὁ Χριστὸς ἔρχεται; 42 Οὐχὶ* ἡ
Γραφὴ εἶπεν ὅτι ἐκ τοῦ σπέρματος Δαυίδ, καὶ
ἀπὸ Βηθλεέμ, τῆς κώμης ὅπου ἦν Δαυίδ, ὁ
Χριστὸς ἔρχεται;»† 43 Σχίσμα οὖν ἐν τῷ ὄχλῳ
ἐγένετο‡ δι᾽ αὐτόν. 44 Τινὲς δὲ ἤθελον ἐξ
αὐτῶν πιάσαι αὐτόν, ἀλλ᾽ οὐδεὶς ἐπέβαλεν
ἐπ᾽ αὐτὸν τὰς χεῖρας.

The operatives are empty-handed

---

‡ **7:39** πιστευοντες **f**^{35} ℵD,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ πιστευσαντες 𝔭^{66}B,W [0.5%] NU § **7:39** αγιον **f**^{35} 𝔭^{66}N,W (97.1%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭^{75}ℵT (1.9%) NU ¦ 1 δεδομενον B (0.7%) ¦ 1 επ αυτοις D (alone) ¦ four other variants (0.3%) * **7:39** οτι *rell* ¦ 1 ο [15%] TR † **7:40** πολλοι ουν εκ του οχλου **f**^{35} N [97.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 3452 𝔭^{75}ℵB,D,W [2%] NU ¦ 1345 οι 𝔭^{66} ¦ four other variants ‡ **7:40** τον λογον **f**^{35} (53.2%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ των λογων (18.5%) ¦ 12 αυτου (8.7%) ¦ 12 τουτον (7.8%) ¦ των λογων αυτου W (5.7%) ¦ των λογων τουτων 𝔭^{75}B,N,T (5.1%) NU ¦ αυτου των λογων τουτων 𝔭^{66}ℵD ¦ — (0.5%) ¦ five further variants (0.4%) § **7:41** αλλοι ελεγον **f**^{35} 𝔭^{66}ℵ(D) [85%] CP,HF,RP,OC ¦ 1 δε 2 [10%] TR ¦ οι δε 2 𝔭^{75}B,N,W [2%] NU ¦ — [3%] * **7:42** ουχι **f**^{35} ℵ(D,W) [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ουχ 𝔭^{66,75} [0.5%] NU ¦ ουκ B,N † **7:42** ο χριστος ερχεται **f**^{35} 𝔭^{66}ℵ(D) (97.1%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ 312 𝔭^{75}B,T,W (0.8%) NU ¦ 12 ερχετε N ¦ 3 (0.5%) ¦ long omissions (1.6%) ‡ **7:43** εν τω οχλω εγενετο **f**^{35} [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 4123 𝔭^{66,75}ℵB,N,W [1%] NU ¦ 4 εις τον οχλον D

45 Ἦλθον οὖν οἱ ὑπηρέται πρὸς τοὺς
ἀρχιερεῖς καὶ Φαρισαίους, καὶ εἶπον αὐτοῖς
ἐκεῖνοι, «Διὰ τί οὐκ ἠγάγετε αὐτόν;»
46 Ἀπεκρίθησαν οἱ ὑπηρέται, «Οὐδέποτε οὕτως
ἐλάλησεν ἄνθρωπος§ ὡς οὗτος ὁ ἄνθρωπος.»*
47 Ἀπεκρίθησαν οὖν αὐτοῖς οἱ Φαρισαῖοι·
«Μὴ καὶ ὑμεῖς πεπλάνησθε; 48 Μή τις ἐκ τῶν
ἀρχόντων ἐπίστευσεν εἰς αὐτὸν ἢ ἐκ τῶν
Φαρισαίων; 49 Ἀλλ᾽† ὁ ὄχλος οὗτος, ὁ μὴ
γινώσκων τὸν νόμον, ἐπικατάρατοί‡ εἰσιν.»
50 Λέγει Νικόδημος πρὸς αὐτούς (ὁ ἐλθὼν
νυκτὸς πρὸς αὐτόν,§,* εἷς ὢν ἐξ αὐτῶν), 51 «Μὴ
ὁ νόμος ἡμῶν κρίνει τὸν ἄνθρωπον ἐὰν μὴ
ἀκούσῃ παρ᾽ αὐτοῦ πρότερον† καὶ γνῷ τί
ποιεῖ;» 52 Ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον‡ αὐτῷ· «Μὴ

§ **7:46** ουτως ελαλησεν ανθρωπος **f**35 [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 132 𝔭66אD ¦ 213 𝔭75B,N,W [1%] NU ¦ two other readings * **7:46** ως ουτος ο ανθρωπος **f**35 (97.9%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1342 (0.4%) ¦ 1234 λαλει (0.4%) ¦ 12 λαλει 34 𝔭66א (0.2%) ¦ 12 λαλει D (0.2%) ¦ — 𝔭75B,T,W (1%) NU † **7:49** αλλ **f**35 אN,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ αλλα 𝔭66B,D [0.5%] NU ‡ **7:49** επικαταρατοι **f**35 D,N [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ επαρατοι 𝔭66אB,W [1%] NU ¦ απαρατοι 𝔭75 § **7:50** νυκτος προς αυτον **f**35 (89.1%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ 231 D,N (8.2%) ¦ 23 𝔭66,75B,T,W (0.7%) NU ¦ 12 τον ιησουν (1.2%) ¦ long omissions א (0.8%) * **7:50** αυτον **f**35 N (95.8%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 το προτερον 𝔭66(W) (2.7%) [NU] ¦ 1 προτερον 𝔭75B,T (0.7%) ¦ 1 το πρωτον D (0.3%) ¦ omit clause א (0.5%) † **7:51** παρ αυτου προτερον **f**35 [85%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ πρωτον 12 𝔭66,75B,D,N,W [10%] NU ¦ πρωτον א ¦ 12 πρωτον [5%] ‡ **7:52** ειπον **f**35 א [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ειπαν 𝔭66,75B,D,N,W [3%] NU

καὶ σὺ ἐκ τῆς Γαλιλαίας εἶ; Ἐρεύνησον§ καὶ
ἴδε, ὅτι προφήτης ἐκ τῆς Γαλιλαίας* οὐκ
ἐγήγερται.»†,‡ 53 Καὶ ἀπῆλθεν§ ἕκαστος εἰς τὸν
οἶκον αὐτοῦ.

8

The Light of the world at work

---

§ **7:52** ερευνησον **f**^{35} 𝔓^{66}D,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ εραυνησον 𝔓^{75}אB,W [0.5%] NU * **7:52** προφητης εκ της γαλιλαιας **f**^{35} אD,W (97.5%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ 2341 𝔓^{75}(B)N,T (2.2%) NU ¦ 234 ο 1 𝔓^{66} ¦ two other readings (0.2%) † **7:52** εγηγερται **f**^{35} [70%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ εγειρεται 𝔓^{66,75}אB,D,W [10%] NU ¦ εγειγερται [20%] ¦ εγιρετε N ‡ **7:52** Verses 7:53-8:11 are omitted in about 15% of the extant MSS, including all the early uncials except Codex D (Codex C has a large lacuna from 7:3–8:34, while Codex A has a larger one, 6:50–8:52). For these verses I will cite the groups posited by von Soden as used in the H-F apparatus, rather than give percentages (**M**^{7} becomes **f**^{35}); however, Robinson's collations have demonstrated that Soden 'regularized' the data rather drastically, so the H-F apparatus may in fact be rather misleading. For all that, until Robinson's collations are fully analyzed, and the result made public, it's the best we can do, except that I personally checked all the **f**^{35} MSS (in Robinson's collations) and guarantee that the citation of **f**^{35} is correct—it represents 245 MSS in these verses. The two other large groups, **M**^{5}&^{6}, do exist, although rather 'fuzzier' than Soden let on; if the lesser groups, **M**^{1,2,3,4}, can actually be extracted from the morass of variation, they will presumably qualify as secondary developments, based on the three main groups. NU places the whole pericope within [[ ]], which means that it is regarded as a later addition. § **7:53** απηλθεν **f**^{35} **M**^{4pt,6} HF,OC ¦ απηλθον **M**^{4pt} ¦ επορευθη **M**^{3,5} CP,RP,TR ¦ επορευθησαν **M**^{1,2} D,NU

1 Ἰησοῦς δὲ* ἐπορεύθη εἰς τὸ Ὄρος τῶν
Ἐλαιῶν. 2 Ὄρθρου δὲ πάλιν† παρεγένετο‡ εἰς
τὸ ἱερόν, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἤρχετο πρὸς αὐτόν·§
καὶ καθίσας ἐδίδασκεν αὐτούς.

A dirty deal

3 Ἄγουσιν δὲ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ
Φαρισαῖοι πρὸς αὐτὸν* γυναῖκα ἐπὶ† μοιχείᾳ
κατειλημμένην·‡ καὶ στήσαντες αὐτὴν ἐν§
μέσῳ 4 λέγουσιν* αὐτῷ·† «Διδάσκαλε, ταύτην
εὕρομεν‡ ἐπ᾽ αὐτοφώρῳ§ μοιχευομένην.* 5 Ἐν
δὲ† τῷ νόμῳ ἡμῶν Μωσῆς‡ ἐνετείλατο τὰς

---

* **8:1** ιησους δε **f**^{35} **M**^{1,2,3,5} D,CP,RP,OC,TR,NU ¦ και 1 **M**^{4} ¦ και ο 1 **M**^{6} HF † **8:2** παλιν **f**^{35} **M**^{1,2,3,4,5} D,CP,RP,OC,TR,NU ¦ 1 βαθεως **M**^{6} HF ‡ **8:2** παρεγενετο **f**^{35} **M**^{1,2,3,5} (D)CP,RP,OC,TR,NU ¦ ηλθεν ο ιησους **M**^{6} HF ¦ ηλθεν **M**^{4} § **8:2** προς αυτον *rell* ¦ — **M**^{5} RP * **8:3** προς αυτον **f**^{35} **M**^{1pt,3pt,5,6pt} CP,HF,RP,TR ¦ — **M**^{1pt,2,3pt,4,6pt} D,OC,NU † **8:3** επι **f**^{35} **M**^{1,2,3,4,6} (D)CP,HF,OC,NU ¦ εν **M**^{5} RP,TR ‡ **8:3** κατειλημμενην *rell* ¦ καταληφθησαν **M**^{5} RP § **8:3** εν **f**^{35} **M**^{1,2,5} D,CP,RP,OC,TR,NU ¦ 1 τω **M**^{3,4,6} HF * **8:4** λεγουσιν **f**^{35} **M**^{1,2,5} D,CP,RP,OC,TR,NU ¦ ειπον **M**^{3,4,6} HF † **8:4** αυτω **f**^{35} **M**^{1,2,3,4,6} CP,HF,OC,TR,NU ¦ 1 πειραζοντες **M**^{5} (D)RP ‡ **8:4** ταυτην ευρομεν **f**^{35} **M**^{6} CP,HF ¦ αυτη η γυνη κατεληφθη **M**^{5} RP,TR ¦ αυτη η γυνη ειληπται **M**^{2,3,4} ¦ αυτη η γυνη κατειληπται **M**^{1} D,OC,NU § **8:4** αυτοφωρω **f**^{35} D [40%] HF,OC,TR,NU ¦ αυτοφορω [60%] CP,RP (This split cuts across party lines—33% of **f**^{35} reads -φορω—and so is not diagnostic.) * **8:4** μοιχευομενην **f**^{35} **M**^{6} CP,HF ¦ μοιχευομενη **M**^{1,2,3,4,5} D,RP,OC,TR,NU † **8:5** εν δε *rell* ¦ και 1 OC ‡ **8:5** ημων μωσης **f**^{35} **M**^{2,3pt,6} CP,HF ¦ 1 μωυσης OC ¦ 2 ημιν **M**^{1pt,5} RP,TR ¦ ημιν 2 **M**^{3pt,4} NU ¦ 1 (D)

τοιαύτας λιθοβολεῖσθαι.§ Σὺ οὖν τί λέγεις;»*
6 Τοῦτο δὲ ἔλεγον† πειράζοντες‡ αὐτόν, ἵνα
ἔχωσιν§ κατηγορίαν κατ᾽* αὐτοῦ.
Ὁ δὲ Ἰησοῦς κάτω κύψας, τῷ δακτύλῳ
ἔγραφεν† εἰς τὴν γῆν, μὴ προσποιούμενος.‡
7 Ὡς δὲ ἐπέμενον ἐρωτῶντες§ αὐτόν,
ἀνακύψας* εἶπεν πρὸς αὐτούς,† «Ὁ
ἀναμάρτητος ὑμῶν πρῶτος‡ τὸν λίθον ἐπ᾽
αὐτῇ βαλέτω.»§ 8 Καὶ πάλιν κάτω κύψας*
ἔγραφεν εἰς τὴν γῆν. 9 Οἱ δὲ ἀκούσαντες, καὶ
ὑπὸ τῆς συνειδήσεως ἐλεγχόμενοι,† ἐξήρχοντο

---

§ **8:5** λιθοβολεισθαι **f**^{35} **M**^{1pt,5} CP,RP,TR ¦ λιθαζειν **M**^{1pt,2,3,4,6} D,HF,OC,NU * **8:5** λεγεις **f**^{35} **M**^{1pt,5,6pt} CP,RP,OC,TR,NU ¦ 1 περι αυτης **M**^{1pt,2,3,4,6pt} D,HF † **8:6** ελεγον *rell* ¦ ειπον OC ‡ **8:6** πειραζοντες *rell* ¦ εκπειραζοντες OC § **8:6** εχωσιν *rell* ¦ σχωσιν OC * **8:6** κατηγοριαν κατ **f**^{35} **M**^{2,3,4,6} CP,HF,OC ¦ κατηγορειν **M**^{1,5} RP,TR,NU ¦ — D † **8:6** εγραφεν *rell* ¦ κατεγραφεν **M**^{2pt} D,NU ‡ **8:6** μη προσποιουμενος **f**^{35} **M**^{1pt,5,6pt} CP,RP ¦ — **M**^{1pt,2,3,4,6pt} D,HF,OC,TR,NU § **8:7** ερωτωντες **f**^{35} **M**^{1,2pt,3,4,5} D,CP,RP,OC,TR,NU ¦ επερωτωντες **M**^{2pt,6} HF * **8:7** ανακυψας **f**^{35} **M**^{1pt,5} CP,RP,TR ¦ ανεκυψεν και **M**^{2,3,4} D,OC,NU ¦ αναβλεψας **M**^{6} HF † **8:7** προς αυτους **f**^{35} **M**^{5} CP,RP,TR ¦ αυτοις **M**^{1,2,3,4,6} D,HF,OC,NU ‡ **8:7** πρωτος *rell* ¦ πρωτον **M**^{5pt} RP § **8:7** τον λιθον επ αυτη βαλετω **f**^{35} CP,TR ¦ 3 αυτην 125 **M**^{5} RP ¦ 253 αυτην **M**^{6} HF ¦ 3 αυτην 52 **M**^{1pt,2pt,4} D,NU ¦ 34512 **M**^{2pt,3} ¦ 34125 **M**^{1pt} ¦ 523 αυτην OC (The reading of OC is found in 90 MSS and 270 lectionaries, as collated by Robinson—it dominates the lectionaries.) * **8:8** κατω κυψας *rell* ¦ κατακυψας D,NU † **8:9** και υπο της συνειδησεως ελεγχομενοι **f**^{35} **M**^{5,6pt} CP,RP,TR ¦ — **M**^{1,2,3,6pt} (D)HF,OC,NU ¦ 1 (**M**^{4})

εἷς καθ᾽ εἷς,‡ ἀρξάμενοι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων
ἕως τῶν ἐσχάτων.§ Καὶ κατελείφθη μόνος ὁ
Ἰησοῦς,* καὶ ἡ γυνὴ ἐν μέσῳ οὖσα.†
10 Ἀνακύψας δὲ ὁ Ἰησοῦς καὶ μηδένα
θεασάμενος πλὴν τῆς γυναικὸς‡ εἶπεν αὐτῇ·§
«Ποῦ εἰσιν ἐκεῖνοι οἱ κατήγοροί σου;* Οὐδείς
σε κατέκρινεν;» 11 Ἡ δὲ εἶπεν, «Οὐδείς, Κύριε.»
Εἶπεν δὲ αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς,† «Οὐδὲ ἐγώ σε
κατακρίνω·‡ πορεύου, καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν§ μηκέτι
ἁμάρτανε.»*

Jesus dialogs with the Pharisees

12 Πάλιν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησεν†

---

‡ **8:9** καθ᾽ εἱς *rell* ¦ καθέις **f**^{35} CP (I include this information for the record and so as not to lose sight of it, but since the *theta* indicates the presence of aspiration (rough breathing) there is no ambiguity. I stay with the conventional pointing.) § **8:9** εως των εσχατων **f**^{35} **M**^{1pt,2,3,4,6} CP,HF,TR ¦ — **M**^{1pt,5} RP,OC,NU ¦ D is wild * **8:9** μονος ο ιησους **f**^{35} **M**^{2,5,6pt} CP,HF,RP,TR ¦ 231 **M**^{1pt,6pt} ¦ 23 **M**^{3,4} OC ¦ 1 D,NU † **8:9** ουσα *rell* ¦ εστωσα **M**^{1pt} TR ‡ **8:10** και μηδενα θεασαμενος πλην της γυναικος **f**^{35} **M**^{5} CP,RP,TR ¦ ειδεν αυτην και **M**^{3,4,6} HF ¦ — **M**^{1,2} D,OC,NU § **8:10** αυτη **f**^{35} **M**^{5} CP,RP ¦ γυναι **M**^{3pt,6} HF ¦ 1 γυναι **M**^{1pt,2,3pt,4} OC,NU ¦ 1 η γυνη TR ¦ D is wild * **8:10** εκεινοι οι κατηγροι σου **f**^{35} **M**^{5,6pt} CP,RP,TR ¦ 234 **M**^{1,2pt,3,4,6pt} HF ¦ — **M**^{2pt} D,OC,NU † **8:11** ειπεν δε αυτη ο ιησους **f**^{35} **M**^{1pt,6} CP,HF,TR ¦ 1245 **M**^{2,5} RP,OC,NU ¦ 42513 **M**^{3,4} ¦ 421 D ‡ **8:11** κατακρινω *rell* ¦ κρινω **M**^{5} RP § **8:11** και απο του νυν **f**^{35} **M**^{1,2,3,6} CP,HF,OC[NU] ¦ 1 **M**^{4pt,5} RP,TR ¦ — **M**^{4pt} ¦ 234 D * **8:11** 7:53-8:11 **f**^{35} D (85%) CP,HF,RP«OC»TR[[NU]] ¦ — 𝔓^{66,75}אB,N,T,W (15%) † **8:12** αυτοις ο ιησους ελαλησεν **f**^{35} [87%] CP,HF,RP,OC ¦ 2314 [5%] TR ¦ 1423 𝔓^{66}א(W) [5%] NU ¦ 143 𝔓^{75v}B ¦ 4123 D [2%] ¦ 2341 [1%] ¦ 12341 N

λέγων· «Ἐγώ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου. Ὁ
ἀκολουθῶν ἐμοὶ οὐ μὴ περιπατήσῃ‡ ἐν τῇ
σκοτίᾳ, ἀλλ᾽ ἕξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς.» 13 Εἶπον
οὖν αὐτῷ οἱ Φαρισαῖοι, «Σὺ περὶ σεαυτοῦ
μαρτυρεῖς· ἡ μαρτυρία σου οὐκ ἔστιν ἀληθής.»
14 Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς· «Κἂν
ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, ἀληθής ἐστιν ἡ
μαρτυρία μου, ὅτι οἶδα πόθεν ἦλθον καὶ ποῦ
ὑπάγω· ὑμεῖς δὲ οὐκ οἴδατε πόθεν ἔρχομαι ἢ §
ποῦ ὑπάγω. 15 Ὑμεῖς κατὰ τὴν σάρκα κρίνετε·
ἐγὼ οὐ κρίνω οὐδένα. 16 Καὶ ἐὰν κρίνω δὲ ἐγώ,
ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ ἀληθής* ἐστιν· ὅτι μόνος οὐκ
εἰμί, ἀλλ᾽ ἐγὼ καὶ ὁ πέμψας με Πατήρ. 17 Καὶ
ἐν τῷ νόμῳ δὲ τῷ ὑμετέρῳ γέγραπται ὅτι δύο
ἀνθρώπων ἡ μαρτυρία ἀληθής ἐστιν· 18 Ἐγώ
εἰμι ὁ μαρτυρῶν περὶ ἐμαυτοῦ, καὶ μαρτυρεῖ
περὶ ἐμοῦ ὁ πέμψας με Πατήρ.» 19 Ἔλεγον οὖν
αὐτῷ, «Ποῦ ἐστιν ὁ Πατήρ σου;» Ἀπεκρίθη†
Ἰησοῦς· «Οὔτε ἐμὲ οἴδατε οὔτε τὸν Πατέρα
μου. Εἰ ἐμὲ ᾔδειτε, καὶ τὸν Πατέρα μου ᾔδειτε
ἄν.»‡ 20 Ταῦτα τὰ ῥήματα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς§
ἐν τῷ γαζοφυλακίῳ, διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ· καὶ

---

‡ **8:12** περιπατηση *rell* ¦ περιπατησει D [30%] TR § **8:14** η **f**^{35} 𝔭^{39,66,75c}B,D(N)T [40%] CP,OC,NU ¦ και 𝔭^{75}אW [50%] HF,RP,TR ¦ omit whole clause [10%] * **8:16** αληθης **f**^{35} 𝔭^{66}אN (97.6%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ αληθινη 𝔭^{75}B,D,T,W (1%) NU ¦ αληθεια (0.2%) ¦ δικαια (1%) ¦ various omissions (0.3%) [homoioteleuton] † **8:19** απεκριθη **f**^{35} 𝔭^{66,75}B,D [85%] HF,RP,OC,NU ¦ 1 ο אN,W [15%] CP,TR ‡ **8:19** ηδειτε αν **f**^{35} (א) [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 21 𝔭^{39v,66,75}B(N)W [2%] NU ¦ 1 D § **8:20** ο ιησους **f**^{35} (N) [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭^{66,75}אB,D,W [3%] NU

οὐδεὶς ἐπίασεν αὐτόν, ὅτι οὔπω ἐληλύθει ἡ
ὥρα αὐτοῦ.

“You will die in your sins”

21 Εἶπεν οὖν πάλιν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς·* «Ἐγὼ
ὑπάγω, καὶ ζητήσετέ με, καὶ ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ
ὑμῶν ἀποθανεῖσθε. Ὅπου ἐγὼ ὑπάγω ὑμεῖς οὐ
δύνασθε ἐλθεῖν.» 22 Ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι,
«Μήτι ἀποκτενεῖ ἑαυτόν, ὅτι λέγει, ‹Ὅπου
ἐγὼ ὑπάγω ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν›;» 23 Καὶ
εἶπεν† αὐτοῖς· «Ὑμεῖς ἐκ τῶν κάτω ἐστέ· ἐγὼ
ἐκ τῶν ἄνω εἰμί. Ὑμεῖς ἐκ τοῦ κόσμου
τούτου‡ ἐστέ· ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου
τούτου. 24 Εἶπον οὖν ὑμῖν ὅτι ἀποθανεῖσθε ἐν
ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν· ἐὰν γὰρ μὴ πιστεύσητε
ὅτι ἐγώ εἰμι, ἀποθανεῖσθε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις
ὑμῶν.» 25 Ἔλεγον οὖν αὐτῷ, «Σὺ τίς εἶ;» Καὶ
εἶπεν§ αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· «Τὴν ἀρχὴν ὅ τι καὶ
λαλῶ ὑμῖν. 26 Πολλὰ ἔχω περὶ ὑμῶν λαλεῖν
καὶ κρίνειν, ἀλλʼ ὁ πέμψας με ἀληθής ἐστιν,
κἀγὼ ἃ ἤκουσα παρʼ αὐτοῦ—ταῦτα λέγω* εἰς
τὸν κόσμον.» 27 Οὐκ ἔγνωσαν ὅτι τὸν Πατέρα

---

* **8:21** ο ιησους **f**[35] N (98%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭[39,66,75]אB,D,T,W (1.7%) NU ¦ omit clause (0.3%) † **8:23** και ειπεν **f**[35] [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 ελεγεν 𝔭[75]B,D,N,W [3%] NU ¦ ελεγεν ουν 𝔭[66]א ‡ **8:23** του κοσμου τουτου **f**[35] אD,N (95.8%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ 312 𝔭[66,75]B,T,W (0.7%) NU ¦ 12 (2%) ¦ various long omissions (1.5%) [homoioteleuton] § **8:25** και ειπεν **f**[35] N [90%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 2 𝔭[66,75]B,W [9.5%] NU ¦ 2 ουν אD [0.5%] * **8:26** λεγω **f**[35] [80%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ λαλω 𝔭[66,75]אB,D,N,W [20%] NU

αὐτοῖς ἔλεγεν. 28 Εἶπεν οὖν αὐτοῖς† ὁ Ἰησοῦς·
«Ὅταν ὑψώσητε τὸν Υἱὸν τοῦ Ἀνθρώπου, τότε
γνώσεσθε ὅτι ἐγώ εἰμι καὶ ἀπ᾽ ἐμαυτοῦ ποιῶ
οὐδέν, ἀλλὰ καθὼς ἐδίδαξέν με ὁ Πατήρ μου,‡
ταῦτα λαλῶ. 29 Καὶ ὁ πέμψας με μετ᾽ ἐμοῦ
ἐστιν. Οὐκ ἀφῆκέν με μόνον ὁ Πατήρ,§ ὅτι ἐγὼ
τὰ ἀρεστὰ αὐτῷ ποιῶ πάντοτε.»

“The Truth will make you free”

30 Ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος, πολλοὶ
ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν. 31 Ἔλεγεν οὖν ὁ Ἰησοῦς
πρὸς τοὺς πεπιστευκότας αὐτῷ Ἰουδαίους·
«Ἐὰν ὑμεῖς μείνητε ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐμῷ,
ἀληθῶς μαθηταί μού ἐστε· 32 καὶ γνώσεσθε τὴν
Ἀλήθειαν, καὶ ἡ Ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς.»
33 Ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον* αὐτῷ·† «Σπέρμα
Ἀβραάμ‡ ἐσμεν καὶ οὐδενὶ δεδουλεύκαμεν
πώποτε. Πῶς σὺ λέγεις ὅτι ‹Ἐλεύθεροι
γενήσεσθε›;» 34 Ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς·
«Ἀμήν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν τὴν
ἁμαρτίαν δοῦλός ἐστιν τῆς ἁμαρτίας. 35 Ὁ δὲ
δοῦλος οὐ μένει ἐν τῇ οἰκίᾳ εἰς τὸν αἰῶνα· ὁ
υἱὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα. 36 Ἐὰν οὖν ὁ Υἱὸς
ὑμᾶς ἐλευθερώσῃ, ὄντως ἐλεύθεροι ἔσεσθε.

† **8:28** αυτοις **f**^{35} 𝔓^{75}N (97%) CP,HF,RP,OC,TR[NU] ¦ — 𝔓^{66}B,T,W (0.8%) ¦ 1 παλιν (א)D (0.9%) ¦ παλιν 1 (1%) ¦ long omissions (0.2%) ‡ **8:28** μου **f**^{35} B [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔓^{66,75}אD,N,W [2%] NU § **8:29** ο πατηρ **f**^{35} N [96%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔓^{66,75}אB,D,W [4%] NU * **8:33** και ειπον **f**^{35} [30%] ¦ — 𝔓^{66,75}אB,D,N,W [70%] CP,HF,RP,OC,TR,NU † **8:33** αυτω **f**^{35} [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ προς αυτον 𝔓^{66,75}אB(D)W [1%] NU ¦ 1 οι ιουδαιοι N ‡ **8:33** ἀβρααμ **f**^{35} [50%] ¦ ἀβρααμ *rell*

37 Οἶδα ὅτι σπέρμα Ἀβραάμ ἐστε, ἀλλὰ ζητεῖτέ
με ἀποκτεῖναι ὅτι ὁ λόγος ὁ ἐμὸς οὐ χωρεῖ ἐν
ὑμῖν. 38 Ἐγὼ ὃ § ἑώρακα παρὰ τῷ Πατρί μου,*
λαλῶ, καὶ ὑμεῖς οὖν ὃ † ἑωράκατε‡ παρὰ τῷ
πατρὶ§ ὑμῶν* ποιεῖτε.»

“Your father is the devil”

39 Ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον† αὐτῷ, «Ὁ πατὴρ
ἡμῶν Ἀβραάμ ἐστιν.» Λέγει αὐτοῖς ὁ
Ἰησοῦς· «Εἰ τέκνα τοῦ Ἀβραὰμ ἦτε,‡ τὰ ἔργα
τοῦ Ἀβραὰμ ἐποιεῖτε·§ 40 νῦν δὲ ζητεῖτέ με
ἀποκτεῖναι, ἄνθρωπον ὃς τὴν ἀλήθειαν ὑμῖν
λελάληκα ἣν ἤκουσα παρὰ τοῦ Θεοῦ. Τοῦτο
Ἀβραὰμ οὐκ ἐποίησεν. 41 Ὑμεῖς ποιεῖτε τὰ

---

§ **8:38** εγω ο **f**^{35} (92.7%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ α 1 𝔭^{66,75}אB,C,W (0.6%) NU ¦ 1 α D,N (4.8%) ¦ 1 (1.4%) ¦ 1 οσα (0.1%) ¦ various omissions (0.4%) [homoioteleuton] * **8:38** μου **f**^{35} א(D)N (97.8%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭^{66,75}B,C(W) (1.1%) NU ¦ three other variants (0.2%) ¦ various long omissions (0.9%) [homoioteleuton] † **8:38** ο **f**^{35} [90%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ α 𝔭^{66,75}אB,C,D,N,W [10%] NU ‡ **8:38** εωρακατε **f**^{35} 𝔭^{66}אD,N (86.8%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ ηκουσατε 𝔭^{75}B,C,W (10%) NU ¦ εορακατε (2.4%) ¦ three other variants (0.2%) ¦ long omissions (0.7%) [homoioteleuton] § **8:38** τω πατρι **f**^{35} D,N (89.5%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ του πατρος 𝔭^{66,75}אB,C,W (9.8%) NU ¦ long omissions (0.7%) [homoioteleuton] * **8:38** υμων **f**^{35} אC(D)N (98.2%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ ημων (0.4%) ¦ μου (0.2%) ¦ — 𝔭^{66,75}B,W (0.6%) NU ¦ long omissions (0.7%) [homoioteleuton] † **8:39** ειπον **f**^{35} W [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ειπαν 𝔭^{66,75}אB,C,D,N [1%] NU ‡ **8:39** ητε **f**^{35} C,N,W [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ εστε 𝔭^{66,75}אB,D [1%] NU § **8:39** εποιειτε **f**^{35} 𝔭^{75}אD,W [50%] CP,HF,RP,OC,NU ¦ 1 αν C,N [50%] TR ¦ ποιειτε 𝔭^{66}B [0.5%]

ἔργα τοῦ πατρὸς ὑμῶν.» Εἶπον οὖν* αὐτῷ,
«Ἡμεῖς ἐκ πορνείας οὐ γεγεννήμεθα· ἕνα
Πατέρα ἔχομεν—τὸν Θεόν.» 42 Εἶπεν οὖν†
αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· «Εἰ ὁ Θεὸς Πατὴρ ὑμῶν
ἦν, ἠγαπᾶτε ἂν ἐμέ, ἐγὼ γὰρ ἐκ τοῦ Θεοῦ
ἐξῆλθον καὶ ἥκω· οὐδὲ γὰρ ἀπ᾽ ἐμαυτοῦ
ἐλήλυθα, ἀλλ᾽ ἐκεῖνός με ἀπέστειλεν. 43 Διὰ
τί τὴν λαλιὰν τὴν ἐμὴν οὐ γινώσκετε;—ὅτι οὐ
δύνασθε ἀκούειν τὸν λόγον τὸν ἐμόν. 44 Ὑμεῖς
ἐκ τοῦ‡ πατρὸς τοῦ διαβόλου ἐστέ, καὶ τὰς
ἐπιθυμίας τοῦ πατρὸς ὑμῶν θέλετε ποιεῖν.
Ἐκεῖνος ἀνθρωποκτόνος ἦν ἀπ᾽ ἀρχῆς καὶ
ἐν τῇ ἀληθείᾳ οὐχ§ ἕστηκεν, ὅτι οὐκ ἔστιν
ἀλήθεια ἐν αὐτῷ. Ὅταν λαλῇ* τὸ ψεῦδος,
ἐκ τῶν ἰδίων λαλεῖ, ὅτι ψεύστης ἐστὶν καὶ
ὁ πατὴρ αὐτοῦ. 45 Ἐγὼ δὲ ὅτι τὴν ἀλήθειαν
λέγω, οὐ πιστεύετέ μοι. 46 Τίς ἐξ ὑμῶν ἐλέγχει
με περὶ ἁμαρτίας; Εἰ δὲ† ἀλήθειαν λέγω, διὰ τί
ὑμεῖς οὐ πιστεύετέ μοι; 47 Ὁ ὢν ἐκ τοῦ Θεοῦ τὰ
ῥήματα τοῦ Θεοῦ ἀκούει· διὰ τοῦτο ὑμεῖς οὐκ
ἀκούετε, ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ οὐκ ἐστέ.»
48 Ἀπεκρίθησαν οὖν‡ οἱ Ἰουδαῖοι καὶ

* **8:41** ουν **f**^{35} 𝔭^{66,75}C,D,N [99%] CP,HF,RP,OC,TR[NU] ¦ — ℵB,W [1%] † **8:42** ουν **f**^{35} ℵD [70%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭^{66,75}B,C,N,W [30%] NU ‡ **8:44** του *rell* ¦ — [20%] TR § **8:44** ουχ **f**^{35} 𝔭^{75}C [90%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ουκ 𝔭^{66}ℵB(D)N,W [10%] NU [In consequence, NU has the Imperfect of the verb, rather than the Perfect, and this choice is reflected in many translations.] * **8:44** λαλη *rell* ¦ λαλει N [20%] † **8:46** δε **f**^{35} [95%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭^{66,75}ℵB,C,N,W [5%] NU ¦ D omits verse 46 ‡ **8:48** ουν **f**^{35} [95%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭^{66,75}ℵB,C,D,N,W [5%] NU

εἶπον αὐτῷ, «Οὐ καλῶς λέγομεν ἡμεῖς ὅτι
Σαμαρείτης§ εἶ σὺ καὶ δαιμόνιον ἔχεις;»
49 Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· «Ἐγὼ δαιμόνιον οὐκ
ἔχω· ἀλλὰ τιμῶ τὸν Πατέρα μου, καὶ ὑμεῖς
ἀτιμάζετέ με. 50 Ἐγὼ δὲ οὐ ζητῶ τὴν δόξαν
μου· ἔστιν ὁ ζητῶν καὶ κρίνων. 51 Ἀμὴν ἀμὴν
λέγω ὑμῖν, ἐάν τις τὸν λόγον τὸν ἐμὸν* τηρήσῃ
θάνατον οὐ μὴ θεωρήσῃ, εἰς τὸν αἰῶνα.»

“Before Abraham was, I AM”

52 Εἶπον οὖν† αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι· «Νῦν
ἐγνώκαμεν ὅτι δαιμόνιον ἔχεις. Ἀβραὰμ
ἀπέθανεν καὶ οἱ προφῆται, καὶ σὺ λέγεις, ‹Ἐάν
τις τὸν λόγον μου τηρήσῃ οὐ μὴ γεύσηται
θανάτου‡ εἰς τὸν αἰῶνα.› 53 Μὴ σὺ μείζων
εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ, ὅστις ἀπέθανεν;
Καὶ οἱ προφῆται ἀπέθανον. Τίνα σεαυτὸν
σὺ§ ποιεῖς;» 54 Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· «Ἐὰν ἐγὼ
δοξάζω* ἐμαυτόν, ἡ δόξα μου οὐδέν ἐστιν.
Ἔστιν ὁ Πατήρ μου ὁ δοξάζων με, ὃν ὑμεῖς
λέγετε ὅτι ‹Θεὸς ἡμῶν† ἐστιν.› 55 Καὶ οὐκ

---

§ **8:48** σαμαρειτης **f**^{35} 𝔭^{75}B,C,D [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ σαμαριτης 𝔭^{66}אN,W [1%] NU * **8:51** τον λογον τον εμον **f**^{35} 𝔭^{66}N [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 142 𝔭^{75}אB,C,D,W [1%] NU † **8:52** ουν **f**^{35} 𝔭^{75}D,N [99%] CP,HF,RP,OC,TR[NU] ¦ — 𝔭^{66}אB,C,W [1%] ‡ **8:52** ου μη γευσηται (γευσητε [5%]) θανατου **f**^{35} 𝔭^{66,75}A,C,D,N,W [85%] CP,HF,RP,OC,NU ¦ 12 γευσεται 4 [15%] TR ¦ 123 א ¦ θανατον 12 θεωρηση B § **8:53** συ **f**^{35} [75%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭^{66,75}אA,B,C,D,N,W [25%] NU * **8:54** δοξαζω **f**^{35} 𝔭^{66}A,N [95%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ δοξασω 𝔭^{75}אB,C,D,W [5%] NU † **8:54** ημων **f**^{35} 𝔭^{66,75}A,C,N,W [70%] HF,RP,NU ¦ υμων אB,D [30%] CP,OC,TR

ἐγνώκατε αὐτόν, ἐγὼ δὲ οἶδα αὐτόν. Καὶ
ἐὰν‡ εἴπω ὅτι οὐκ οἶδα αὐτόν, ἔσομαι ὅμοιος
ὑμῶν,§ ψεύστης, ἀλλ᾽ οἶδα αὐτὸν καὶ τὸν
λόγον αὐτοῦ τηρῶ. 56 Ἀβραὰμ ὁ πατὴρ ὑμῶν
ἠγαλλιάσατο ἵνα ἴδῃ τὴν ἡμέραν τὴν ἐμήν· καί,
εἶδεν καὶ ἐχάρη.»

57 Εἶπον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς αὐτόν,
«Πεντήκοντα ἔτη οὔπω ἔχεις, καὶ Ἀβραὰμ
ἑώρακας;» 58 Εἶπεν* αὐτοῖς ὁ † Ἰησοῦς, «Ἀμήν,
ἀμὴν λέγω ὑμῖν, πρὶν Ἀβραὰμ γενέσθαι, ἐγώ
εἰμι.» 59 Ἦραν οὖν λίθους ἵνα βάλωσιν ἐπ᾽
αὐτόν· Ἰησοῦς δὲ ἐκρύβη καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ
ἱεροῦ, διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν· καὶ παρῆγεν
οὕτως.‡

9

The man born blind

1 Καὶ παράγων εἶδεν ἄνθρωπον τυφλὸν ἐκ
γενετῆς.* 2 Καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ
αὐτοῦ λέγοντες, «Ῥαββί, τίς ἥμαρτεν, οὗτος

‡ **8:55** και εαν **f**35 𝔭66A,C,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ καν 𝔭75אB,D,W [0.5%] NU § **8:55** ομοιος υμων **f**35 אC,N (93.3%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ ομοιως 2 (1.5%) ¦ 21 𝔭66 (0.8%) ¦ 1 υμιν 𝔭75A,B(D)W (3.5%) NU ¦ three other variants (0.2%) ¦ long omissions (0.6%) [homoioteleuton] * **8:58** ειπεν *rell* ¦ 1 ουν D,N [20%] † **8:58** ο **f**35 𝔭66אA,D,N,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭75B,C [0.5%] NU ‡ **8:59** (+και N 3%) διελθων (−δ. 1%) δια μεσου αυτων (+επορευετο C,N 2.4%) και (−κ. 1.3%) παρηγεν ουτως (−ο. 1%) **f**35 A(C)(N) (99%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭66,75אB,D,W (1%) NU * **9:1** γενετης *rell* ¦ γεννετης [5%] ¦ γεννητης [15%] ¦ γενητης N [5%] ¦ γεννητοις [10%]

ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἵνα τυφλὸς γεννηθῇ;»
3 Ἀπεκρίθη† Ἰησοῦς· «Οὔτε οὗτος ἥμαρτεν οὔτε
οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἀλλ᾽ ἵνα φανερωθῇ τὰ ἔργα
τοῦ Θεοῦ ἐν αὐτῷ. 4 Ἐμὲ‡ δεῖ ἐργάζεσθαι
τὰ ἔργα τοῦ πέμψαντός με ἕως ἡμέρα ἐστίν·
ἔρχεται νὺξ ὅτε οὐδεὶς δύναται ἐργάζεσθαι.
5 Ὅταν ἐν τῷ κόσμῳ ᾧ, φῶς εἰμι τοῦ κόσμου.»

The man is healed

6 Ταῦτα εἰπών, ἔπτυσεν χαμαὶ καὶ ἐποίησεν
πηλὸν ἐκ τοῦ πτύσματος, καὶ ἐπέχρισεν§
τὸν πηλὸν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ.*
7 Καὶ εἶπεν αὐτῷ, «Ὕπαγε, νίψαι εἰς τὴν
κολυμβήθραν τοῦ Σιλωάμ» (ὃ ἑρμηνεύεται,
Ἀπεσταλμένος). Ἀπῆλθεν οὖν καὶ ἐνίψατο, καὶ
ἦλθεν βλέπων.

8 Οἱ οὖν γείτονες καὶ οἱ θεωροῦντες αὐτὸν
τὸ πρότερον ὅτι τυφλὸς† ἦν ἔλεγον, «Οὐχ
οὗτός ἐστιν ὁ καθήμενος καὶ προσαιτῶν;»
9 Ἄλλοι ἔλεγον ὅτι «Οὗτός ἐστιν»· ἄλλοι δὲ

---

† **9:3** απεκριθη *rell* ¦ 1 ο D,N [15%] TR ‡ **9:4** εμε **f**^{35} A,C,N (99.3%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ ημας $\mathfrak{P}^{66,75}$ℵB(D)(W) (0.5%) NU ¦ long omission (0.2%) [homoioteleuton] § **9:6** επεχρισεν **f**^{35} W [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 αυτου $\mathfrak{P}^{66(75)}$ℵ(A)(D)N [2%] NU ¦ επεθηκεν C [1%] ¦ επεθηκεν αυτου B * **9:6** του τυφλου **f**^{35} A,C,W [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — $\mathfrak{P}^{66,75}$ℵB [2%] NU ¦ αυτου D,N † **9:8** τυφλος **f**^{35} [90%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ προσαιτης $\mathfrak{P}^{66,75}$ℵA,B,C,D,N,W [10%] NU

ὅτι‡ «Ὅμοιος§ αὐτῷ ἐστιν.» Ἐκεῖνος ἔλεγεν
ὅτι «Ἐγώ εἰμι.»
10 Ἔλεγον οὖν αὐτῷ, «Πῶς* ἀνεῴχθησάν†
σου‡ οἱ ὀφθαλμοί;» 11 Ἀπεκρίθη ἐκεῖνος καὶ
εἶπεν· «Ἄνθρωπος§ λεγόμενος Ἰησοῦς πηλὸν
ἐποίησεν καὶ ἐπέχρισέν μου τοὺς ὀφθαλμοὺς
καὶ εἶπέν μοι,* ‹Ὕπαγε εἰς τὴν κολυμβήθραν
τοῦ† Σιλωὰμ καὶ νίψαι.› Ἀπελθὼν δὲ‡ καὶ
νιψάμενος, ἀνέβλεψα.» 12 Εἶπον οὖν§ αὐτῷ,
«Ποῦ ἐστιν ἐκεῖνος;» Λέγει, «Οὐκ οἶδα.»

The man is excommunicated

13 Ἄγουσιν αὐτὸν πρὸς τοὺς Φαρισαίους
τόν ποτε τυφλόν. 14 (Ἦν δὲ σάββατον ὅτε*
τὸν πηλὸν ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἀνέῳξεν
αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς.) 15 Πάλιν οὖν ἠρώτων

---

‡ **9:9** δε οτι **f**^{35} A,D [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 א [1%] ¦ — 𝔭^{66,75}B,C,W [1%] NU ¦ 2 N § **9:9** ομοιος **f**^{35} A,D,N [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ελεγον ουχι αλλα 1 𝔭^{66}אC,W [0.5%] NU ¦ ελεγον ουχι αλλ 1 𝔭^{75}B [0.5%] ¦ ουχι αλλ 1 [1%] * **9:10** πως **f**^{35} 𝔭^{75}A,B,W [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 ουν 𝔭^{66}אC,D,N [1%] [NU] † **9:10** ανεωχθησαν **f**^{35} A [75%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ηνεωχθησαν 𝔭^{66,75}אB,C,D,N,W [25%] NU ‡ **9:10** σου *rell* ¦ σοι [15%] some TRs ¦ — 𝔭^{66} § **9:11** και ειπεν ανθρωπος **f**^{35} A,N [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ο 3 ο 𝔭^{66}אB [1.5%] NU ¦ 3 ο 𝔭^{75}C [0.5%] ¦ 3 D,W * **9:11** μοι **f**^{35} 𝔭^{75}A,D,N,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 οτι 𝔭^{66}אB [0.5%] NU † **9:11** την κολυμβηθραν του **f**^{35} A,N (97.6%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ τον 𝔭^{66,75}אB,D,W (2.1%) NU ¦ — (0.4%) ‡ **9:11** δε **f**^{35} A [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ουν 𝔭^{66,75}אB,D,N,W [3%] NU § **9:12** ειπον ουν **f**^{35} N [97.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ειπαν 2 𝔭^{66}D ¦ 1 A ¦ και 1 𝔭^{75} [2%] ¦ και ειπαν אB,W [alone] NU * **9:14** οτε **f**^{35} A,D,N (99.1%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ εν η ημερα 𝔭^{66,75}אB,W (0.9%) NU

αὐτὸν καὶ οἱ Φαρισαῖοι πῶς ἀνέβλεψεν. Ὁ
δὲ εἶπεν αὐτοῖς, «Πηλὸν ἐπέθηκέν μου ἐπὶ
τοὺς ὀφθαλμούς,† καὶ ἐνιψάμην, καὶ βλέπω.»
16 Ἔλεγον οὖν ἐκ τῶν Φαρισαίων τινές,
«Οὗτος ὁ ἄνθρωπος οὐκ ἔστιν παρὰ τοῦ Θεοῦ,‡
ὅτι τὸ σάββατον οὐ τηρεῖ.» Ἄλλοι§ ἔλεγον,
«Πῶς δύναται ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς τοιαῦτα
σημεῖα ποιεῖν;» Καὶ σχίσμα ἦν ἐν αὐτοῖς.
17 Λέγουσιν οὖν* τῷ τυφλῷ πάλιν, «Σὺ τί†
λέγεις περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἤνοιξέν‡ σου τοὺς
ὀφθαλμούς;» Ὁ δὲ εἶπεν ὅτι «Προφήτης ἐστίν.»

18 Οὐκ ἐπίστευσαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ
αὐτοῦ, ὅτι τυφλὸς ἦν§ καὶ ἀνέβλεψεν, ἕως
ὅτου ἐφώνησαν τοὺς γονεῖς αὐτοῦ τοῦ
ἀναβλέψαντος. 19 Καὶ ἠρώτησαν αὐτοὺς
λέγοντες· «Οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ὑμῶν, ὃν ὑμεῖς
λέγετε ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη; Πῶς οὖν ἄρτι

---

† **9:15** επεθηκεν μου (μοι N CP) επι τους οφθαλμους **f**35 𝔭66,75אB(N) [95%] (CP)HF,RP,OC,NU ¦ 13452 D [5%] TR ¦ 21345 A ‡ **9:16** ουτος ο ανθρωπος ουκ εστιν παρα του (−τ. A) θεου **f**35 (A) [95%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 4516823 𝔭66,75אB,D,N,W [5%] NU § **9:16** αλλοι **f**35 𝔭66,75A,N [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 δε אB,D,W [3%] [NU] * **9:17** ουν **f**35 𝔭66,75אA,B(D)N,W [30%] CP,NU ¦ — [70%] HF,RP,OC,TR † **9:17** συ τι **f**35 𝔭75A,D,N,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 21 אB [0.5%] NU ¦ — 𝔭66 ‡ **9:17** ηνοιξεν **f**35 𝔭66אA [88%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ηνεωξεν 𝔭75B,W [2%] NU ¦ ανεωζεν [10%] ¦ ηνυζεν D ¦ ανεωξεν N § **9:18** τυφλος ην **f**35 A [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 21 𝔭66,75אB,N,W [1%] NU ¦ — D

βλέπει;»* 20 Ἀπεκρίθησαν δὲ† αὐτοῖς‡ οἱ γονεῖς
αὐτοῦ καὶ εἶπον· «Οἴδαμεν ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ
υἱὸς ἡμῶν, καὶ ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη. 21 Πῶς
δὲ νῦν βλέπει οὐκ οἴδαμεν, ἢ τίς ἤνοιξεν
αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμεῖς οὐκ οἴδαμεν.
Αὐτὸς ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν ἐρωτήσατε.§ Αὐτὸς
περὶ ἑαυτοῦ* λαλήσει.» 22 Ταῦτα εἶπον† οἱ
γονεῖς αὐτοῦ ὅτι ἐφοβοῦντο τοὺς Ἰουδαίους,
ἤδη γὰρ συνετέθειντο οἱ Ἰουδαῖοι ἵνα ἐάν τις
αὐτὸν ὁμολογήσῃ Χριστόν, ἀποσυνάγωγος
γένηται. 23 Διὰ τοῦτο οἱ γονεῖς αὐτοῦ εἶπον‡
ὅτι «Ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν ἐρωτήσατε.»§

24 Ἐφώνησαν οὖν ἐκ δευτέρου τὸν
ἄνθρωπον* ὃς ἦν τυφλὸς καὶ εἶπον† αὐτῷ·
«Δὸς δόξαν τῷ Θεῷ· ἡμεῖς οἴδαμεν ὅτι
ὁ ἄνθρωπος οὗτος‡ ἁμαρτωλός ἐστιν.»

---

* **9:19** αρτι βλεπει **f**^{35} 𝔭^{66}A(N) (98.6%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ 21 𝔭^{75}אB,D,W (1%) NU ¦ five other variants (0.4%) † **9:20** δε **f**^{35} A,N [85%] CP,HF,RP,OC ¦ ουν 𝔭^{66,75}אB [5%] NU ¦ — D,W [10%] TR ‡ **9:20** αυτοις **f**^{35} A,D,N [95%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭^{66,75}אB,W [5%] NU § **9:21** αυτος ηλικιαν εχει αυτον ερωτησατε **f**^{35} A(N) [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 123 𝔭^{75}א ¦ 4523 𝔭^{66}B(D) [2%] NU ¦ 23 W * **9:21** εαυτου *rell* ¦ αυτου D [20%] TR † **9:22** ειπον *rell* ¦ ειπαν א [alone] NU ‡ **9:23** ειπον **f**^{35} 𝔭^{66}A,N,W [98.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ειπαν 𝔭^{75}אB,D [0.5%] NU ¦ — [1%] § **9:23** ερωτησατε **f**^{35} A [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ επερωτησατε 𝔭^{66,75}אB,W [0.5%] NU ¦ ερωτατε D ¦ ερωτησαται N * **9:24** εκ δευτερου τον ανθρωπον **f**^{35} A,N [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 3412 𝔭^{66,75}אB,W [1%] NU ¦ αυτον 12 D † **9:24** ειπον **f**^{35} A [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ειπαν 𝔭^{66,75}אB,D,N,W [1%] NU ‡ **9:24** ο ανθρωπος ουτος **f**^{35} A,D,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 312 𝔭^{66,75}(א)B,W [0.5%] NU

25 Ἀπεκρίθη οὖν§ ἐκεῖνος καὶ εἶπεν·* «Εἰ
ἁμαρτωλός ἐστιν, οὐκ οἶδα. Ἓν οἶδα, ὅτι
τυφλὸς ὤν, ἄρτι βλέπω.» 26 Εἶπον δὲ† αὐτῷ
πάλιν·‡ «Τί ἐποίησέν σοι; Πῶς ἀνέῳξέν§
σου τοὺς ὀφθαλμούς;» 27 Ἀπεκρίθη αὐτοῖς·
«Εἶπον ὑμῖν ἤδη, καὶ οὐκ ἠκούσατε. Τί πάλιν
θέλετε ἀκούειν; Μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε αὐτοῦ
μαθηταὶ* γενέσθαι;» 28 Ἐλοιδόρησαν† αὐτὸν
καὶ εἶπον· «Σὺ εἶ μαθητὴς ἐκείνου,‡ ἡμεῖς
δὲ τοῦ Μωσέως§ ἐσμὲν μαθηταί. 29 Ἡμεῖς
οἴδαμεν ὅτι Μωσεῖ* λελάληκεν ὁ Θεός· τοῦτον
δέ—οὐκ οἴδαμεν πόθεν ἐστίν.» 30 Ἀπεκρίθη ὁ
ἄνθρωπος καὶ εἶπεν αὐτοῖς· «Ἐν γὰρ τούτῳ†
θαυμαστόν ἐστιν—ὅτι ὑμεῖς οὐκ οἴδατε πόθεν
ἐστίν, καὶ ἀνέῳξέν‡ μου τοὺς ὀφθαλμούς.

---

§ **9:25** ουν *rell* ¦ — [15%] * **9:25** και ειπεν **f**^{35} N [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭^{66,75}אA,B,D,W [2%] NU † **9:26** δε **f**^{35} A [95%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ουν 𝔭^{66,75}B,D,N,W [5%] NU ¦ — א ‡ **9:26** παλιν **f**^{35} 𝔭^{66}A [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭^{75}אB,D,W [0.5%] NU § **9:26** ανεωξεν **f**^{35} [30%] CP ¦ ηνεωξεν 𝔭^{66v,75}N,W [2%] ¦ ηνοιξεν A,B [63%] HF,RP,OC,TR,NU ¦ ηνυξεν אD [5%] * **9:27** αυτου μαθηται *rell* ¦ 21 𝔭^{66}אD [30%] † **9:28** ελοιδορησαν **f**^{35} 𝔭^{66}A [92%] CP,HF,RP,OC ¦ και 1 𝔭^{75}אB,W [0.5%] NU ¦ 1 ουν [5%] TR ¦ οι δε 1 D,N [2.5%] ‡ **9:28** ει μαθητης εκεινου **f**^{35} [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 213 𝔭^{75}אA,B(N)W [1.5%] NU ¦ 231 𝔭^{66}D [0.5%] § **9:28** μωσεως **f**^{35} A,B,N [98%] CP,HF,RP,TR ¦ μωυσεως 𝔭^{75}אD,W [2%] OC,NU * **9:29** μωσει **f**^{35} A,N [50%] CP,HF ¦ μωση [48%] RP,TR ¦ μωυσει 𝔭^{66,75}אB,D,W [1%] OC,NU ¦ μωυση [1%] † **9:30** γαρ τουτω **f**^{35} A [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 21 το 𝔭$^{(66)75}$אB,N,W [1%] NU ¦ 1 τουτο [2%] ¦ 2 ουν D ‡ **9:30** ανεωξεν **f**^{35} A [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ηνοιξεν 𝔭^{66,75}אB,D [0.5%] NU ¦ ηνεωξεν N,W [0.5%]

31 Οἴδαμεν δὲ§ ὅτι ἁμαρτωλῶν ὁ Θεὸς οὐκ
ἀκούει· ἀλλ᾽ ἐάν τις θεοσεβὴς ᾖ καὶ τὸ
θέλημα αὐτοῦ ποιῇ*, τούτου ἀκούει. 32 Ἐκ
τοῦ αἰῶνος οὐκ ἠκούσθη ὅτι ἤνοιξέν† τις
ὀφθαλμοὺς τυφλοῦ γεγεννημένου. 33 Εἰ μὴ
ἦν οὗτος παρὰ Θεοῦ οὐκ ἠδύνατο ποιεῖν
οὐδέν.» 34 Ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον‡ αὐτῷ,
«Ἐν ἁμαρτίαις σὺ ἐγεννήθης ὅλως,§ καὶ σὺ
διδάσκεις ἡμᾶς;» Καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω.
35 Ἤκουσεν ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐξέβαλον αὐτὸν
ἔξω·* καὶ εὑρὼν αὐτόν, εἶπεν αὐτῷ,† «Σὺ
πιστεύεις εἰς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ;»‡ 36 Ἀπεκρίθη
ἐκεῖνος καὶ εἶπεν, «Καὶ τίς ἐστιν, Κύριε,§ ἵνα
πιστεύσω εἰς αὐτόν;» 37 Εἶπεν δὲ* αὐτῷ ὁ

---

§ **9:31** δε **f**35 A,N,W [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭66,75אB,D [2%] NU * **9:31** ποιη *rell* ¦ ποιει [15%] † **9:32** ηνοιξεν **f**35 𝔭66אA [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ηνεωξεν B,N,W [0.5%] NU ¦ ανεωξεν 𝔭75 [1.5%] ¦ ηνυξε D ‡ **9:34** ειπον **f**35 A [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ειπαν 𝔭66,75אB(D)W [1%] NU § **9:34** ολως **f**35 [25%] ¦ ολος 𝔭75אA,B,D,W [75%] CP,HF,RP,OC,TR,NU ¦ ο λογος 𝔭66 * **9:35** ηκουσεν ο ιησους οτι εξεβαλον αυτον εξω **f**35 𝔭66A,D,W (88.3%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ 134567 𝔭75אB (0.4%) NU ¦ two other variations (0.2%) ¦ — (11%) [The omission is an obvious case of homoioteleuton—the last three words are identical.] † **9:35** αυτω **f**35 𝔭66A (99.4%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭75אB,D,W (0.6%) NU ‡ **9:35** θεου **f**35 A (99.6%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ ανθρωπου 𝔭66,75אB,D,W (0.4%) NU § **9:36** απεκριθη εκεινος και ειπεν και τις εστιν κυριε **f**35 [97.5%] CP,HF,RP,OC,NU ¦ 1234678 [2%] TR ¦ 567 εφη 8 𝔭75B,W ¦ 12678 A ¦ 1234867 א ¦ 12567 εφη 8 𝔭66 * **9:37** δε **f**35 A [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭66,75(א)B(D)W [1%] NU

Ἰησοῦς, «Καὶ ἑώρακας† αὐτὸν καὶ ὁ λαλῶν
μετὰ σοῦ ἐκεῖνός ἐστιν.» 38 Ὁ δὲ ἔφη,
«Πιστεύω, Κύριε.» Καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ.
39 Καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, «Εἰς κρῖμα ἐγὼ εἰς τὸν
κόσμον τοῦτον ἦλθον, ἵνα οἱ μὴ βλέποντες
βλέπωσιν, καὶ οἱ βλέποντες τυφλοὶ γένωνται.»
40 Καὶ‡ ἤκουσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων ταῦτα
οἱ ὄντες μετ᾽ αὐτοῦ§ καὶ εἶπον αὐτῷ, «Μὴ
καὶ ἡμεῖς* τυφλοί ἐσμεν;» 41 Εἶπεν αὐτοῖς
ὁ Ἰησοῦς· «Εἰ τυφλοὶ ἦτε οὐκ ἂν εἴχετε
ἁμαρτίαν· νῦν δὲ λέγετε ὅτι ‹Βλέπομεν,› ἡ οὖν†
ἁμαρτία ὑμῶν μένει.

10

Jesus the Shepherd

A true shepherd

1 »Ἀμήν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ μὴ εἰσερχόμενος
διὰ τῆς θύρας εἰς τὴν αὐλὴν τῶν προβάτων,
ἀλλὰ ἀναβαίνων ἀλλαχόθεν, ἐκεῖνος κλέπτης
ἐστὶν καὶ λῃστής. 2 Ὁ δὲ εἰσερχόμενος διὰ τῆς
θύρας ποιμήν ἐστιν τῶν προβάτων. 3 Τούτῳ ὁ
θυρωρὸς ἀνοίγει, καὶ τὰ πρόβατα τῆς φωνῆς

---

† **9:37** εωρακας **f**[35] אA,D [80%] CP,HF,RP,OC,TR,NU ¦ εορακας 𝔓[66,75]B,W [20%] ¦ two other spellings ‡ **9:40** και **f**[35] A [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔓[66,75]אB,W [1%] NU ¦ δε D ¦ ουν [1%] § **9:40** οντες μετ αυτου **f**[35] A [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 231 𝔓[66,75]אB,D,W [3%] NU * **9:40** ημεις *rell* ¦ υμεις CP † **9:41** η ουν **f**[35] A [95%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 אB [3%] NU ¦ και 1 𝔓[75] ¦ 1 αι 𝔓[66] ¦ αι D,W [1%] ¦ 121 [1%]

αὐτοῦ ἀκούει· καὶ τὰ ἴδια πρόβατα καλεῖ*
κατ᾽ ὄνομα καὶ ἐξάγει αὐτά. 4 Καὶ† ὅταν
τὰ ἴδια πρόβατα ἐκβάλῃ,‡ ἔμπροσθεν αὐτῶν
πορεύεται, καὶ τὰ πρόβατα αὐτῷ ἀκολουθεῖ,
ὅτι οἴδασιν τὴν φωνὴν αὐτοῦ. 5 Ἀλλοτρίῳ δὲ
οὐ μὴ ἀκολουθήσωσιν,§ ἀλλὰ φεύξονται ἀπ᾽
αὐτοῦ, ὅτι οὐκ οἴδασιν τῶν ἀλλοτρίων τὴν
φωνήν.» 6 Ταύτην τὴν παροιμίαν εἶπεν αὐτοῖς
ὁ Ἰησοῦς, ἐκεῖνοι δὲ οὐκ ἔγνωσαν τίνα ἦν ἃ
ἐλάλει αὐτοῖς.

The Door

7 Εἶπεν οὖν πάλιν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς·* «Ἀμήν,
ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι† ἐγώ εἰμι ἡ θύρα τῶν
προβάτων. 8 Πάντες ὅσοι ἦλθον πρὸ ἐμοῦ‡
κλέπται εἰσὶν καὶ λῃσταί, ἀλλ᾽ οὐκ ἤκουσαν
αὐτῶν τὰ πρόβατα. 9 Ἐγώ εἰμι ἡ θύρα.
Δι᾽ ἐμοῦ ἐάν τις εἰσέλθῃ, σωθήσεται, καὶ
εἰσελεύσεται καὶ ἐξελεύσεται καὶ νομὴν

---

* **10:3** καλει **f**35 [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ φωνει 𝔭66,75אA,B,D,W [2%] NU † **10:4** και **f**35 A,D [95%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ δε [3%] ¦ — 𝔭66,75אB,W [2%] NU ‡ **10:4** προβατα εκβαλλη **f**35 [50%] ¦ 1 εκβαλη A [45%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 εκβαλει [3%] ¦ παντα εκβαλη 𝔭75B,W [2%] NU ¦ εκβαλη παντα 𝔭66 ¦ εκβαλη א [All the verbs in verses 3 and 4 are in the present tense.] § **10:5** ακολουθησωσιν **f**35 𝔭6v,66,75א,W [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ακολουθησουσιν A,B,D [3%] NU * **10:7** παλιν αυτοις ο ιησους **f**35 D (84.4%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ 2134 אA (9.2%) ¦ 2341 (1.6%) ¦ 234 𝔭45,66W (3%) ¦ 134 𝔭75 (0.5%) NU ¦ 12 (0.5%) ¦ 14 B (alone) ¦ — (0.2%) ¦ long omissions (0.4%) [homoioteleuton] † **10:7** οτι **f**35 𝔭66אA,D,W (73.2%) CP,HF,RP,OC,TR,NU ¦ — 𝔭75B (26.8%) ‡ **10:8** ηλθον προ εμου **f**35 𝔭66A,B,D,W [45%] OC[NU] ¦ 231 [5%] TR ¦ 1 𝔭75א [50%] CP,HF,RP

εὑρήσει. 10 Ὁ κλέπτης οὐκ ἔρχεται εἰ μὴ ἵνα
κλέψῃ, καὶ θύσῃ, καὶ ἀπολέσῃ. Ἐγὼ ἦλθον ἵνα
ζωὴν ἔχωσιν, καὶ περισσὸν ἔχωσιν.

The Good Shepherd

11 »Ἐγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός. Ὁ ποιμὴν
ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν
προβάτων. 12 Ὁ μισθωτὸς δέ,§ καὶ οὐκ* ὢν
ποιμήν, οὗ οὐκ εἰσὶν† τὰ πρόβατα ἴδια, θεωρεῖ
τὸν λύκον ἐρχόμενον καὶ ἀφίησιν τὰ πρόβατα,
καὶ φεύγει· καὶ ὁ λύκος ἁρπάζει αὐτὰ καὶ
σκορπίζει τὰ πρόβατα.‡ 13 Ὁ δὲ μισθωτὸς
φεύγει§ ὅτι μισθωτός ἐστιν καὶ οὐ μέλει*
αὐτῷ περὶ τῶν προβάτων.
14 »Ἐγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός, καὶ γινώσκω
τὰ ἐμά, καὶ γινώσκομαι ὑπὸ τῶν ἐμῶν.†
15 Καθὼς γινώσκει με ὁ Πατήρ, κἀγὼ γινώσκω
τὸν Πατέρα, καὶ τὴν ψυχήν μου τίθημι ὑπὲρ
τῶν προβάτων. 16 Καὶ ἄλλα πρόβατα ἔχω ἃ
οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς αὐλῆς ταύτης· κἀκεῖνά με δεῖ‡

§ **10:12** μισθωτος δε **f**[35] A [95%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 21 𝔓[66]אD [3%] ¦ 1 𝔓[45,75]B,W [2%] NU * **10:12** ουκ *rell* ¦ ουχ CP † **10:12** εισιν **f**[35] D [95%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ εστιν 𝔓[45,66,75]אA,B,W [5%] NU ‡ **10:12** τα προβατα **f**[35] A [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔓[45,66,75]אB,D,W [3%] NU § **10:13** ο δε μισθωτος φευγει **f**[35] (A) [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔓[45,66,75]אB,D,W [3%] NU * **10:13** μελει *rell* ¦ μελλει [30%] † **10:14** γινωσκομαι υπο των εμων **f**[35] A [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ γινωσκουσιν με τα εμα 𝔓[(45)66(75)](אB)W [1%] NU ¦ γεινωσιν εμε τα εμα D ‡ **10:16** με δει **f**[35] A [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 21 𝔓[45,66,75]אB,D,W [3%] NU

ἀγαγεῖν, καὶ τῆς φωνῆς μου ἀκούσουσιν·§ καὶ
γενήσεται* μία ποίμνη, εἷς ποιμήν.
17 »Διὰ τοῦτο ὁ Πατήρ με† ἀγαπᾷ, ὅτι ἐγὼ
τίθημι τὴν ψυχήν μου ἵνα πάλιν λάβω αὐτήν.
18 Οὐδεὶς αἴρει αὐτὴν ἀπ᾽ ἐμοῦ, ἀλλ᾽ ἐγὼ
τίθημι αὐτὴν ἀπ᾽ ἐμαυτοῦ. Ἐξουσίαν ἔχω
θεῖναι‡ αὐτήν, καὶ ἐξουσίαν ἔχω πάλιν λαβεῖν
αὐτήν. Ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔλαβον παρὰ τοῦ
Πατρός μου.»
19 Σχίσμα οὖν§ πάλιν ἐγένετο ἐν τοῖς
Ἰουδαίοις διὰ τοὺς λόγους τούτους. 20 Ἔλεγον
δὲ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν· «Δαιμόνιον ἔχει καὶ
μαίνεται. Τί αὐτοῦ ἀκούετε;» 21 Ἄλλοι ἔλεγον·
«Ταῦτα τὰ ῥήματα οὐκ ἔστιν δαιμονιζομένου.
Μὴ δαιμόνιον δύναται τυφλῶν ὀφθαλμοὺς
ἀνοίγειν;»*

“My sheep hear my voice”

22 Ἐγένετο δὲ† τὰ Ἐγκαίνια ἐν‡
Ἱεροσολύμοις, καὶ χειμὼν§ ἦν. 23 Καὶ

---

§ **10:16** ακουσουσιν $\mathbf{f}^{35}$ $\mathfrak{p}^{66,75}$B,D (60.9%) CP,HF,RP,OC,TR,NU ¦ ακουσωσιν אA,W (38.1%) ¦ ακουουσιν (0.5%) ¦ ακουσονται (0.2%) ¦ four other variants (0.3%) * **10:16** γενησεται $\mathbf{f}^{35}$ $\mathfrak{p}^{66}$אA (97.9%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ γενησονται $\mathfrak{p}^{45}$B,D,W (1.9%) NU ¦ two other variants (0.2%) † **10:17** ο πατηρ με $\mathbf{f}^{35}$ A,W [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 312 $\mathfrak{p}^{66,75}$אB,D [1%] NU ‡ **10:18** θειναι *rell* ¦ θηναι [10%] § **10:19** ουν $\mathbf{f}^{35}$ $\mathfrak{p}^{66}$A(D) (98.7%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ — $\mathfrak{p}^{75}$אB,W (1.3%) NU * **10:21** ανοιγειν $\mathbf{f}^{35}$ A(D) [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ανοιξαι $\mathfrak{p}^{66}$אB,W [3%] NU † **10:22** δε $\mathbf{f}^{35}$ $\mathfrak{p}^{66}$אA(D) [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ τοτε $\mathfrak{p}^{75}$B,W [1%] NU ¦ — [1%] ‡ **10:22** εν $\mathbf{f}^{35}$ $\mathfrak{p}^{45}$אD [90%] CP,HF,RP ¦ 1 τοις $\mathfrak{p}^{66}$A,B,W [10%] OC,TR,NU § **10:22** και χειμων $\mathbf{f}^{35}$ A [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 2 $\mathfrak{p}^{66,75}$אB,D,W [3%] NU ¦ 2 δε $\mathfrak{p}^{45}$

περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ, ἐν τῇ Στοᾷ*
Σολομῶνος.† 24 Ἐκύκλωσαν οὖν αὐτὸν οἱ
Ἰουδαῖοι καὶ ἔλεγον αὐτῷ· «Ἕως πότε τὴν
ψυχὴν ἡμῶν αἴρεις; Εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός, εἰπὲ
ἡμῖν παρρησίᾳ.» 25 Ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς·
«Εἶπον ὑμῖν, καὶ οὐ πιστεύετε. Τὰ ἔργα ἃ
ἐγὼ ποιῶ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Πατρός μου—
ταῦτα μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ. 26 Ἀλλ᾽‡ ὑμεῖς οὐ
πιστεύετε, οὐ γάρ§ ἐστε ἐκ τῶν προβάτων τῶν
ἐμῶν, καθὼς εἶπον ὑμῖν.* 27 Τὰ πρόβατα τὰ
ἐμὰ τῆς φωνῆς μου ἀκούει,† κἀγὼ γινώσκω
αὐτά, καὶ ἀκολουθοῦσίν μοι. 28 Κἀγὼ ζωὴν
αἰώνιον δίδωμι αὐτοῖς,‡ καὶ οὐ μὴ ἀπόλωνται
εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ οὐχ ἁρπάσει τις αὐτὰ ἐκ τῆς
χειρός μου. 29 Ὁ Πατήρ μου, ὃς§ δέδωκέν μοι,
μείζων πάντων* ἐστίν· καὶ οὐδεὶς δύναται

---

* **10:23** στοα **f**35 ℵA,D [85%] CP,HF,RP ¦ 1 του 𝔓66,75B,W [15%] OC,TR,NU † **10:23** σολομωνος **f**35 𝔓45,66ℵB,D [80%] CP,HF,RP,OC,NU ¦ σολομωντος A,W [20%] TR ‡ **10:26** αλλ **f**35 D [95%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ αλλα 𝔓66,75ℵA,B,W [5%] NU § **10:26** ου γαρ **f**35 A [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ οτι ουκ 𝔓66,75ℵB,D,W [3%] NU * **10:26** καθως ειπον υμιν **f**35 𝔓66A,D (95.4%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔓75ℵB,W (4.6%) NU † **10:27** ακουει **f**35 𝔓75A,D [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ακουουσιν 𝔓66ℵB,W [3%] NU ‡ **10:28** ζωην αιωνιον διδωμι αυτοις **f**35 𝔓66A,D (98.4%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ 3412 𝔓75ℵB,W (1.6%) NU § **10:29** ος **f**35 𝔓66,75A (97.6%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ ο ℵB,D,W (0.7%) NU ¦ ους (1.1%) ¦ ως (0.3%) ¦ long omissions (0.4%) (𝔓66,75 4.8% have εδωκεν.) * **10:29** μειζων παντων **f**35 (𝔓66) (98%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ 21 ℵD,W (0.8%) ¦ μειζον 2 A (0.5%) ¦ 2 μειζον B (0.4%) NU ¦ long omissions (0.3%) (𝔓75 joins 21, but the crucial vowel is missing.)

ἁρπάζειν ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ Πατρός μου.†
30 Ἐγὼ καὶ ὁ Πατὴρ ἕν ἐσμεν.»
31 Ἐβάστασαν οὖν‡ πάλιν λίθους οἱ Ἰουδαῖοι
ἵνα λιθάσωσιν αὐτόν. 32 Ἀπεκρίθη αὐτοῖς
ὁ Ἰησοῦς· «Πολλὰ καλὰ ἔργα ἔδειξα ὑμῖν§
ἐκ τοῦ Πατρός μου.* Διὰ ποῖον αὐτῶν
ἔργον λιθάζετέ με;»† 33 Ἀπεκρίθησαν αὐτῷ
οἱ Ἰουδαῖοι λέγοντες,‡ «Περὶ καλοῦ ἔργου
οὐ λιθάζομέν σε, ἀλλὰ περὶ βλασφημίας· καὶ
ὅτι σύ, ἄνθρωπος ὤν, ποιεῖς σεαυτὸν Θεόν.»
34 Ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς·§ «Οὐκ ἔστιν
γεγραμμένον ἐν τῷ νόμῳ ὑμῶν,* ‹Ἐγὼ εἶπα,†
θεοί ἐστε›; 35 Εἰ ἐκείνους εἶπεν θεούς, πρὸς
οὓς ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἐγένετο—καὶ οὐ δύναται
λυθῆναι ἡ Γραφή— 36 ὃν ὁ Πατὴρ ἡγίασεν
καὶ ἀπέστειλεν εἰς τὸν κόσμον, ὑμεῖς λέγετε
ὅτι ‹Βλασφημεῖς,› ὅτι εἶπον, ‹Υἱὸς τοῦ Θεοῦ

---

† **10:29** μου **f**[35] A,D,W (99.1%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭[66,75]אB (0.9%) NU ‡ **10:31** ουν **f**[35] 𝔭[66]A(D) (98.7%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ — (𝔭[45])אB,W (1.3%) NU § **10:32** καλα εργα εδειξα υμιν **f**[35] 𝔭[66]D (87.7%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ 234 W (0.8%) ¦ 134 (1.3%) ¦ 2134 𝔭[45v]אA (9.7%) NU ¦ 2341 B (0.2%) ¦ 1342 (0.2%) ¦ 3421 𝔭[75v] (alone) * **10:32** μου **f**[35] 𝔭[66]A,W (99.4%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ — אB,D (0.4%) NU ¦ long omissions (0.2%) (Both 𝔭[45] & [75] have lacunae, but there is enough space for the pronoun.) † **10:32** λιθαζετε με **f**[35] (𝔭[66]A,W)D (98.9%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ εμε 1 𝔭[45]אB (1.1%) NU ‡ **10:33** λεγοντες **f**[35] D [90%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭[45,66]אA,B,W [10%] NU § **10:34** αυτοις ο ιησους **f**[35] 𝔭[75]אA [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR[NU] ¦ 13 𝔭[45]B,W ¦ 3 και ειπεν 1 𝔭[66] ¦ 123 και ειπεν D * **10:34** υμων **f**[35] A [98.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 οτι 𝔭[66,75]B,W [1%] NU ¦ οτι 𝔭[45](א)D [0.5%] † **10:34** ειπα **f**[35] 𝔭[45,66,75]אB,W [70%] CP,HF,RP,OC,TR,NU ¦ ειπον A,D [30%]

εἰμι›; 37 Εἰ οὐ ποιῶ τὰ ἔργα τοῦ Πατρός μου,
μὴ πιστεύετέ μοι. 38 Εἰ δὲ ποιῶ, κἂν ἐμοὶ
μὴ πιστεύητε,‡ τοῖς ἔργοις πιστεύσατε,§ ἵνα
γνῶτε καὶ πιστεύσητε* ὅτι ἐν ἐμοὶ ὁ Πατήρ,
κἀγὼ ἐν αὐτῷ.»†

39 Ἐζήτουν οὖν‡ πάλιν πιάσαι αὐτόν,§ καὶ
ἐξῆλθεν ἐκ τῆς χειρὸς αὐτῶν.

The last three months

40 Καὶ ἀπῆλθεν πάλιν* πέραν τοῦ Ἰορδάνου,
εἰς τὸν τόπον ὅπου ἦν Ἰωάννης τὸ πρῶτον
βαπτίζων· καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ. 41 Καὶ πολλοὶ
ἦλθον πρὸς αὐτὸν καὶ ἔλεγον ὅτι «Ἰωάννης
μὲν σημεῖον ἐποίησεν† οὐδέν, πάντα δὲ ὅσα
εἶπεν Ἰωάννης περὶ τούτου ἀληθῆ ἦν.» 42 Καὶ

---

‡ **10:38** πιστευητε **f**^{35} 𝔓^{45,75}B [89%] CP,HF,RP,OC,TR,NU ¦ πιστευετε A [10%] ¦ πιστευεται אW [0.5%] ¦ πιστευηται 𝔓^{66} ¦ θελετε πιστευειν D § **10:38** πιστευσατε **f**^{35} 𝔓^{45}A [95%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ πιστευσαται 𝔓^{66} ¦ πιστευετε 𝔓^{75}B [5%] NU ¦ πιστευεται אD,W * **10:38** πιστευσητε **f**^{35} A (94.7%) CP,HF,RP,OC,TR ¦ πιστευητε א (1.3%) ¦ γινωσκητε 𝔓$^{45(66)75}$B (1.4%) NU ¦ γινωσκετε (W) (0.4%) ¦ — D (0.4%) ¦ long omissions (1.6%) [homoioteleuton] † **10:38** αυτω **f**^{35} 𝔓^{45}A [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ τω πατρι 𝔓^{75}אB,D,W [1%] NU ¦ 1 πατρι 𝔓^{66} ‡ **10:39** ουν **f**^{35} 𝔓^{66}אA,W [75%] CP,HF,RP,OC,TR[NU] ¦ δε 𝔓^{45} ¦ — 𝔓^{75v}B [25%] ¦ και D § **10:39** ουν παλιν πιασαι αυτον **f**^{35} (18.9%) OC ¦ 1243 𝔓^{66} (32.8%) CP,HF,RP,TR ¦ 1423 A,W (12%) NU ¦ 1432 (0.2%) ¦ 2143 (0.2%) ¦ 243 B (30.3%) ¦ 423 (3.4%) ¦ 143 (𝔓^{45})א (1.2%) ¦ 43 D (0.6%) ¦ six further variants (0.4%) * **10:40** παλιν **f**^{35} 𝔓^{45}אA,B,D,W (89.5%) CP,HF,RP,OC,TR,NU ¦ — 𝔓^{66} (10.5%) † **10:41** σημειον εποιησεν **f**^{35} 𝔓^{45,66,75}אA,B,D (88.4%) CP,HF,RP,OC,TR,NU ¦ 21 W (10.8%) ¦ seven other variants (0.8%)

ἐπίστευσαν πολλοὶ‡ ἐκεῖ εἰς αὐτόν.§

11

Lazarus of Bethany

1 Ἦν δέ τις ἀσθενῶν, Λάζαρος ἀπὸ
Βηθανίας, ἐκ τῆς κώμης Μαρίας καὶ Μάρθας
τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς. 2 (Ἦν δὲ Μαρία* ἡ
ἀλείψασα τὸν Κύριον μύρῳ καὶ ἐκμάξασα
τοὺς πόδας αὐτοῦ ταῖς θριξὶν ἑαυτῆς,† ἧς ὁ
ἀδελφὸς Λάζαρος ἠσθένει.) 3 Ἀπέστειλαν οὖν
αἱ ἀδελφαὶ πρὸς αὐτὸν λέγουσαι, «Κύριε, ἴδε,
ὃν φιλεῖς ἀσθενεῖ.»

Jesus lets Lazarus die on purpose

4 Ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, «Αὕτη ἡ
ἀσθένεια οὐκ ἔστιν πρὸς θάνατον ἀλλ᾽ ὑπὲρ
τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, ἵνα δοξασθῇ ὁ Υἱὸς τοῦ
Θεοῦ δι᾽ αὐτῆς.» 5 (Ἠγάπα δὲ ὁ Ἰησοῦς
τὴν Μάρθαν καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς καὶ τὸν
Λάζαρον.) 6 Ὡς οὖν ἤκουσεν ὅτι ἀσθενεῖ,
τότε μὲν ἔμεινεν ἐν ᾧ ἦν τόπῳ δύο ἡμέρας.
7 Ἔπειτα μετὰ τοῦτο λέγει τοῖς μαθηταῖς,‡
«Ἄγωμεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν πάλιν.»

‡ **10:42** επιστευσαν πολλοι **f**^{35} A [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 21 𝔭^{45,66,75}ℵB,D(W) [3%] NU § **10:42** εκει εις αυτον **f**^{35} [90%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 231 𝔭^{66,75}ℵA,B,D,W [10%] NU ¦ 23 𝔭^{45} * **11:2** μαρια **f**^{35} 𝔭^{66}ℵA,D,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ μαριαμ B [0.5%] NU † **11:2** εαυτης **f**^{35} [40%] ¦ αυτης 𝔭^{45,66,75}ℵA,B,D,W [60%] CP,HF,RP,OC,TR,NU ‡ **11:7** μαθηταις *rell* ¦ 1 αυτου A,D [20%] CP

8 Λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί, «Ῥαββί,§ νῦν
ἐζήτουν σε λιθάσαι οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ πάλιν
ὑπάγεις ἐκεῖ;» 9 Ἀπεκρίθη* Ἰησοῦς· «Οὐχὶ
δώδεκά ὧραί εἰσιν† τῆς ἡμέρας; Ἐάν τις
περιπατῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ οὐ προσκόπτει, ὅτι τὸ
φῶς τοῦ κόσμου τούτου βλέπει. 10 Ἐὰν δέ τις
περιπατῇ ἐν τῇ νυκτὶ προσκόπτει, ὅτι τὸ φῶς
οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ.»

11 Ταῦτα εἶπεν, καὶ μετὰ τοῦτο λέγει αὐτοῖς,
«Λάζαρος ὁ φίλος ἡμῶν κεκοίμηται, ἀλλὰ
πορεύομαι ἵνα ἐξυπνίσω‡ αὐτόν.» 12 Εἶπον
οὖν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ,§ «Κύριε, εἰ κεκοίμηται
σωθήσεται.» 13 Εἰρήκει δὲ ὁ Ἰησοῦς περὶ τοῦ
θανάτου αὐτοῦ, ἐκεῖνοι δὲ ἔδοξαν ὅτι περὶ
τῆς κοιμήσεως τοῦ ὕπνου λέγει. 14 Τότε οὖν
εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς παρρησίᾳ· «Λάζαρος
ἀπέθανεν. 15 Καὶ χαίρω δι᾽ ὑμᾶς, ἵνα
πιστεύσητε, ὅτι οὐκ ἤμην ἐκεῖ. Ἀλλὰ* ἄγωμεν
πρὸς αὐτόν.» 16 Εἶπεν οὖν Θωμᾶς (ὁ λεγόμενος
Δίδυμος) τοῖς συμμαθηταῖς,† «Ἄγωμεν καὶ
ἡμεῖς, ἵνα ἀποθάνωμεν μετ᾽ αὐτοῦ.»

---

§ **11:8** ραββι **f**^{35} 𝔓^{75v} [90%] CP,HF,RP,OC,TR,NU ¦ ραββει 𝔓^{45,66}אA,B,C,D,W [10%] * **11:9** απεκριθη **f**^{35} 𝔓^{66,75}אA,B,C,D,W [85%] CP,HF,RP,OC,NU ¦ 1 ο 𝔓^{45} [15%] TR † **11:9** ωραι εισιν **f**^{35} 𝔓^{66}אA,B,C,W [60%] CP,NU ¦ 21 [40%] HF,RP,OC,TR ¦ ωρας εχει D ‡ **11:11** εξυπνισω *rell* ¦ εξυπνησω [15%] ¦ εξυπνισαι D § **11:12** οι μαθηται αυτου **f**^{35} [90%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 12 αυτω 𝔓^{66,75}B,C [8%] NU ¦ αυτω 12 אD,W [2%] ¦ αυτω A * **11:15** αλλα *rell* ¦ αλλ B [20%] OC,TR † **11:16** συμμαθηταις **f**^{35} 𝔓^{75} [90%] CP,HF,RP,OC,TR,NU ¦ συνμαθηταις 𝔓^{66}אA,B,C,D,W [5%] ¦ μαθηταις [5%]

17 Ἐλθὼν οὖν ὁ Ἰησοῦς, εὗρεν αὐτὸν
τέσσαρας ἡμέρας ἤδη‡ ἔχοντα ἐν τῷ μνημείῳ.
18 (Ἦν δὲ ἡ Βηθανία ἐγγὺς τῶν Ἱεροσολύμων,
ὡς ἀπὸ σταδίων δεκαπέντε· 19 καὶ πολλοὶ§
ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐληλύθεισαν πρὸς τὰς περὶ*
Μάρθαν καὶ Μαρίαν,† ἵνα παραμυθήσωνται‡
αὐτὰς περὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῶν.§) 20 Ἡ οὖν
Μάρθα, ὡς ἤκουσεν ὅτι* Ἰησοῦς ἔρχεται,
ὑπήντησεν αὐτῷ· Μαρία† δὲ ἐν τῷ οἴκῳ
ἐκαθέζετο.

Martha

21 Εἶπεν οὖν‡ Μάρθα πρὸς τὸν Ἰησοῦν·
«Κύριε, εἰ ἦς ὧδε ὁ ἀδελφός μου οὐκ ἂν
ἐτεθνήκει.§ 22 Ἀλλὰ* καὶ νῦν οἶδα ὅτι ὅσα ἂν
αἰτήσῃ τὸν Θεόν, δώσει σοι ὁ Θεός.» 23 Λέγει

---

‡ **11:17** τεσσαρας ημερας ηδη **f**35 [98.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 132 𝔭75B,C [1%] NU ¦ 312 𝔭66 ¦ 12 A,D ¦ τεσσαρες 23 א ¦ two other variants § **11:19** και πολλοι **f**35 A [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 2 δε 𝔭66,75אB,C,D,W [1%] NU ¦ 2 ουν [1%] * **11:19** τας περι **f**35 A [99%] HF,RP,OC,TR ¦ την 𝔭66,75vאB,C,W [1%] CP,NU ¦ — D ¦ one other variant † **11:19** μαριαν **f**35 𝔭66אA,W [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ μαριαμ 𝔭75B,C,D [1%] NU ‡ **11:19** παραμυθησωνται *rell* ¦ παραμυθησονται [15%] § **11:19** αυτων **f**35 A,C [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭45,66,75אB,D,W [1%] NU * **11:20** οτι **f**35 𝔭45,66,75אA,B,C,D,W [90%] CP,HF,RP,NU ¦ 1 ο [10%] OC,TR † **11:20** μαρια *rell* ¦ μαριαμ [1%] NU ‡ **11:21** ουν **f**35 A [60%] CP,HF,RP ¦ 1 η 𝔭66,75אB,C,D,W [40%] OC,TR,NU § **11:21** ο αδελφος μου ουκ αν ετεθνηκει **f**35 [95%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 45 απεθανεν 123 𝔭75אB,C,W [0.5%] NU ¦ 12345 απεθανεν 𝔭45,66 [2%] ¦ 451236 A ¦ 45123 απεθανεν D ¦ 45 απεθανεν 312 [1%] ¦ two other variants [1%] * **11:22** αλλα **f**35 𝔭45,66A,D,W [99%] CP,HF,RP,OC,TR[NU] ¦ — 𝔭75אB,C [1%]

αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, «Ἀναστήσεται ὁ ἀδελφός σου.»
24 Λέγει αὐτῷ† Μάρθα, «Οἶδα ὅτι ἀναστήσεται
ἐν τῇ ἀναστάσει ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.» 25 Εἶπεν
αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· «Ἐγώ εἰμι ἡ ἀνάστασις καὶ
ἡ ζωή. Ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, κἂν ἀποθάνῃ,
ζήσεται· 26 καὶ πᾶς ὁ ζῶν καὶ πιστεύων εἰς
ἐμὲ οὐ μὴ ἀποθάνῃ εἰς τὸν αἰῶνα. Πιστεύεις
τοῦτο;» 27 Λέγει αὐτῷ, «Ναί, Κύριε, ἐγὼ
πεπίστευκα ὅτι σὺ εἶ‡ ὁ Χριστός, ὁ Υἱὸς τοῦ
Θεοῦ, ὁ εἰς τὸν κόσμον ἐρχόμενος.»

Mary

28 Καὶ ταῦτα§ εἰποῦσα, ἀπῆλθεν καὶ
ἐφώνησεν Μαρίαν* τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς, λάθρᾳ
εἰποῦσα, «Ὁ διδάσκαλος πάρεστιν καὶ φωνεῖ
σε.» 29 Ἐκείνη† ὡς ἤκουσεν, ἐγείρεται‡ ταχὺ
καὶ ἔρχεται§ πρὸς αὐτόν. 30 (Οὔπω δὲ ἐληλύθει
ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν κώμην, ἀλλ᾽ ἦν ἐν* τῷ τόπῳ
ὅπου ὑπήντησεν αὐτῷ ἡ Μάρθα. 31 Οἱ οὖν
Ἰουδαῖοι οἱ ὄντες μετ᾽ αὐτῆς ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ

---

† **11:24** αυτω **f**[35] 𝔭[45,75]אA,W [85%] HF,RP,OC,TR ¦ 1 η 𝔭[66]B,C,D [15%] CP,NU ‡ **11:27** ει *rell* ¦ — OC § **11:28** ταυτα **f**[35] 𝔭[66]A,D [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ τουτο 𝔭[75v]אB,C,W [0.5%] NU * **11:28** μαριαν **f**[35] 𝔭[45,66]אW [95%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ μαριαμ 𝔭[75v]A,B,C(D) [5%] NU † **11:29** εκεινη **f**[35] 𝔭[66]A,D [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 δε 𝔭[75]אB,C,W [2%] NU ‡ **11:29** εγειρεται **f**[35] 𝔭[45,66]A [98.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ηγερθη 𝔭[75]אB,C,D,W [1.5%] NU § **11:29** ερχεται **f**[35] 𝔭[45,66]A,D [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ηρχετο 𝔭[75]אB,C,W [1%] NU * **11:30** ην εν **f**[35] A,D [96.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 ετι 2 𝔭[75]אB,C,W [2%] NU ¦ 1 ετι επι 𝔭[66] [1%] ¦ 1 επι 𝔭[45] [0.5%]

παραμυθούμενοι αὐτήν, ἰδόντες τὴν Μαρίαν†
ὅτι ταχέως ἀνέστη καὶ ἐξῆλθεν, ἠκολούθησαν
αὐτῇ, λέγοντες‡ ὅτι «Ὑπάγει εἰς τὸ μνημεῖον
ἵνα κλαύσῃ ἐκεῖ.») 32 Ἡ οὖν Μαρία,§ ὡς ἦλθεν
ὅπου ἦν ὁ * Ἰησοῦς, ἰδοῦσα αὐτόν, ἔπεσεν
αὐτοῦ εἰς τοὺς πόδας,† λέγουσα αὐτῷ, «Κύριε,
εἰ ἦς ὧδε οὐκ ἂν ἀπέθανέν μου‡ ὁ ἀδελφός.»

Jesus is troubled

33 Ἰησοῦς οὖν ὡς εἶδεν αὐτὴν κλαίουσαν, καὶ
τοὺς συνελθόντας αὐτῇ Ἰουδαίους κλαίοντας,
ἐνεβριμήσατο τῷ πνεύματι καὶ ἐτάραξεν
ἑαυτόν. 34 Καὶ εἶπεν, «Ποῦ τεθείκατε αὐτόν;»
Λέγουσιν αὐτῷ, «Κύριε, ἔρχου καὶ ἴδε.»
35 Ἐδάκρυσεν ὁ Ἰησοῦς. 36 Ἔλεγον οὖν οἱ
Ἰουδαῖοι, «Ἴδε πῶς ἐφίλει αὐτόν.» 37 Τινὲς
δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπον,§ «Οὐκ ἠδύνατο* οὗτος, ὁ
ἀνοίξας τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ, ποιῆσαι
ἵνα καὶ οὗτος μὴ ἀποθάνῃ;» 38 Ἰησοῦς οὖν,

† **11:31** μαριαν **f**35 𝔓66אA,W [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ μαριαμ 𝔓75B,C,D [1%] NU ‡ **11:31** λεγοντες **f**35 𝔓66A [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ δοξαντες אB,C,D,W [2%] NU ¦ δοξαζοντες 𝔓75v § **11:32** μαρια **f**35 𝔓45,66אA,D,W [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ μαριαμ 𝔓75B,C [1%] NU * **11:32** ο **f**35 𝔓45W [95%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔓66אA,B,C,D [5%] NU † **11:32** αυτου εις τους ποδας **f**35 𝔓66A [78%] CP,HF,RP,OC ¦ 2341 [20%] TR ¦ 1 προς 34 אB,C,W [2%] NU ¦ προς 341 D ‡ **11:32** απεθανεν μου **f**35 𝔓45vA [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 21 𝔓66,75אB,C(D)W [1%] NU § **11:37** ειπον **f**35 𝔓(66)75vB,C(D)W [95%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ειπαν א [alone] NU ¦ ελεγον A [5%] * **11:37** ηδυνατο **f**35 אA [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ εδυνατο 𝔓66B,C,D,W [1%] NU

πάλιν ἐμβριμώμενος ἐν ἑαυτῷ, ἔρχεται εἰς τὸ
μνημεῖον.

Jesus raises Lazarus from the dead

Ἦν δὲ σπήλαιον, καὶ λίθος ἐπέκειτο ἐπ᾽
αὐτῷ. 39 Λέγει ὁ Ἰησοῦς, «Ἄρατε τὸν λίθον.»
Λέγει αὐτῷ ἡ ἀδελφὴ τοῦ τεθνηκότος,† Μάρθα,
«Κύριε, ἤδη ὄζει· τεταρταῖος γάρ ἐστιν.»
40 Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, «Οὐκ εἶπόν σοι ὅτι
ἐὰν πιστεύσῃς ὄψει‡ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ;»
41 Ἦραν οὖν τὸν λίθον οὗ ἦν ὁ τεθνηκὼς
κείμενος.§ Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἦρεν τοὺς ὀφθαλμοὺς
ἄνω καὶ εἶπεν· «Πάτερ, εὐχαριστῶ σοι ὅτι
ἤκουσάς μου. 42 Ἐγὼ δὲ ᾔδειν ὅτι πάντοτέ μου
ἀκούεις, ἀλλὰ διὰ τὸν ὄχλον τὸν περιεστῶτα
εἶπον, ἵνα πιστεύσωσιν ὅτι σύ με ἀπέστειλας.»
43 Καὶ ταῦτα εἰπών, φωνῇ μεγάλῃ ἐκραύγασεν,
«Λάζαρε, δεῦρο ἔξω.» 44 Καὶ* ἐξῆλθεν ὁ
τεθνηκώς, δεδεμένος τοὺς πόδας καὶ τὰς
χεῖρας κειρίαις, καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ σουδαρίῳ
περιεδέδετο. Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, «Λύσατε
αὐτὸν καὶ ἄφετε† ὑπάγειν.»

The reaction

---

† **11:39** τεθνηκοτος **f**^{35} [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ τετελευτηκοτος ℵA,B,C(D)W [1%] NU ¦ τετελευκοτος 𝔭^{66} ¦ τελευτηκοτος [2%] ‡ **11:40** οψει **f**^{35} [70%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ οψη 𝔭^{66}ℵA,B,C,D,W [30%] NU § **11:41** ου ην ο τεθνηκως κειμενος **f**^{35} [96%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 12 A [2%] ¦ — 𝔭^{66,75}ℵB,C,D,W [2%] NU * **11:44** και **f**^{35} 𝔭^{45v}ℵA,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭^{66,75}B,C [0.5%] NU ¦ 1 ευθυς D † **11:44** αφετε **f**^{35} (ℵ)A,D(W) [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 αυτον 𝔭$^{45(66)75}$B,C [1%] NU

45 Πολλοὶ οὖν ἐκ τῶν Ἰουδαίων οἱ ἐλθόντες
πρὸς τὴν Μαρίαν,‡ καὶ θεασάμενοι ἃ §
ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς,* ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν.
46 Τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν ἀπῆλθον πρὸς τοὺς
Φαρισαίους καὶ εἶπον αὐτοῖς ὅσα† ἐποίησεν
ὁ ‡ Ἰησοῦς. 47 Συνήγαγον οὖν οἱ ἀρχιερεῖς
καὶ οἱ Φαρισαῖοι συνέδριον, καὶ ἔλεγον· «Τί
ποιοῦμεν; Ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος πολλὰ
σημεῖα ποιεῖ.§ 48 Ἐὰν ἀφῶμεν αὐτὸν
οὕτως,* πάντες πιστεύσουσιν εἰς αὐτόν, καὶ
ἐλεύσονται οἱ Ῥωμαῖοι καὶ ἀροῦσιν ἡμῶν καὶ
τὸν τόπον καὶ τὸ ἔθνος.»
49 Εἷς δέ τις ἐξ αὐτῶν, Καϊάφας, ἀρχιερεὺς
ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου, εἶπεν αὐτοῖς, «Ὑμεῖς
οὐκ οἴδατε οὐδέν, 50 οὐδὲ διαλογίζεσθε† ὅτι
συμφέρει ἡμῖν‡ ἵνα εἷς ἄνθρωπος ἀποθάνῃ
ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, καὶ μὴ ὅλον τὸ ἔθνος
ἀπόληται.» 51 (Τοῦτο δὲ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ οὐκ
εἶπεν, ἀλλὰ ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ

‡ **11:45** μαριαν **f**^{35} 𝔭^{45,66}ℵA,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ μαριαμ 𝔭^{6}B,C,D [0.5%] NU § **11:45** α *rell* ¦ οσα CP ¦ ο 𝔭^{66}B,C,D [1%] * **11:45** ο ιησους **f**^{35} D [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 2 ℵ ¦ — 𝔭^{6,45,66}A,B,C,W [2%] NU † **11:46** οσα **f**^{35} A [29%] ¦ α 𝔭^{66}ℵB [70%] CP,HF,RP,OC,TR,NU ¦ ο C,D [1%] ‡ **11:46** ο **f**^{35} ℵA,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭^{6,66}B,C,D [0.5%] NU § **11:47** σημεια ποιει **f**^{35} D [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 21 𝔭^{45v,66}ℵA,B,W [2%] NU * **11:48** ουτως **f**^{35} 𝔭^{45,66}ℵA,B,D,W [50%] CP,RP,NU (Just for the record, *sigma* before consonant.) † **11:50** διαλογιζεσθε **f**^{35} [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ λογιζεσθε 𝔭^{66}ℵA,B,D,W [2%] NU ‡ **11:50** ημιν **f**^{35} A,W [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ υμιν 𝔭^{45,66}B,D [2%] NU ¦ — ℵ

ἐκείνου προεφήτευσεν§ ὅτι ἔμελλεν ὁ * Ἰησοῦς
ἀποθνήσκειν ὑπὲρ τοῦ ἔθνους· 52 καὶ οὐχ ὑπὲρ
τοῦ ἔθνους μόνον, ἀλλ᾽ ἵνα καὶ τὰ τέκνα
τοῦ Θεοῦ τὰ διεσκορπισμένα† συναγάγῃ‡
εἰς ἕν.) 53 Ἀπ᾽ ἐκείνης οὖν τῆς ἡμέρας
συνεβουλεύσαντο§ ἵνα ἀποκτείνωσιν αὐτόν.

A tactical withdrawal

54 Ἰησοῦς οὖν* οὐκέτι παρρησίᾳ περιεπάτει
ἐν τοῖς Ἰουδαίοις, ἀλλὰ ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς
τὴν χώραν ἐγγὺς τῆς ἐρήμου, εἰς Ἐφραὶμ
λεγομένην πόλιν. Κἀκεῖ διέτριβεν† μετὰ τῶν
μαθητῶν αὐτοῦ.‡

The Passover is near

55 Ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ Πάσχα τῶν Ἰουδαίων,
καὶ ἀνέβησαν πολλοὶ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐκ τῆς
χώρας πρὸ τοῦ Πάσχα ἵνα ἁγνίσωσιν ἑαυτούς.
56 Ἐζήτουν οὖν τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἔλεγον μετ᾽§
ἀλλήλων ἐν τῷ ἱερῷ ἑστηκότες, «Τί ὑμῖν
δοκεῖ*—ὅτι οὐ μὴ ἔλθῃ εἰς τὴν ἑορτήν;»

---

§ **11:51** προεφητευσεν **f**35 A,W [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ επροφητευσεν 𝔓45,66אB,D [1%] NU * **11:51** ο **f**35 [35%] CP,OC,TR ¦ — 𝔓45,66אA,B(D,W) [65%] HF,RP,NU † **11:52** διεσκορπισμενα *rell* ¦ διασκορπισμενα CP ¦ εσκορπισμενα 𝔓45,66D ‡ **11:52** συναγαγη *rell* ¦ συναγαγει [1%] CP § **11:53** συνεβουλευσαντο **f**35 A [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ εβουλευσαντο 𝔓45,66,75אB,D,W [2%] NU * **11:54** ιησους ουν **f**35 A,D [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ο 21 𝔓75vאB,W [3%] NU ¦ ο δε 1 𝔓66 † **11:54** διετριβεν **f**35 (𝔓45)A,D [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ εμεινεν 𝔓66,75אB,W [1%] NU ‡ **11:54** αυτου **f**35 A [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔓66אB,D,W [2%] NU § **11:56** μετ *rell* ¦ μετα [1%] CP * **11:56** υμιν δοκει **f**35 [20%] ¦ 21 𝔓45v,66,75vאA,B,W [80%] CP,HF,RP,OC,TR,NU ¦ δοκειτε D ¦ two other variants

57 Δεδώκεισαν δὲ καὶ† οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ
Φαρισαῖοι ἐντολήν,‡ ἵνα ἐάν τις γνῷ ποῦ
ἐστιν, μηνύσῃ, ὅπως πιάσωσιν αὐτόν.

The last week

12

Mary anoints Jesus' feet

1 Ὁ οὖν Ἰησοῦς, πρὸ ἓξ ἡμερῶν τοῦ Πάσχα,
ἦλθεν εἰς Βηθανίαν, ὅπου ἦν Λάζαρος
(ὁ τεθνηκώς,* ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν).†
2 Ἐποίησαν οὖν αὐτῷ δεῖπνον ἐκεῖ—καὶ ἡ
Μάρθα διηκόνει, ὁ δὲ Λάζαρος εἷς ἦν‡ τῶν
ἀνακειμένων σὺν§ αὐτῷ. 3 Ἡ οὖν Μαρία,*
λαβοῦσα λίτραν μύρου νάρδου, πιστικῆς
πολυτίμου, ἤλειψεν τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ,
καὶ ἐξέμαξεν ταῖς θριξὶν αὐτῆς τοὺς πόδας
αὐτοῦ. Ἡ δὲ οἰκία ἐπληρώθη ἐκ τῆς ὀσμῆς τοῦ
μύρου.

Judas has a problem

---

† **11:57** και **f**^{35} D [90%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭^{66,75}אA,B,W [10%] NU ‡ **11:57** εντολην **f**^{35} 𝔭^{66}A,D [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ εντολας אB,W [3%] NU * **12:1** ο τεθνηκως **f**^{35} 𝔭^{66}A,D [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — אB,W [0.5%] NU † **12:1** εκ νεκρων **f**^{35} [95%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 12 ιησους 𝔭^{66}B [alone] NU ¦ 12 ο ιησους A,D,W [5%] ¦ ιησους 12 א ‡ **12:2** ην **f**^{35} A,D,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 εκ אB [0.5%] NU ¦ εκ 𝔭^{66} § **12:2** ανακειμενων συν *rell* ¦ συνανακειμενων W [10%] TR * **12:3** μαρια **f**^{35} 𝔭^{66}אA,D,W [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ μαριαμ B [1%] NU

4 Λέγει οὖν† εἷς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ,
Ἰούδας Σίμωνος Ἰσκαριώτης‡ (ὁ μέλλων αὐτὸν
παραδιδόναι), 5 «Διὰ τί τοῦτο τὸ μύρον
οὐκ ἐπράθη τριακοσίων δηναρίων καὶ ἐδόθη
πτωχοῖς;» 6 (Εἶπεν δὲ τοῦτο, οὐχ ὅτι περὶ τῶν
πτωχῶν ἔμελεν§ αὐτῷ, ἀλλ᾽ ὅτι κλέπτης ἦν
καὶ τὸ γλωσσόκομον εἶχεν, καὶ* τὰ βαλλόμενα
ἐβάσταζεν.) 7 Εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς· «Ἄφες
αὐτήν·† εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ ἐνταφιασμοῦ μου
τετήρηκεν‡ αὐτό. 8 Τοὺς πτωχοὺς γὰρ πάντοτε
ἔχετε μεθ᾽ ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε.»

Lazarus is a problem

9 Ἔγνω οὖν§ ὄχλος πολὺς ἐκ τῶν Ἰουδαίων
ὅτι ἐκεῖ ἐστιν· καὶ ἦλθον, οὐ διὰ τὸν Ἰησοῦν
μόνον, ἀλλ᾽ ἵνα καὶ τὸν Λάζαρον ἴδωσιν, ὃν
ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν. 10 Ἐβουλεύσαντο δὲ οἱ
ἀρχιερεῖς ἵνα καὶ τὸν Λάζαρον ἀποκτείνωσιν,
11 ὅτι πολλοὶ δι᾽ αὐτὸν ὑπῆγον τῶν Ἰουδαίων
καὶ ἐπίστευον εἰς τὸν Ἰησοῦν.

---

† **12:4** ουν **f**^{35} A,D,Q [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ δε 𝔭^{66}אB,W [0.5%] NU ¦ — [0.5%] ‡ **12:4** εις εκ των μαθητων αυτου ιουδας σιμωνος ισκαριωτης **f**^{35} A [97.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1234567 ο 8 [1%] ¦ 6 ο 812345 א [0.5%] [NU] ¦ 6 ο 81345 𝔭^{66,75v}B,W [1%] ¦ 1345678 Q ¦ three other variants § **12:6** εμελεν **f**^{35} 𝔭^{66,75}אA,B,D,Q,W [40%] HF,RP,OC,TR,NU ¦ εμελλεν **f**^{35pt} [60%] CP ¦ one other variant * **12:6** ειχεν και **f**^{35} 𝔭^{66}A [98.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ εχων 𝔭^{75}אB,D,Q,W [1%] NU ¦ εχων 2 [0.5%] † **12:7** αυτην **f**^{35} A [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 ινα 𝔭^{66,75}אB,D,Q,W [2%] NU ¦ 1 οτι [1%] ‡ **12:7** τετηρηκεν **f**^{35} A [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ τηρηση 𝔭^{66,75}אB(D)Q,W [2%] NU § **12:9** ουν **f**^{35} 𝔭^{66,75}A,Q [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 ο אB,W [0.5%] [NU] ¦ δε (D)

The 'Triumphal' Entry

12 Τῇ ἐπαύριον* ὄχλος πολὺς ὁ ἐλθὼν εἰς
τὴν ἑορτήν, ἀκούσαντες ὅτι ἔρχεται ὁ †
Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα, 13 ἔλαβον τὰ βαΐα τῶν
φοινίκων καὶ ἐξῆλθον εἰς ἀπάντησιν‡ αὐτῷ.
Καὶ ἔκραζον·§ «Ὠσαννά.» «Εὐλογημένος ὁ
ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου.»* «Βασιλεὺς
τοῦ Ἰσραήλ.» 14 Εὑρὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς
ὀνάριον, ἐκάθισεν† ἐπʼ αὐτῷ·‡ καθώς ἐστιν
γεγραμμένον· 15 «Μὴ φοβοῦ, θύγατερ§ Σιών·
ἰδού, ὁ Βασιλεύς σου ἔρχεται, καθήμενος ἐπὶ
πῶλον ὄνου.» 16 (Ταῦτα δὲ* οὐκ ἔγνωσαν οἱ
μαθηταὶ αὐτοῦ† τὸ πρῶτον· ἀλλʼ ὅτε ἐδοξάσθη

---

* **12:12** επαυριον **f**^{35} ℵA,D,Q,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ επαυριον ο 𝔓^{66}B [0.5%] NU † **12:12** ο **f**^{35} 𝔓^{66,75}B [40%] CP,TR,NU ¦ — ℵ(A)D,Q,W [60%] HF,RP,OC ‡ **12:13** απαντησιν **f**^{35} A [38%] ¦ υπαντησιν 𝔓^{66,75}ℵB,Q,W [60%] CP,HF,RP,OC,TR,NU ¦ συναντησιν D [2%] [Moulton & Milligan (p. 53) opine that απαντησις "seems to have been a kind of *t.t.* for the official welcome of a newly arrived dignitary—a usage which accords excellently with its NT usage".] § **12:13** εκραζον **f**^{35} A [98.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ εκραυγαζον 𝔓^{75}ℵD,W [1%] NU ¦ εκραυγασαν 𝔓^{66}B,Q [0.5%] * **12:13** κυριου **f**^{35} A [95%] CP,HF,RP,OC ¦ 1 ο 𝔓^{66}D [4%] TR ¦ 1 και ο 𝔓^{75}ℵB,Q,W [1%] [NU] † **12:14** εκαθισεν *rell* ¦ εκαθησεν [10%] CP ‡ **12:14** αυτω **f**^{35} [30%] CP ¦ αυτο 𝔓^{66,75}ℵA,B,D,Q,W [70%] HF,RP,OC,TR,NU [The dative fits better with verse 15 than does the accusative.] § **12:15** θυγατερ **f**^{35} ℵ [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ θυγατηρ 𝔓^{66}A,B,D,Q,W [3%] NU * **12:16** δε **f**^{35} A,D [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔓^{66}ℵB,Q,W [0.5%] NU † **12:16** οι μαθηται αυτου **f**^{35} 𝔓^{66}A,D,Q,W [97.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 312 𝔓^{75}ℵB [0.5%] NU ¦ 12 [2%]

ὁ ‡ Ἰησοῦς, τότε ἐμνήσθησαν ὅτι ταῦτα ἦν ἐπ᾽
αὐτῷ γεγραμμένα, καὶ ταῦτα ἐποίησαν αὐτῷ.)
17 Ἐμαρτύρει οὖν ὁ ὄχλος ὁ ὢν μετ᾽ αὐτοῦ
ὅτε τὸν Λάζαρον ἐφώνησεν ἐκ τοῦ μνημείου
καὶ ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. 18 Διὰ τοῦτο
καὶ ὑπήντησεν αὐτῷ§ ὁ ὄχλος, ὅτι ἤκουσεν*
τοῦτο αὐτὸν πεποιηκέναι τὸ σημεῖον. 19 Οἱ
οὖν Φαρισαῖοι εἶπον πρὸς ἑαυτούς· «Θεωρεῖτε
ὅτι οὐκ ὠφελεῖτε οὐδέν· ἴδε, ὁ κόσμος ὀπίσω
αὐτοῦ ἀπῆλθεν.»

Some Greeks

20 Ἦσαν δέ τινες Ἕλληνες† ἐκ τῶν
ἀναβαινόντων ἵνα προσκυνήσωσιν ἐν τῇ
ἑορτῇ. 21 Οὗτοι οὖν προσῆλθον Φιλίππῳ
τῷ ἀπὸ Βηθσαϊδὰ τῆς Γαλιλαίας, καὶ
ἠρώτων αὐτὸν λέγοντες, «Κύριε, θέλομεν
τὸν Ἰησοῦν ἰδεῖν.» 22 Ἔρχεται‡ Φίλιππος καὶ
λέγει τῷ Ἀνδρέᾳ, καὶ πάλιν§ Ἀνδρέας καὶ
Φίλιππος* λέγουσιν τῷ Ἰησοῦ. 23 Ὁ δὲ Ἰησοῦς
ἀπεκρίνατο† αὐτοῖς λέγων· «Ἐλήλυθεν ἡ ὥρα

---

‡ **12:16** ο **f35** D,W [80%] CP,HF,OC,TR ¦ — 𝔭66,75ℵA,B,Q [20%] RP,NU § **12:18** και υπηντησεν αυτω **f35** ℵA(D)Q,W [99%] CP,HF,RP,OC,TR[NU] ¦ 23 𝔭66,75 [1%] ¦ 231 B * **12:18** ηκουσεν **f35** [90%] CP,HF,RP,TR ¦ ηκουσαν 𝔭66,75ℵA,B,D,Q,W [10%] OC,NU † **12:20** τινες ελληνες **f35** A [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 21 𝔭66,75ℵB,Q,W [3%] NU ¦ και 21 D ‡ **12:22** ερχεται **f35** ℵA,D,W [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 ο 𝔭66,75B [1%] NU § **12:22** και παλιν **f35** 𝔭66W [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ερχεται 𝔭75A,B [0.5%] NU ¦ 12 ερχεται ℵ [0.5%] ¦ 2 D * **12:22** φιλιππος **f35** 𝔭66D,W [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 και 𝔭75ℵA,B [1%] NU † **12:23** απεκρινατο **f35** A,D [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ αποκρινεται 𝔭66,75ℵ(B)W [1%] NU ¦ απεκριθη [1%]

ἵνα δοξασθῇ ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου. 24 Ἀμήν,
ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ ὁ κόκκος τοῦ σίτου,
πεσὼν εἰς τὴν γῆν, ἀποθάνῃ, αὐτὸς μόνος
μένει· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ, πολὺν καρπὸν φέρει.
25 Ὁ φιλῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέσει‡ αὐτήν,
καὶ ὁ μισῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ἐν τῷ κόσμῳ
τούτῳ, εἰς ζωὴν αἰώνιον φυλάξει αὐτήν.
26 Ἐὰν ἐμοὶ διακονῇ τις,§ ἐμοὶ ἀκολουθείτω·
καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγώ, ἐκεῖ καὶ ὁ διάκονος ὁ ἐμὸς
ἔσται. Καί,* ἐάν τις ἐμοὶ διακονῇ, τιμήσει
αὐτὸν ὁ Πατήρ.

A Voice out of Heaven

27 »Νῦν ἡ ψυχή μου τετάρακται, καὶ τί εἴπω
—‹Πάτερ, σῶσον με ἐκ τῆς ὥρας ταύτης›;
Ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἦλθον εἰς τὴν ὥραν ταύτην
— 28 ‹Πάτερ, δόξασόν σου τὸ ὄνομα.›»
Ἦλθεν οὖν φωνὴ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, «Καὶ
ἐδόξασα καὶ πάλιν δοξάσω.» 29 Ὁ οὖν
ὄχλος ὁ ἑστὼς καὶ ἀκούσας ἔλεγεν βροντὴν
γεγονέναι. Ἄλλοι ἔλεγον, «Ἄγγελος αὐτῷ
λελάληκεν.» 30 Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν·†
«Οὐ δι᾽ ἐμὲ αὕτη ἡ φωνὴ‡ γέγονεν, ἀλλὰ
δι᾽ ὑμᾶς. 31 Νῦν κρίσις ἐστὶν τοῦ κόσμου

---

‡ **12:25** απολεσει **f**^{35} A,D [98.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ απολλυει 𝔓^{66,75}אB,W [1%] NU ¦ two other variants [0.5%] § **12:26** διακονη τις **f**^{35} [90%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 21 𝔓^{66,75}אA,B(D)W [9%] NU ¦ διακονει 2 [1%] * **12:26** και **f**^{35} A [95%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔓^{66,75}אB,D,W [5%] NU † **12:30** ιησους και ειπεν **f**^{35} 𝔓^{66}D,W [50%] CP,RP,NU ¦ ο 123 A [50%] HF,OC,TR ¦ 231 𝔓^{75}B ¦ 1 א ‡ **12:30** αυτη η φωνη **f**^{35} [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 231 𝔓^{66,75}אA,B,D,W [3%] NU

τούτου·§ νῦν ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου
ἐκβληθήσεται ἔξω. 32 Κἀγώ, ἐὰν ὑψωθῶ ἐκ τῆς
γῆς, πάντας ἑλκύσω πρὸς ἐμαυτόν.» 33 (Τοῦτο
δὲ ἔλεγεν σημαίνων ποίῳ θανάτῳ ἤμελλεν*
ἀποθνήσκειν.) 34 Ἀπεκρίθη† αὐτῷ ὁ ὄχλος·
«Ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐκ τοῦ νόμου ὅτι ὁ Χριστὸς
μένει εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ πῶς σὺ λέγεις,‡ ‹Δεῖ§
ὑψωθῆναι τὸν Υἱὸν τοῦ Ἀνθρώπου›; Τίς ἐστιν
οὗτος ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου;»
35 Εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· «Ἔτι μικρὸν
χρόνον τὸ φῶς μεθʼ ὑμῶν* ἐστιν. Περιπατεῖτε
ἕως† τὸ φῶς ἔχετε, ἵνα μὴ σκοτία ὑμᾶς
καταλάβῃ· καὶ ὁ περιπατῶν ἐν τῇ σκοτίᾳ
οὐκ οἶδεν ποῦ ὑπάγει. 36 Ἕως‡ τὸ φῶς
ἔχετε, πιστεύετε εἰς τὸ φῶς, ἵνα υἱοὶ φωτὸς
γένησθε.» Ταῦτα ἐλάλησεν ὁ § Ἰησοῦς, καὶ
ἀπελθὼν ἐκρύβη ἀπʼ αὐτῶν.

An editorial comment

37 Τοσαῦτα δὲ αὐτοῦ σημεῖα πεποιηκότος
ἔμπροσθεν αὐτῶν, οὐκ ἐπίστευον εἰς αὐτόν·

---

§ **12:31** τουτου *rell* ¦ — 𝔭66D,W,CP * **12:33** ημελλεν **f**35 𝔭66,75A,B,D,W [60%] CP,OC,TR,NU ¦ εμελλεν א [40%] HF,RP † **12:34** απεκριθη **f**35 A,D [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 ουν 𝔭66,75vאB,W [1%] NU ‡ **12:34** συ λεγεις **f**35 𝔭66אA,D [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 21 𝔭75B,W [0.5%] NU § **12:34** δει **f**35 𝔭75 [70%] CP,HF,RP,OC ¦ οτι 1 𝔭66אA,B,D,W [30%] TR,NU * **12:35** μεθ υμων **f**35 A [90%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ εν υμιν 𝔭66,75אB,D,W [10%] NU † **12:35** εως **f**35 𝔭66א [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ως 𝔭75A,B,W [3%] NU ¦ ουν ως D ‡ **12:36** εως **f**35 𝔭66 [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ως 𝔭75אA,B,D,W [2%] NU § **12:36** ο **f**35 𝔭75A,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭66אB,D [0.5%] NU

38 ἵνα ὁ λόγος Ἡσαΐου τοῦ προφήτου πληρωθῇ,
ὃν εἶπεν· «Κύριε, τίς ἐπίστευσεν τῇ ἀκοῇ ἡμῶν;
Καὶ ὁ βραχίων Κυρίου τίνι ἀπεκαλύφθη;»
39 Διὰ τοῦτο οὐκ ἠδύναντο πιστεύειν, ὅτι
πάλιν εἶπεν Ἡσαΐας· 40 «Τετύφλωκεν αὐτῶν
τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ πεπώρωκεν* αὐτῶν τὴν
καρδίαν, ἵνα μὴ ἴδωσιν τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ
νοήσωσιν τῇ καρδίᾳ καὶ ἐπιστραφῶσιν,† καὶ
ἰάσωμαι‡ αὐτούς.» 41 Ταῦτα εἶπεν Ἡσαΐας
ὅτε§ εἶδεν τὴν δόξαν αὐτοῦ καὶ ἐλάλησεν περὶ
αὐτοῦ.
42 Ὅμως μέντοι καὶ ἐκ τῶν ἀρχόντων
πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν, ἀλλὰ διὰ
τοὺς Φαρισαίους οὐχ ὡμολόγουν, ἵνα μὴ
ἀποσυνάγωγοι γένωνται· 43 ἠγάπησαν γὰρ τὴν
δόξαν τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον ἤπερ τὴν δόξαν
τοῦ Θεοῦ.

The last public word

44 Ἰησοῦς δὲ ἔκραξεν καὶ εἶπεν· «Ὁ πιστεύων
εἰς ἐμὲ οὐ πιστεύει εἰς ἐμὲ ἀλλ᾽* εἰς τὸν
πέμψαντά με. 45 Καὶ ὁ θεωρῶν ἐμὲ θεωρεῖ τὸν
πέμψαντά με. 46 Ἐγώ, φῶς, εἰς τὸν κόσμον

---

* **12:40** πεπωρωκεν **f**35 [95.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ επωρωσεν A,B [2%] NU ¦ επηρωσεν 𝔭66,75אW [2%] ¦ — D ¦ four other variants † **12:40** επιστραφωσιν **f**35 A [95.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ στραφωσιν 𝔭66,75v(א)B,D [0.5%] NU ¦ επιστρεψωσιν W [2%] ¦ at least four further variants [2%] ‡ **12:40** ιασωμαι **f**35 [80%] CP,HF,RP,TR ¦ ιασομαι 𝔭66,75אA,B,D,W [20%] OC,NU § **12:41** οτε **f**35 D [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ οτι 𝔭66,75אA,B [2%] NU ¦ επει W * **12:44** αλλ **f**35 𝔭66A [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ αλλα 𝔭75אB,D,W [1%] NU

ἐλήλυθα, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ ἐν τῇ
σκοτίᾳ μὴ μείνῃ. 47 Καί, ἐάν τίς μου ἀκούσῃ
τῶν ῥημάτων καὶ μὴ πιστεύσῃ,† ἐγὼ οὐ κρίνω
αὐτόν· οὐ γὰρ ἦλθον ἵνα κρίνω τὸν κόσμον,
ἀλλ᾽ ἵνα σώσω τὸν κόσμον. 48 Ὁ ἀθετῶν
ἐμὲ καὶ μὴ λαμβάνων τὰ ῥήματά μου ἔχει τὸν
κρίνοντα αὐτόν—ὁ λόγος ὃν ἐλάλησα, ἐκεῖνος
κρινεῖ αὐτὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ· 49 ὅτι ἐγὼ
ἐξ ἐμαυτοῦ οὐκ ἐλάλησα, ἀλλ᾽ ὁ πέμψας με
Πατήρ, αὐτός μοι ἐντολὴν ἔδωκεν,‡ τί εἴπω
καὶ τί λαλήσω. 50 Καὶ οἶδα ὅτι ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ
ζωὴ αἰώνιός ἐστιν. Ἃ οὖν λαλῶ ἐγώ,§ καθὼς
εἴρηκέν μοι ὁ Πατήρ, οὕτως λαλῶ.»

The last night

13

1 Πρὸ δὲ τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα, εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς
ὅτι ἐλήλυθεν* αὐτοῦ ἡ ὥρα ἵνα μεταβῇ ἐκ τοῦ
κόσμου τούτου πρὸς τὸν Πατέρα, ἀγαπήσας
τοὺς ἰδίους τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ, εἰς τέλος
ἠγάπησεν αὐτούς.

Jesus washes the disciples' feet

2 Καὶ δείπνου γενομένου† (τοῦ διαβόλου ἤδη
βεβληκότος εἰς τὴν καρδίαν Ἰούδα Σίμωνος

† **12:47** πιστευση **f**[35] [90%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ φυλαξη 𝔭[(66)75]אA,B,D,W [10%] NU ‡ **12:49** εδωκεν **f**[35] D [95%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ δεδωκαν 𝔭[66]אA,B,W [5%] NU § **12:50** λαλω εγω **f**[35] [96%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 21 𝔭[66,75v]אA,B,W [4%] NU ¦ 1 D * **13:1** εληλυθεν **f**[35] [90%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ηλθεν אA,B,W [10%] NU ¦ ηκει 𝔭[66] ¦ παρην D † **13:2** γενομενου **f**[35] (𝔭[66])A,D [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ γινομενου B [0.3%] NU ¦ γεινομενου אW

Ἰσκαριώτου ἵνα αὐτὸν παραδῷ),‡ 3 εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς§ ὅτι πάντα δέδωκεν* αὐτῷ ὁ Πατὴρ εἰς τὰς χεῖρας, καὶ ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἐξῆλθεν καὶ πρὸς τὸν Θεὸν ὑπάγει, 4 ἐγείρεται ἐκ τοῦ δείπνου καὶ τίθησιν τὰ ἱμάτια, καὶ λαβὼν λέντιον διέζωσεν ἑαυτόν. 5 Εἶτα βάλλει ὕδωρ εἰς τὸν νιπτῆρα καὶ ἤρξατο νίπτειν τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν καὶ ἐκμάσσειν τῷ λεντίῳ ᾧ ἦν διεζωσμένος.

Simon Peter

6 Ἔρχεται οὖν πρὸς Σίμωνα Πέτρον· καὶ† λέγει αὐτῷ ἐκεῖνος,‡ «Κύριε, σύ μου νίπτεις τοὺς πόδας;» 7 Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ, «Ὃ ἐγὼ ποιῶ σὺ οὐκ οἶδας ἄρτι, γνώσῃ δὲ μετὰ ταῦτα.» 8 Λέγει αὐτῷ§ Πέτρος, «Οὐ μὴ νίψῃς τοὺς πόδας μου* εἰς τὸν αἰῶνα.» Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς,† «Ἐὰν μὴ νίψω

---

‡ **13:2** ιουδα σιμωνος ισκαριωτου ινα αυτον παραδω **f**^{35} A [96.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 23456 [1%] ¦ 4 παραδοι 5 ιουδας 2 ισκαριωτης אB ¦ 465 ιουδας 23 [2%] ¦ 4 παραδοι 5 ιουδας 23 [none!] NU ¦ 465 ιουδας σιμωννος ισκαριωτης 𝔓^{66} ¦ 465 ιδας 2 ισκαριωτη W ¦ two further variants D [NU serves up a lovely patchwork quilt.] § **13:3** ο ιησους **f**^{35} A [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔓^{66}אB,D,W [1%] NU ¦ δε 12 [1%] * **13:3** δεδωκεν **f**^{35} 𝔓^{66}A,D [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ εδωκεν אB,W [3%] NU † **13:6** και **f**^{35} אA,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔓^{66}B,D [0.5%] NU ‡ **13:6** εκεινος **f**^{35} A,D,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔓^{66}(א)B [0.5%] NU § **13:8** αυτω *rell* ¦ 1 ο [15%] * **13:8** νιψης τους ποδας μου **f**^{35} אA [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1423 𝔓^{66}B,C,W [1%] NU ¦ 4123 D [2%] † **13:8** αυτω ο ιησους **f**^{35} א [94%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 31 A,B,C [0.5%] NU ¦ 13 𝔓^{66}W [5%] ¦ 3 D [0.5%]

σε, οὐκ‡ ἔχεις μέρος μετʼ ἐμοῦ.» 9 Λέγει
αὐτῷ Σίμων Πέτρος, «Κύριε, μὴ τοὺς πόδας
μου μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὴν
κεφαλήν.» 10 Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, «Ὁ
λελουμένος οὐ χρείαν ἔχει§ ἢ τοὺς πόδας*
νίψασθαι, ἀλλʼ ἔστιν καθαρὸς ὅλος· καὶ ὑμεῖς
καθαροί ἐστε, ἀλλʼ οὐχὶ πάντες.» 11 (Ἤδει
γὰρ τὸν παραδιδόντα αὐτόν· διὰ τοῦτο εἶπεν,†
«Οὐχὶ πάντες καθαροί ἐστε.»)

Jesus explains His action

12 Ὅτε οὖν ἔνιψεν τοὺς πόδας αὐτῶν‡ καὶ§
ἔλαβεν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, ἀναπεσὼν* πάλιν,
εἶπεν αὐτοῖς· «Γινώσκετε τί πεποίηκα ὑμῖν;
13 Ὑμεῖς φωνεῖτέ με ‹Ὁ Διδάσκαλος,› καὶ
‹Ὁ Κύριος,› καὶ καλῶς λέγετε, εἰμὶ γάρ.
14 Εἰ οὖν ἐγὼ ἔνιψα ὑμῶν τοὺς πόδας, ὁ
Κύριος καὶ ὁ Διδάσκαλος, καὶ ὑμεῖς ὀφείλετε
ἀλλήλων νίπτειν τοὺς πόδας. 15 Ὑπόδειγμα
γὰρ δέδωκα† ὑμῖν, ἵνα καθὼς‡ ἐποίησα ὑμῖν

‡ **13:8** ουκ *rell* ¦ ουχ CP § **13:10** ου χρειαν εχει **f**[35] D [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ουκ 32 𝔭[66]אA,B,C,W [1%] NU * **13:10** η τους ποδας **f**[35] A [96%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ει μη 23 B,C,W [3%] NU ¦ ει μη 23 μονον 𝔭[66](D) ¦ 23 [0.5%] ¦ — א † **13:11** ειπεν **f**[35] אA [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 οτι 𝔭[66]B,C,W [1%] NU ¦ — D ‡ **13:12** αυτων *rell* ¦ των μαθητων [15%] § **13:12** και **f**[35] B,C,D,W [99%] CP,HF,RP,OC,TR[NU] ¦ — 𝔭[66]אA [1%] * **13:12** αναπεσων **f**[35] D [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ και ανεπεσεν אB,C,W [0.5%] NU ¦ και 1 𝔭[66] [0.5%] ¦ — A † **13:15** δεδωκα **f**[35] 𝔭[66]אA [35%] CP,OC ¦ εδωκα B,C,D,W [65%] HF,RP,TR,NU ‡ **13:15** καθως **f**[35] [25%] ¦ 1 εγω 𝔭[66]אA,B,C,D,W [75%] CP,HF,RP,OC,TR,NU

καὶ ὑμεῖς ποιῆτε.§
16 »Ἀμήν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ ἔστιν δοῦλος
μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ, οὐδὲ ἀπόστολος
μείζων τοῦ πέμψαντος αὐτόν. 17 Εἰ ταῦτα
οἴδατε, μακάριοί ἐστε ἐὰν ποιῆτε αὐτά.
18 »Οὐ περὶ πάντων ὑμῶν λέγω—ἐγὼ* οἶδα
οὓς† ἐξελεξάμην. Ἀλλ᾽ ἵνα ἡ Γραφὴ πληρωθῇ·
‹Ὁ τρώγων μετ᾽ ἐμοῦ‡ τὸν ἄρτον ἐπῆρεν ἐπ᾽
ἐμὲ τὴν πτέρναν αὐτοῦ.› 19 Ἀπ᾽ ἄρτι λέγω
ὑμῖν πρὸ τοῦ γενέσθαι, ἵνα ὅταν γένηται
πιστεύσητε§ ὅτι ἐγώ εἰμι. 20 Ἀμήν, ἀμὴν
λέγω ὑμῖν, ὁ λαμβάνων ἐάν* τινα πέμψω ἐμὲ
λαμβάνει· ὁ δὲ ἐμὲ λαμβάνων λαμβάνει τὸν
πέμψαντά με.»

The traitor is identified

21 Ταῦτα εἰπὼν ὁ † Ἰησοῦς ἐταράχθη τῷ
πνεύματι καὶ ἐμαρτύρησεν καὶ εἶπεν, «Ἀμήν,
ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει
με.» 22 Ἔβλεπον δὲ‡ πρὸς§ ἀλλήλους οἱ
μαθηταί, ἀπορούμενοι περὶ τίνος λέγει. 23 Ἦν

---

§ **13:15** ποιητε *rell* ¦ ποιειτε D [30%] * **13:18** εγω *rell* ¦ 1 γαρ אA [15%] † **13:18** ους **f**35 𝔓66A,D,W [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ τινας אB,C [2%] NU ‡ **13:18** μετ εμου **f**35 𝔓66אA,D,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ μου B,C [0.5%] NU § **13:19** οταν γενηται πιστευσητε **f**35 A [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 12 πιστευσηται D,W [1%] ¦ 12 πιστευητε C ¦ 312 [0.5%] NU ¦ πιστευσηται 12 𝔓66א ¦ πιστευητε 12 B * **13:20** εαν **f**35 D [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ αν 𝔓66אB,C,W [3%] NU ¦ α A † **13:21** ο **f**35 A,C,D,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR[NU] ¦ — 𝔓66אB [0.5%] ‡ **13:22** δε **f**35 [20%] ¦ ουν 𝔓66(א)A,D,W [79.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — B,C [0.5%] NU § **13:22** προς **f**35 [25%] ¦ εις 𝔓66אA,B,C,D,W [75%] CP,HF,RP,OC,TR,NU

δὲ* ἀνακείμενος εἷς† τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἐν
τῷ κόλπῳ τοῦ Ἰησοῦ, ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς.
24 Νεύει οὖν τούτῳ Σίμων Πέτρος πυθέσθαι
τίς ἂν εἴη περὶ οὗ λέγει. 25 Ἐπιπεσὼν‡
δὲ§ ἐκεῖνος* ἐπὶ τὸ στῆθος τοῦ Ἰησοῦ, λέγει
αὐτῷ, «Κύριε, τίς ἐστιν;» 26 Ἀποκρίνεται ὁ
† Ἰησοῦς, «Ἐκεῖνός ἐστιν ᾧ ἐγὼ βάψας‡ τὸ
ψωμίον ἐπιδώσω.»§ Καὶ ἐμβάψας* τὸ ψωμίον†
δίδωσιν Ἰούδᾳ Σίμωνος Ἰσκαριώτῃ.‡ 27 Καὶ
μετὰ τὸ ψωμίον, τότε εἰσῆλθεν εἰς ἐκεῖνον
ὁ Σατανᾶς. Λέγει οὖν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, «Ὃ
ποιεῖς, ποίησον τάχιον.» 28 (Τοῦτο δὲ§ οὐδεὶς
ἔγνω τῶν ἀνακειμένων πρὸς τί εἶπεν αὐτῷ.
29 Τινὲς γὰρ ἐδόκουν, ἐπεὶ τὸ γλωσσόκομον

---

* **13:23** δε **f35** 𝔓66ℵA,D,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — B,C [0.5%] NU † **13:23** εις **f35** [90%] CP,HF,RP,TR ¦ 1 εκ 𝔓66ℵA,B,C,D,W [10%] OC,NU ‡ **13:25** επιπεσων **f35** ℵA,D,W [95%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ αναπεσων 𝔓66B,C [5%] NU § **13:25** δε **f35** A [96%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ουν 𝔓66ℵ,D,W [4%] NU ¦ — B,C * **13:25** εκεινος **f35** ℵA,D,W [50%] CP,OC,TR ¦ 1 ουτως 𝔓66B,C [45%] HF,RP,NU ¦ 1 ουτος [5%] † **13:26** ο **f35** ℵA,C,D [97%] CP,HF,RP,OC,TR[NU] ¦ — 𝔓66B,W [3%] ‡ **13:26** βαψας **f35** 𝔓66ℵ [95%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ βαψω B,C [1%] NU ¦ εμβαψας A(D,W) [4%] § **13:26** επιδωσω **f35** 𝔓66ℵA,D [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ και δωσω αυτω B,C [0.5%] NU ¦ δωσω (W) ¦ two other variants * **13:26** και εμβαψας **f35** A(W) [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ βαψας ουν ℵB,C [0.5%] NU ¦ 1 βαψας D [0.5%] ¦ 1 ψας 𝔓66 † **13:26** ψωμιον **f35** 𝔓66ℵA,D,W [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 λαμβανει και B,C [2%] [NU] ‡ **13:26** ισκαριωτη **f35** 𝔓66A,W [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ισκαριωτου ℵB,C [2%] NU ¦ απο καρυωτου D § **13:28** δε **f35** 𝔓66ℵA,C,D [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR[NU] ¦ — B,W [0.5%]

εἶχεν ὁ * Ἰούδας, ὅτι λέγει αὐτῷ ὁ † Ἰησοῦς,
«Ἀγόρασον ὧν χρείαν ἔχομεν εἰς τὴν ἑορτήν,»
ἢ τοῖς πτωχοῖς ἵνα τι δῷ.) 30 Λαβὼν οὖν τὸ
ψωμίον ἐκεῖνος, εὐθέως ἐξῆλθεν.‡ Ἦν δὲ νύξ.

A new commandment

31 Ὅτε§ ἐξῆλθεν, λέγει ὁ * Ἰησοῦς· «Νῦν
ἐδοξάσθη ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου, καὶ ὁ Θεὸς
ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ. 32 Εἰ ὁ Θεὸς ἐδοξάσθη ἐν
αὐτῷ,† καὶ ὁ Θεὸς δοξάσει αὐτὸν ἐν ἑαυτῷ,‡
καὶ εὐθὺς δοξάσει αὐτόν.
33 »Τεκνία, ἔτι μικρὸν μεθ᾽ ὑμῶν εἰμι.
Ζητήσετέ με, καὶ καθὼς εἶπον τοῖς Ἰουδαίοις
ὅτι ‹Ὅπου ὑπάγω ἐγώ,§ ὑμεῖς οὐ δύνασθε
ἐλθεῖν,› καὶ ὑμῖν λέγω ἄρτι.
34 »Ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν, ἵνα
ἀγαπᾶτε ἀλλήλους καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς—
ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. 35 Ἐν τούτῳ
γνώσονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταί ἐστε, ἐὰν
ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις.»

Jesus warns Peter

---

* **13:29** ο **f**35 𝔓66C,D [95%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — ℵA,B,W [5%] NU † **13:29** ο **f**35 𝔓66A,C,D,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR[NU] ¦ — ℵB [0.5%] ‡ **13:30** ευθεως εξηλθεν **f**35 A [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 2 ευθυς 𝔓66ℵB,C,D,W [1%] NU ¦ 2 ευθεως [2%] § **13:31** οτε **f**35 A [75%] CP,HF,RP,TR ¦ 1 ουν 𝔓66ℵB,C,D,W [25%] OC,NU * **13:31** ο **f**35 A,C,D,W [95%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔓66ℵB [5%] NU † **13:32** ει ο θεος εδοξασθη εν αυτω **f**35 A [98%] CP,HF,RP,OC,TR[NU] ¦ — 𝔓66ℵB,C,D,W [2%] ‡ **13:32** εαυτω **f**35 A,C,D,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ αυτω 𝔓66ℵB [0.5%] NU § **13:33** υπαγω εγω **f**35 [80%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 21 ℵA,B,C,D [19.5%] NU ¦ 1 𝔓66W [0.5%]

36 Λέγει αὐτῷ Σίμων Πέτρος, «Κύριε,
ποῦ ὑπάγεις;» Ἀπεκρίθη αὐτῷ* ὁ † Ἰησοῦς,
«Ὅπου ἐγὼ‡ ὑπάγω οὐ δύνασαί μοι§ νῦν
ἀκολουθῆσαι, ὕστερον δὲ ἀκολουθήσεις μοι.»*
37 Λέγει αὐτῷ† Πέτρος· «Κύριε, διὰ τί οὐ
δύναμαί σοι ἀκολουθῆσαι ἄρτι; Τὴν ψυχήν
μου ὑπὲρ σοῦ θήσω.» 38 Ἀπεκρίθη‡ αὐτῷ§ ὁ
* Ἰησοῦς· «Τὴν ψυχήν σου ὑπὲρ ἐμοῦ θήσεις;
Ἀμήν, ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ ἀλέκτωρ φωνήσῃ†
ἕως οὗ ἀπαρνήσῃ‡ με τρίς.

14

The Way, the Truth, the Life

1 »Μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία·
πιστεύετε εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς ἐμὲ πιστεύετε.
2 Ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Πατρός μου μοναὶ πολλαί
εἰσιν (εἰ δὲ μή, εἶπον ἂν ὑμῖν).* Πορεύομαι

---

* **13:36** αυτω **f**^{35} 𝔭^{66}אA,D,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR[NU] ¦ — B,C [0.5%] † **13:36** ο **f**^{35} א,D,W [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭^{66}A,B,C [1%] NU ‡ **13:36** εγω **f**^{35} א,D [45%] CP,OC ¦ — 𝔭^{66}A,B,C,W [55%] HF,RP,TR,NU § **13:36** μοι *rell* ¦ με [1%] CP * **13:36** υστερον δε ακολουθησεις μοι **f**^{35} [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1243 D ¦ 123 A [1%] ¦ 321 𝔭^{66}אB,C,W [2%] NU † **13:37** αυτω **f**^{35} אA,C,D [80%] CP,HF,RP ¦ 1 ο 𝔭^{66}B,W [20%] OC,TR,NU ‡ **13:38** απεκριθη **f**^{35} (D) [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ αποκρινεται 𝔭^{66}אA(B)C,W [3%] NU § **13:38** αυτω **f**^{35} (D) [90%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭^{66}אA,B,C,W [10%] NU * **13:38** ο **f**^{35} W [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭^{66}אA,B,C,D [2%] NU † **13:38** φωνηση **f**^{35} 𝔭^{66}אA,B,W [70%] CP,HF,RP,NU ¦ φωνησει C,D [30%] OC,TR ‡ **13:38** απαρνηση **f**^{35} אA,C(W) [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ αρνηση 𝔭^{66}B,D [1%] NU * **14:2** υμιν **f**^{35} 𝔭^{66}(N) [96%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 οτι אA,B,C,D,W [4%] NU

ἑτοιμάσαι τόπον ὑμῖν. 3 Καὶ ἐὰν πορευθῶ καὶ
ἑτοιμάσω† ὑμῖν τόπον,‡ πάλιν ἔρχομαι καὶ
παραλήψομαι ὑμᾶς πρὸς ἐμαυτόν, ἵνα ὅπου
εἰμὶ ἐγὼ καὶ ὑμεῖς ἦτε. 4 Καὶ ὅπου ἐγὼ§ ὑπάγω
οἴδατε, καὶ τὴν ὁδὸν οἴδατε.»*

Thomas' question

5 Λέγει αὐτῷ Θωμᾶς, «Κύριε, οὐκ οἴδαμεν
ποῦ ὑπάγεις, καὶ† πῶς δυνάμεθα τὴν ὁδὸν
εἰδέναι;» 6 Λέγει αὐτῷ ὁ ‡ Ἰησοῦς· «Ἐγώ εἰμι
ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή. Οὐδεὶς
ἔρχεται πρὸς τὸν Πατέρα εἰ μὴ δι᾽ ἐμοῦ.
7 Εἰ ἐγνώκειτέ§ με, καὶ τὸν Πατέρα μου
ἐγνώκειτε ἄν·* καὶ ἀπ᾽ ἄρτι γινώσκετε αὐτὸν
καὶ ἑωράκατε αὐτόν.»

Philip's question

8 Λέγει αὐτῷ Φίλιππος, «Κύριε, δεῖξον ἡμῖν
τὸν Πατέρα καὶ ἀρκεῖ ἡμῖν.» 9 Λέγει αὐτῷ
ὁ Ἰησοῦς· «Τοσοῦτον χρόνον† μεθ᾽ ὑμῶν εἰμι

† **14:3** και ετοιμασω **f35** 𝔭66אB,C,N [65%] CP,HF,OC,TR,NU ¦ 2 A,W [15%] RP ¦ ετοιμασαι D [20%] ‡ **14:3** υμιν τοπον **f35** 𝔭66A,C,W [90%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 21 אB,D,N [10%] NU § **14:4** εγω **f35** אA,B,C,N,Q [97%] CP,HF,RP,OC,TR[NU] ¦ — 𝔭66D,W [3%] * **14:4** και την οδον οιδατε **f35** 𝔭66A,D,N [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 23 אB,C,Q,W [1%] NU † **14:5** και **f35** אA,D,N,Q [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭66B,C,W [0.5%] NU ‡ **14:6** ο **f35** A,B,C,D,N,Q,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR[NU] ¦ — 𝔭66א [0.5%] § **14:7** εγνωκειτε **f35** A,B,C,N,Q [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ εγνωκατε אD [0.5%] NU ¦ εγνωκαται 𝔭66 ¦ εγνωκεται W * **14:7** εγνωκειτε αν **f35** A,N,Q [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ αν ηδειτε B,C [1.5%] ¦ γνωσεσθε 𝔭66 [alone] NU ¦ γνωσεσθαι אD,W [Poor NU!] † **14:9** τοσουτον χρονον **f35** 𝔭66A,B,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ τοσουτω χρονω אD,Q,W [0.5%] NU

καὶ οὐκ ἔγνωκάς με, Φίλιππε; Ὁ ἑωρακὼς
ἐμὲ ἑώρακεν τὸν Πατέρα· καὶ‡ πῶς σὺ λέγεις,
‹Δεῖξον ἡμῖν τὸν Πατέρα›; 10 Οὐ πιστεύεις ὅτι
ἐγὼ ἐν τῷ Πατρὶ καὶ ὁ Πατὴρ ἐν ἐμοί ἐστιν;
Τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ λαλῶ§ ὑμῖν ἀπ᾽ ἐμαυτοῦ οὐ
λαλῶ· ὁ δὲ Πατὴρ ὁ * ἐν ἐμοὶ μένων, αὐτὸς
ποιεῖ τὰ ἔργα.† 11 Πιστεύετέ μοι ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ
Πατρὶ καὶ ὁ Πατὴρ ἐν ἐμοί·‡ εἰ δὲ μή, διὰ τὰ
ἔργα αὐτὰ πιστεύετέ μοι.§

Greater works than these

12 »Ἀμήν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων εἰς
ἐμέ, τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ κἀκεῖνος ποιήσει·
καὶ μείζονα τούτων ποιήσει, ὅτι ἐγὼ πρὸς
τὸν Πατέρα μου* πορεύομαι. 13 Καί, ὅ τι ἂν
αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνόματί μου, τοῦτο ποιήσω,
ἵνα δοξασθῇ ὁ Πατὴρ ἐν τῷ Υἱῷ. 14 Ἐάν τι
αἰτήσητε† ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐγὼ ποιήσω.
15 Ἐὰν ἀγαπᾶτέ με, τὰς ἐντολὰς τὰς ἐμὰς

‡ **14:9** και **f**35 A,D,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔓66אB,Q,W [0.5%] NU § **14:10** λαλω **f**35 𝔓66אA,Q,W [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ λεγω 𝔓75N [0.5%] NU ¦ — B ¦ λελαληκα D * **14:10** ο **f**35 אA,D,N,Q,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔓66,75B [0.5%] NU † **14:10** αυτος ποιει τα εργα **f**35 A,Q [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 2341 𝔓75W [0.5%] ¦ 234 αυτου 𝔓66אB,D [0.5%] NU ‡ **14:11** εμοι *rell* ¦ 1 εστιν CP,some TRs § **14:11** μοι **f**35 A,B,Q [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔓66,75אD,W [1%] NU * **14:12** μου **f**35 [95%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔓66,75אA,B,D,Q,W [5%] NU † **14:14** αιτησητε **f**35 A,D,Q [80%] CP,HF,OC,TR ¦ 1 με 𝔓66אB,W [19%] RP,NU ¦ omit whole verse [1%]

τηρήσατε.‡ 16 Καί, ἐγὼ§ ἐρωτήσω τὸν Πατέρα
καὶ ἄλλον Παράκλητον δώσει ὑμῖν, ἵνα μένῃ
μεθ᾽ ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα* 17 —τὸ Πνεῦμα τῆς
Ἀληθείας, ὃ ὁ κόσμος οὐ δύναται λαβεῖν, ὅτι
οὐ θεωρεῖ αὐτὸ οὐδὲ γινώσκει αὐτό·† ὑμεῖς δὲ‡
γινώσκετε αὐτό, ὅτι παρ᾽ ὑμῖν μένει καὶ ἐν
ὑμῖν ἔσται.
18 »Οὐκ ἀφήσω ὑμᾶς ὀρφανούς· ἔρχομαι
πρὸς ὑμᾶς. 19 Ἔτι μικρὸν καὶ ὁ κόσμος με
οὐκέτι θεωρεῖ, ὑμεῖς δὲ θεωρεῖτέ με. Ὅτι ἐγὼ
ζῶ, καὶ ὑμεῖς ζήσεσθε.§ 20 Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ
γνώσεσθε ὑμεῖς ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ Πατρί μου, καὶ
ὑμεῖς ἐν ἐμοί, κἀγὼ* ἐν ὑμῖν. 21 Ὁ ἔχων τὰς
ἐντολάς μου καὶ τηρῶν αὐτάς, ἐκεῖνός ἐστιν
ὁ ἀγαπῶν με. Ὁ δὲ ἀγαπῶν με ἀγαπηθήσεται
ὑπὸ τοῦ Πατρός μου, καὶ ἐγὼ† ἀγαπήσω αὐτὸν
καὶ ἐμφανίσω αὐτῷ ἐμαυτόν.»

Judas' question

---

‡ **14:15** τηρησατε **f**35 A,D,Q,W [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ τηρησετε B [0.5%] NU ¦ τηρησητε א ¦ τηρησηται 𝔭66 § **14:16** και εγω **f**35 A,W [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ καγω 𝔭66אB,D,Q [2%] NU * **14:16** μενη μεθ υμων εις τον αιωνα **f**35 𝔭66A,W [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ η 23456 Q [0.5%] ¦ μενει 23456 [1%] ¦ 145623 D ¦ 23456 η 𝔭75B,NU ¦ 23 η 456 א † **14:17** αυτο **f**35 A,Q [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭66,75אB,W [0.5%] NU ¦ αυτον D ‡ **14:17** δε **f**35 A,D [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭66,75אB,Q,W [1%] NU § **14:19** ζησεσθε **f**35 𝔭66D,Q [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ζησετε 𝔭75B,NU ¦ ζησεσθαι אA,W [0.5%] * **14:20** καγω **f**35 𝔭66,75אA,B,D,Q,W [80%] CP,HF,OC,TR,NU ¦ και εγω [20%] RP † **14:21** και εγω **f**35 A,W [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ καγω 𝔭66,75אB,D,Q [2%] NU

22 Λέγει αὐτῷ Ἰούδας (οὐχ ὁ Ἰσκαριώτης),
«Κύριε, καὶ‡ τί γέγονεν ὅτι ἡμῖν μέλλεις
ἐμφανίζειν σεαυτὸν καὶ οὐχὶ τῷ κόσμῳ;»
23 Ἀπεκρίθη§ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· «Ἐάν
τις ἀγαπᾷ με, τὸν λόγον μου τηρήσει. Καὶ ὁ
Πατήρ μου ἀγαπήσει αὐτόν, καὶ πρὸς αὐτὸν
ἐλευσόμεθα καὶ μονὴν παρ᾽ αὐτῷ ποιήσομεν.*
24 Ὁ μὴ ἀγαπῶν με, τοὺς λόγους μου οὐ τηρεῖ·
καί, ὁ λόγος ὃν ἀκούετε οὐκ ἔστιν ἐμός, ἀλλὰ
τοῦ πέμψαντός με Πατρός.

The Teacher, the peace; the Father, the enemy

25 »Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν παρ᾽ ὑμῖν μένων.
26 Ὁ δὲ Παράκλητος, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ὃ
πέμψει ὁ Πατὴρ ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖνος
ὑμᾶς διδάξει πάντα καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς
πάντα ἃ εἶπον ὑμῖν.†
27 »Εἰρήνην ἀφίημι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν
δίδωμι ὑμῖν· οὐ καθὼς ὁ κόσμος δίδωσιν ἐγὼ
δίδωμι ὑμῖν. Μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία,
μηδὲ δειλιάτω.
28 »Ἠκούσατε ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν, ‹Ὑπάγω
καὶ ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς.› Εἰ ἠγαπᾶτέ με,
ἐχάρητε ἂν ὅτι εἶπον,‡ ‹Πορεύομαι πρὸς τὸν

---

‡ **14:22** και **f**[35] אQ,W [95%] CP,HF,RP,OC[NU] ¦ — 𝔭[66,75]A,B,D [5%] TR § **14:23** απεκριθη *rell* ¦ 1 ο [15%] TR * **14:23** ποιησομεν **f**[35] A [91.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ποιησομεθα 𝔭[66,75]אB,W [3%] NU ¦ ποιησωμεν [5%] ¦ ποιησωμεθα [0.5%] ¦ ποιησομαι D † **14:26** υμιν **f**[35] אA,D [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 εγω B [0.5%] [NU] ‡ **14:28** ειπον **f**[35] [90%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — אA,B,D [9%] NU ¦ εγω [1%]

Πατέρα,› ὅτι ὁ Πατήρ μου§ μείζων μού ἐστιν.
29 Καὶ νῦν εἴρηκα ὑμῖν, πρὶν γενέσθαι, ἵνα
ὅταν γένηται, πιστεύσητε.
30 »Οὐκέτι πολλὰ λαλήσω μεθʼ ὑμῶν,
ἔρχεται γὰρ ὁ τοῦ κόσμου* ἄρχων· καί, ἐν
ἐμοὶ οὐκ ἔχει οὐδέν. 31 Ἀλλʼ ἵνα γνῷ ὁ κόσμος
ὅτι ἀγαπῶ τὸν Πατέρα, καὶ καθὼς ἐνετείλατό
μοι ὁ Πατήρ, οὕτως ποιῶ.
»Ἐγείρεσθε, ἄγωμεν ἐντεῦθεν.

15

The true vine

1 »Ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή, καὶ ὁ
Πατήρ μου ὁ γεωργός ἐστιν. 2 Πᾶν κλῆμα ἐν
ἐμοὶ μὴ φέρον καρπόν, αἴρει αὐτό· καὶ πᾶν
τὸ καρπὸν φέρον, καθαίρει αὐτό, ἵνα πλείονα
καρπὸν* φέρῃ. 3 Ἤδη ὑμεῖς καθαροί ἐστε
διὰ τὸν λόγον ὃν λελάληκα ὑμῖν. 4 Μείνατε
ἐν ἐμοί, κἀγὼ ἐν ὑμῖν. Καθὼς τὸ κλῆμα οὐ
δύναται καρπὸν φέρειν ἀφʼ ἑαυτοῦ, ἐὰν μὴ
μείνῃ† ἐν τῇ ἀμπέλῳ, οὕτως‡ οὐδὲ ὑμεῖς ἐὰν
μὴ ἐν ἐμοὶ μείνητε.§
5 »Ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος, ὑμεῖς τὰ κλήματα.
Ὁ μένων ἐν ἐμοὶ κἀγὼ ἐν αὐτῷ, οὗτος φέρει
καρπὸν πολύν· ὅτι χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε

§ **14:28** μου **f**[35] א [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — A,B,D [2%] NU * **14:30** κοσμου *rell* ¦ 1 τουτου [10%] TR * **15:2** πλειονα καρπον **f**[35] A,D [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 21 B [2%] NU ¦ 2 πλειω א † **15:4** μεινη **f**[35] 𝔓[66]A,D [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ μενη אB [0.5%] NU ‡ **15:4** ουτως *rell* ¦ ουτος CP § **15:4** μεινητε **f**[35] D [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ μενητε אA,B [0.5%] NU ¦ μενων 𝔓[66]

ποιεῖν οὐδέν. 6 Ἐὰν μή τις μείνῃ* ἐν ἐμοί,
ἐβλήθη ἔξω, ὡς τὸ κλῆμα, καὶ ἐξηράνθη· καὶ
συνάγουσιν αὐτὰ καὶ εἰς τὸ† πῦρ βάλλουσιν,
καὶ καίεται. 7 Ἐὰν μείνητε ἐν ἐμοὶ καὶ
τὰ ῥήματά μου ἐν ὑμῖν μείνῃ, ὃ ἐὰν θέλητε
αἰτήσεσθε,‡ καὶ γενήσεται ὑμῖν. 8 Ἐν τούτῳ
ἐδοξάσθη ὁ Πατήρ μου· ἵνα καρπὸν πολὺν
φέρητε· καὶ γενήσεσθε§ ἐμοὶ μαθηταί.

We love

9 »Καθὼς ἠγάπησέν με ὁ Πατήρ, κἀγὼ
ἠγάπησα ὑμᾶς·* μείνατε ἐν τῇ ἀγάπῃ τῇ ἐμῇ.
10 Ἐὰν τὰς ἐντολάς μου τηρήσητε, μενεῖτε
ἐν τῇ ἀγάπῃ μου, καθὼς ἐγὼ τὰς ἐντολὰς
τοῦ Πατρός μου τετήρηκα καὶ μένω† αὐτοῦ
ἐν τῇ ἀγάπῃ. 11 Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα
ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ ἐν ὑμῖν μείνῃ,‡ καὶ ἡ χαρὰ
ὑμῶν πληρωθῇ. 12 Αὕτη ἐστὶν ἡ ἐντολὴ ἡ ἐμή,
ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς.
13 Μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις
τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῇ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ.
14 Ὑμεῖς φίλοι μού ἐστε ἐὰν ποιῆτε ὅσα§ ἐγὼ
ἐντέλλομαι ὑμῖν.

---

* **15:6** μεινη **f**35 [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ μενη 𝔭66אA,B,D [1%] NU † **15:6** το *rell* ¦ — D [20%] TR ‡ **15:7** αιτησεσθε **f**35 א [85%] CP,HF,RP,TR ¦ αιτησασθε B [10%] OC,NU ¦ αιτησασθαι A,D [0.5%] ¦ αιτησεσθαι [4.5%] § **15:8** γενησεσθε **f**35 [96%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ γενησθε B [3%] NU ¦ γενησεσθαι אA [0.5%] ¦ γενησθαι 𝔭66vD [0.5%] * **15:9** ηγαπησα υμας **f**35 𝔭66אA [98.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 21 B,D [1.5%] NU † **15:10** μένω *rell* ¦ μενῶ [25%] ‡ **15:11** μεινη **f**35 א [98.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ η A,B,D [1.5%] NU § **15:14** οσα **f**35 A [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ α 𝔭66אD [3%] NU ¦ ο B

15 »Οὐκέτι ὑμᾶς λέγω* δούλους, ὅτι ὁ δοῦλος
οὐκ οἶδεν τί ποιεῖ αὐτοῦ ὁ κύριος· ὑμᾶς δὲ
εἴρηκα φίλους, ὅτι πάντα ἃ ἤκουσα παρὰ τοῦ
Πατρός μου ἐγνώρισα ὑμῖν. 16 Οὐχ ὑμεῖς με
ἐξελέξασθε, ἀλλ᾽ ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς καὶ
ἔθηκα ὑμᾶς ἵνα ὑμεῖς ὑπάγητε καὶ καρπὸν
φέρητε, καὶ ὁ καρπὸς ὑμῶν μένῃ·† ἵνα ὅ τι ἂν
αἰτήσητε τὸν Πατέρα ἐν τῷ ὀνόματί μου δώῃ‡
ὑμῖν. 17 Ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε
ἀλλήλους.

The world hates

18 »Εἰ ὁ κόσμος ὑμᾶς μισεῖ, γινώσκετε ὅτι
ἐμὲ πρῶτον ὑμῶν μεμίσηκεν. 19 Εἰ ἐκ τοῦ
κόσμου ἦτε, ὁ κόσμος ἂν τὸ ἴδιον ἐφίλει.
Ὅτι δὲ ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ ἐστέ, ἀλλ᾽ ἐγὼ
ἐξελεξάμην ὑμᾶς ἐκ τοῦ κόσμου, διὰ τοῦτο
μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος. 20 Μνημονεύετε τοῦ
λόγου οὗ ἐγὼ εἶπον ὑμῖν, ‹Οὐκ ἔστιν δοῦλος
μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ.› Εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν, καὶ
ὑμᾶς διώξουσιν. Εἰ τὸν λόγον μου ἐτήρησαν,
καὶ τὸν ὑμέτερον τηρήσουσιν. 21 Ἀλλὰ ταῦτα
πάντα ποιήσουσιν ὑμῖν§ διὰ τὸ ὄνομά μου, ὅτι
οὐκ οἴδασιν τὸν πέμψαντά με. 22 Εἰ μὴ ἦλθον
καὶ ἐλάλησα αὐτοῖς, ἁμαρτίαν οὐκ εἶχον,* νῦν

---

* **15:15** υμας λεγω **f**35 D [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 21 𝔓66אA,B [1%] NU † **15:16** μενη *rell* ¦ μεινη [10%] ¦ μενει N [10%] ‡ **15:16** δωη **f**35 N [47%] HF ¦ δω A,B,D [50%] CP,RP,OC,TR,NU ¦ δωσει א [0.5%] ¦ δωση [0.5%] ¦ δωει [1%] ¦ one other variant [1%] § **15:21** υμιν **f**35 A,N [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ εις υμας 𝔓66B,D [2%] NU ¦ — א * **15:22** ειχον **f**35 A [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ειχοσαν 𝔓66אB,N [0.5%] NU ¦ ειχαν D

δὲ πρόφασιν οὐκ ἔχουσιν περὶ τῆς ἁμαρτίας
αὐτῶν. 23 Ὁ ἐμὲ μισῶν καὶ τὸν Πατέρα μου
μισεῖ. 24 Εἰ τὰ ἔργα μὴ ἐποίησα ἐν αὐτοῖς
ἃ οὐδεὶς ἄλλος πεποίηκεν,† ἁμαρτίαν οὐκ
εἶχον·‡ νῦν δὲ καὶ ἑωράκασιν καὶ μεμισήκασιν
καὶ ἐμὲ καὶ τὸν Πατέρα μου. 25 Ἀλλ᾽ ἵνα
πληρωθῇ ὁ λόγος ὁ γεγραμμένος ἐν τῷ νόμῳ
αὐτῶν§ ὅτι ‹Ἐμίσησάν με δωρεάν.›
26 »Ὅταν δὲ* ἔλθῃ ὁ Παράκλητος, ὃν ἐγὼ
πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ Πατρός, τὸ Πνεῦμα τῆς
Ἀληθείας ὃ παρὰ τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται,
ἐκεῖνος μαρτυρήσει περὶ ἐμοῦ. 27 Καὶ ὑμεῖς δὲ
μαρτυρεῖτε, ὅτι ἀπ᾽ ἀρχῆς μετ᾽ ἐμοῦ ἐστε.

16

1 »Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα μὴ
σκανδαλισθῆτε 2 —ἀποσυναγώγους
ποιήσουσιν ὑμᾶς· ἀλλ᾽ ἔρχεται ὥρα ἵνα πᾶς ὁ
ἀποκτείνας ὑμᾶς δόξῃ λατρείαν προσφέρειν
τῷ Θεῷ. 3 Καὶ ταῦτα ποιήσουσιν* ὅτι οὐκ
ἔγνωσαν τὸν Πατέρα οὐδὲ ἐμέ. 4 Ἀλλὰ
ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα,†
μνημονεύητε αὐτῶν ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν. Ταῦτα

---

† **15:24** πεποιηκεν **f**35 [95%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ εποιησεν 𝔓66אA,B,D [5%] NU ‡ **15:24** ειχον **f**35 A [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ειχοσαν 𝔓66אB [1%] NU ¦ ειχαν D § **15:25** γεγραμμενος εν τω νομω αυτων **f**35 A [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 23451 B,D [2%] NU ¦ 2341 𝔓66v ¦ 23 κοσμω 51 א * **15:26** δε **f**35 A,D [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔓22אB [0.5%] NU * **16:3** ποιησουσιν **f**35 A,B [85%] CP,HF,RP,OC,NU ¦ 1 υμιν אD [15%] TR † **16:4** ωρα **f**35 אD [90%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 αυτων A,B [10%] NU

δὲ ὑμῖν ἐξ ἀρχῆς οὐκ εἶπον ὅτι μεθ᾽ ὑμῶν ἤμην.

What the Enabler will do

5 »Νῦν δὲ ὑπάγω πρὸς τὸν πέμψαντά με,
καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ἐρωτᾷ με, ‹Ποῦ ὑπάγεις;›
6 Ἀλλ᾽ ὅτι ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἡ λύπη
πεπλήρωκεν ὑμῶν τὴν καρδίαν. 7 Ἀλλ᾽ ἐγὼ
τὴν ἀλήθειαν λέγω ὑμῖν· Συμφέρει ὑμῖν ἵνα
ἐγὼ ἀπέλθω· ἐὰν γὰρ ἐγὼ‡ μὴ ἀπέλθω, ὁ
Παράκλητος οὐκ ἐλεύσεται πρὸς ὑμᾶς· ἐὰν δὲ
πορευθῶ, πέμψω αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς.
8 »Καὶ ἐλθὼν ἐκεῖνος ἐλέγξει τὸν κόσμον
περὶ ἁμαρτίας καὶ περὶ δικαιοσύνης καὶ
περὶ κρίσεως· 9 περὶ ἁμαρτίας μέν, ὅτι οὐ
πιστεύουσιν εἰς ἐμέ· 10 περὶ δικαιοσύνης δέ,
ὅτι πρὸς τὸν Πατέρα μου§ ὑπάγω καὶ οὐκέτι
θεωρεῖτέ με· 11 περὶ δὲ κρίσεως, ὅτι ὁ ἄρχων
τοῦ κόσμου τούτου κέκριται.
12 »Ἔτι πολλὰ ἔχω λέγειν ὑμῖν,* ἀλλ᾽ οὐ
δύνασθε βαστάζειν ἄρτι. 13 Ὅταν δὲ ἔλθῃ
ἐκεῖνος, τὸ Πνεῦμα τῆς Ἀληθείας, ὁδηγήσει
ὑμᾶς εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν·† οὐ γὰρ λαλήσει
ἀφ᾽ ἑαυτοῦ, ἀλλ᾽ ὅσα ἂν‡ ἀκούσῃ§ λαλήσει·
καὶ τὰ ἐρχόμενα ἀναγγελεῖ ὑμῖν. 14 Ἐκεῖνος

‡ **16:7** εγω **f**[35] A [98%] CP,HF,RP,OC ¦ — אB,D [2%] TR,NU § **16:10** μου **f**[35] A [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — אB,D,W [1%] NU * **16:12** λεγειν υμιν **f**[35] A,D,W [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 21 אB [1%] NU † **16:13** εις πασαν την αληθειαν **f**[35] [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1342 A,B ¦ εν τη αληθεια παση (−π. א) (א)D,W [2%] NU ‡ **16:13** αν **f**[35] [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ εαν A [1%] ¦ — אB,D,W [2%] NU § **16:13** ακουση **f**[35] A [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ακουσει B,D,W [2.5%] NU ¦ ακουει א [0.5%]

ἐμὲ δοξάσει, ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήψεται* καὶ
ἀναγγελεῖ ὑμῖν. 15 Πάντα ὅσα ἔχει ὁ Πατὴρ
ἐμά ἐστιν· διὰ τοῦτο εἶπον ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ
λαμβάνει† καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν.

Sorrow to joy

16 »Μικρὸν καὶ οὐ‡ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν
μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με, ὅτι ὑπάγω πρὸς τὸν
Πατέρα.»§ 17 Εἶπον* οὖν ἐκ τῶν μαθητῶν
αὐτοῦ πρὸς ἀλλήλους· «Τί ἐστιν τοῦτο ὃ λέγει
ἡμῖν, ‹Μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν
μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με,› καὶ ὅτι ‹Ἐγὼ† ὑπάγω
πρὸς τὸν Πατέρα›;» 18 Ἔλεγον οὖν· «Τοῦτο τί
ἐστιν‡ ὃ λέγει,§ ‹τὸ μικρόν›; Οὐκ οἴδαμεν τί
λαλεῖ.»
19 Ἔγνω οὖν* ὁ † Ἰησοῦς ὅτι ἤθελον αὐτὸν
ἐρωτᾶν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς· «Περὶ τούτου
ζητεῖτε μετ᾽ ἀλλήλων ὅτι εἶπον, ‹Μικρὸν καὶ
οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ

---

* **16:14** ληψεται **f**35 [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ λημψεται ℵA,B,D,W [0.5%] NU † **16:15** λαμβανει **f**35 B,D,N,W [80%] CP,HF,RP,NU ¦ ληψεται (A) [20%] OC,TR ¦ — 𝔓66ℵ omit whole verse ‡ **16:16** ου **f**35 A [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ουκετι 𝔓66vℵB,D,N,W [2%] NU § **16:16** οτι υπαγω προς τον πατερα **f**35 A,N [79.5%] CP,HF,RP ¦ 1 εγω 2345 [20%] OC,TR ¦ — 𝔓66ℵB,D,W [0.5%] NU * **16:17** ειπον **f**35 ℵA,D,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ειπαν 𝔓66B,W [0.5%] NU † **16:17** εγω **f**35 D,W [90%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — ℵA,B,N [10%] NU ‡ **16:18** τουτο τι εστιν **f**35 A,N [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 231 𝔓66ℵB,D,W [3%] NU § **16:18** ο λεγει **f**35 B,N [97.5%] CP,HF,RP,OC,TR[NU] ¦ το 2 A ¦ — 𝔓66ℵD,W [2.5%] * **16:19** ουν **f**35 A,N [96%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔓5ℵB,D,W [1%] NU ¦ δε [3%] † **16:19** ο **f**35 ℵAD,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR[NU] ¦ — 𝔓5B,W [0.5%]

με;› 20 Ἀμήν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι κλαύσετε
καὶ θρηνήσετε ὑμεῖς, ὁ δὲ κόσμος χαρήσεται·
ὑμεῖς δὲ‡ λυπηθήσεσθε, ἀλλ᾽ ἡ λύπη ὑμῶν εἰς
χαρὰν γενήσεται. 21 Ἡ γυνὴ ὅταν τίκτῃ§ λύπην
ἔχει, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα αὐτῆς· ὅταν δὲ γεννήσῃ
τὸ παιδίον, οὐκέτι μνημονεύει τῆς θλίψεως,
διὰ τὴν χαρὰν ὅτι ἐγεννήθη ἄνθρωπος εἰς τὸν
κόσμον. 22 Καὶ ὑμεῖς οὖν λύπην μὲν νῦν*
ἔχετε· πάλιν δὲ ὄψομαι ὑμᾶς, καὶ χαρήσεται
ὑμῶν ἡ καρδία, καὶ τὴν χαρὰν ὑμῶν οὐδεὶς
αἴρει ἀφ᾽ ὑμῶν. 23 Καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐμὲ
οὐκ ἐρωτήσετε οὐδέν.

»Ἀμήν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ὅσα ἂν† αἰτήσητε
τὸν Πατέρα ἐν τῷ ὀνόματί μου δώσει ὑμῖν.
24 Ἕως ἄρτι οὐκ ᾐτήσατε οὐδὲν ἐν τῷ ὀνόματί
μου. Αἰτεῖτε καὶ λήψεσθε,‡ ἵνα ἡ χαρὰ ὑμῶν ᾖ
πεπληρωμένη.

Figures of speech

25 »Ταῦτα ἐν παροιμίαις λελάληκα ὑμῖν,
ἀλλ᾽§ ἔρχεται ὥρα ὅτε οὐκέτι ἐν παροιμίαις
λαλήσω ὑμῖν, ἀλλὰ παρρησίᾳ περὶ τοῦ Πατρὸς

‡ **16:20** δε **f**35 A,N,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭5אB,D [0.5%] NU § **16:21** τικτη *rell* ¦ τικτει [10%] ¦ τικτι N * **16:22** ουν λυπην μεν νυν **f**35 A(N) [96%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1432 𝔭5v,22v,66B,C,D,W [3%] NU ¦ 4312 א ¦ four other variants † **16:23** οτι οσα αν **f**35 [96%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 12 εαν [1%] ¦ 13 A,W ¦ 1 ο 3 א ¦ 1 ο εαν [2%] ¦ ο εαν N ¦ 3 τι 𝔭5B,C [0.5%] NU ¦ εαν τι (𝔭22)D ‡ **16:24** ληψεσθε **f**35 C [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ λημψεσθε 𝔭5אA,B,D [0.5%] NU ¦ λημψεσθαι N,W [0.5%] § **16:25** αλλ **f**35 A,N [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — אB,C,D,W [1%] NU

ἀναγγελῶ* ὑμῖν. 26 Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐν
τῷ ὀνόματί μου αἰτήσεσθε, καὶ οὐ λέγω ὑμῖν
ὅτι ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν Πατέρα περὶ ὑμῶν·
27 αὐτὸς γὰρ ὁ Πατὴρ φιλεῖ ὑμᾶς, ὅτι ὑμεῖς
ἐμὲ πεφιλήκατε, καὶ πεπιστεύκατε ὅτι ἐγὼ
παρὰ τοῦ† Θεοῦ ἐξῆλθον. 28 Ἐξῆλθον παρὰ τοῦ
Πατρὸς καὶ ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον. Πάλιν
ἀφίημι τὸν κόσμον καὶ πορεύομαι πρὸς τὸν
Πατέρα.»

29 Λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ·‡
«Ἴδε, νῦν§ παρρησίᾳ λαλεῖς καὶ παροιμίαν
οὐδεμίαν λέγεις. 30 Νῦν οἴδαμεν ὅτι οἶδας
πάντα καὶ οὐ χρείαν ἔχεις ἵνα τίς σε ἐρωτᾷ.
Ἐν τούτῳ πιστεύομεν ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἐξῆλθες.»

“Take heart!”

31 Ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ * Ἰησοῦς· «Ἄρτι
πιστεύετε; 32 Ἰδού, ἔρχεται ὥρα καὶ νῦν†
ἐλήλυθεν, ἵνα σκορπισθῆτε ἕκαστος εἰς τὰ
ἴδια, καὶ ἐμὲ‡ μόνον ἀφῆτε. Καὶ οὐκ εἰμὶ
μόνος, ὅτι ὁ Πατὴρ μετ᾽ ἐμοῦ ἐστιν. 33 Ταῦτα
λελάληκα ὑμῖν ἵνα ἐν ἐμοὶ εἰρήνην ἔχητε. Ἐν

---

* **16:25** αναγγελω **f**[35] N [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ απαγγελω 𝔓[5v,66]A,B,C,D,W [2%] NU ¦ απαγγελλω א † **16:27** του **f**[35] B,C,D,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR[NU] ¦ — 𝔓[5]אA,N [0.5%] ‡ **16:29** αυτω οι μαθηται αυτου **f**[35] A,D [98.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 234 B,C,N [1%] NU ¦ 231 א ¦ 123 W § **16:29** νυν **f**[35] A,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 εν אB,C,D,W [0.5%] NU * **16:31** ο **f**[35] אA,D,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔓[22,66]B,C,W [0.5%] NU † **16:32** νυν **f**[35] N [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔓[66]אA,B,C,D,W [1%] NU ‡ **16:32** και εμε **f**[35] A,D,W [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ καμε 𝔓[22,66]אB,C,N [2%] NU

τῷ κόσμῳ θλῖψιν ἔχετε·§ ἀλλὰ θαρσεῖτε, ἐγὼ
νενίκηκα τὸν κόσμον.»

17

Jesus prays

1 Ταῦτα ἐλάλησεν ὁ * Ἰησοῦς καὶ ἐπῆρεν†
τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ‡
εἶπεν·

For Himself

«Πάτερ, ἐλήλυθεν ἡ ὥρα· δόξασόν σου τὸν
Υἱόν, ἵνα καὶ§ ὁ Υἱός σου* δοξάσῃ σε, 2 καθὼς
ἔδωκας αὐτῷ ἐξουσίαν πάσης σαρκός, ἵνα
πᾶν ὃ δέδωκας αὐτῷ δώσει† αὐτοῖς ζωὴν
αἰώνιον. 3 Αὕτη δέ ἐστιν ἡ αἰώνιος ζωή· ἵνα
γινώσκωσίν σε, τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεόν, καὶ
ὃν ἀπέστειλας—Ἰησοῦν Χριστόν. 4 Ἐγώ σε
ἐδόξασα ἐπὶ τῆς γῆς. Τὸ ἔργον ἐτελείωσα‡ ὃ
δέδωκάς μοι ἵνα ποιήσω. 5 Καὶ νῦν δόξασόν
με σύ, Πάτερ, παρὰ σεαυτῷ τῇ δόξῃ ᾗ εἶχον
πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι παρὰ σοί.

---

§ **16:33** εχετε **f**35 אA,B,C [90%] CP,HF,RP,NU ¦ εξετε D [8.5%] OC,TR ¦ εξεται [1%] ¦ εχεται N ¦ omit whole clause 𝔭66 [0.5%] * **17:1** ο **f**35 A,C,D,N,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — אB [0.5%] NU † **17:1** επηρεν **f**35 A,N [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ επαρας 𝔭66אB,C,D,W [3%] NU ‡ **17:1** και **f**35 A,N [95%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — אB,C,D,W [5%] NU § **17:1** και **f**35 N [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — אA,B,C,D,W [2%] NU * **17:1** σου **f**35 A,D,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — אB,C,W [0.5%] NU † **17:2** δωσει **f**35 B,N [90%] CP,HF,RP,OC ¦ δωση A,C [10%] TR,NU ¦ δωσω א ¦ δως 𝔭107W ¦ εχη D ‡ **17:4** ετελειωσα **f**35 D [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ τελειωσας 𝔭66אA,B,C,N,W [2%] NU

For the Apostles

6 »Ἐφανέρωσά σου τὸ ὄνομα τοῖς ἀνθρώποις
οὓς δέδωκάς§ μοι ἐκ τοῦ κόσμου. Σοὶ ἦσαν,
καὶ ἐμοὶ* αὐτοὺς δέδωκας,† καὶ τὸν λόγον
σου τετηρήκασιν.‡ 7 Νῦν ἔγνωκαν§ ὅτι πάντα
ὅσα δέδωκάς μοι παρὰ σοῦ ἐστιν·* 8 ὅτι
τὰ ῥήματα ἃ δέδωκάς† μοι δέδωκα αὐτοῖς·
καὶ αὐτοὶ ἔλαβον καὶ ἔγνωσαν ἀληθῶς ὅτι
παρὰ σοῦ ἐξῆλθον, καὶ ἐπίστευσαν ὅτι σύ με
ἀπέστειλας. 9 Ἐγὼ περὶ αὐτῶν ἐρωτῶ. Οὐ περὶ
τοῦ κόσμου ἐρωτῶ ἀλλὰ περὶ ὧν δέδωκάς μοι,
ὅτι σοί εἰσιν. 10 Καί, τὰ ἐμὰ πάντα σά ἐστιν,
καὶ τὰ σὰ ἐμά, καὶ δεδόξασμαι ἐν αὐτοῖς.
11 Καὶ οὐκέτι εἰμὶ ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ οὗτοι‡ ἐν
τῷ κόσμῳ εἰσίν, καὶ ἐγὼ§ πρὸς σὲ ἔρχομαι.
»Πάτερ Ἅγιε, τήρησον αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί
σου ᾧ * δέδωκάς μοι, ἵνα ὦσιν ἓν καθὼς ἡμεῖς.
12 Ὅτε ἤμην μετ᾽ αὐτῶν ἐν τῷ κόσμῳ,† ἐγὼ

---

§ **17:6** δεδωκας **f**^{35} C [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ εδωκας ℵA,B,D,N,W [2%] NU * **17:6** και εμοι **f**^{35} ℵA,C,D,N,W [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ καμοι B [1%] NU † **17:6** δεδωκας **f**^{35} C,N [96%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ εδωκας 𝔓^{66}ℵA,B,D,W [4%] NU ‡ **17:6** τετηρηκασιν **f**^{35} A,C [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ τετηρηκαν B,D,W [0.5%] NU ¦ ετηρησαν ℵN [0.5%] § **17:7** εγνωκαν *rell* ¦ εγνωσαν [15%] ¦ εγνωκα W [0.5%] ¦ εγνων ℵ * **17:7** εστιν **f**^{35} A,D [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ εισιν ℵB,C(N)W [1%] NU † **17:8** δεδωκας **f**^{35} ℵN [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ εδωκας A,C,D,W [0.5%] NU ¦ εδωκες B ¦ — [0.5%] ‡ **17:11** ουτοι **f**^{35} A,C,D,N,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ αυτοι ℵB [0.5%] NU § **17:11** και εγω **f**^{35} 𝔓^{66v}A,N,W [98.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ καγω ℵB,C,D [1.5%] NU * **17:11** ω *rell* ¦ ους (N) [20%] TR ¦ ο D [1%] † **17:12** εν τω κοσμω **f**^{35} A,N [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔓^{66}ℵB,C,D,W [1%] NU

ἐτήρουν αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου. Οὓς‡
δέδωκάς μοι§ ἐφύλαξα, καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν
ἀπώλετο εἰ μὴ ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ἵνα ἡ
Γραφὴ πληρωθῇ. 13 Νῦν δὲ πρὸς σὲ ἔρχομαι,
καὶ ταῦτα λαλῶ ἐν τῷ κόσμῳ ἵνα ἔχωσιν τὴν
χαρὰν τὴν ἐμὴν πεπληρωμένην ἐν αὐτοῖς.*
14 »Ἐγὼ δέδωκα αὐτοῖς τὸν λόγον σου· καὶ ὁ
κόσμος ἐμίσησεν αὐτοὺς ὅτι οὐκ εἰσὶν ἐκ τοῦ
κόσμου, καθὼς ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου.
15 Οὐκ ἐρωτῶ ἵνα ἄρῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ κόσμου,
ἀλλ᾽ ἵνα τηρήσῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ πονηροῦ.
16 Ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ εἰσίν, καθὼς ἐγὼ ἐκ τοῦ
κόσμου οὐκ εἰμί.† 17 Ἁγίασον αὐτοὺς ἐν τῇ
ἀληθείᾳ σου·‡ ὁ λόγος ὁ σὸς ἀλήθειά ἐστιν.
18 Καθὼς ἐμὲ ἀπέστειλας εἰς τὸν κόσμον,
κἀγὼ ἀπέστειλα αὐτοὺς εἰς τὸν κόσμον. 19 Καὶ
ὑπὲρ αὐτῶν ἐγὼ ἁγιάζω ἐμαυτόν, ἵνα καὶ
αὐτοὶ ὦσιν§ ἡγιασμένοι ἐν ἀληθείᾳ.

For all believers

20 »Οὐ περὶ τούτων δὲ ἐρωτῶ μόνον, ἀλλὰ
καὶ περὶ τῶν πιστευόντων* διὰ τοῦ λόγου

‡ **17:12** ους **f**35 A,D(N) [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ω B,C,W [0.5%] NU ¦ — (𝔭66א) § **17:12** μοι **f**35 A,D,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 και B,C,W [0.5%] NU ¦ και 𝔭66א * **17:13** αυτοις **f**35 𝔭66אD [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ εαυτοις A,B,N,W [1%] NU ¦ ταις καρδιαις εαυτων C † **17:16** εκ του κοσμου ουκ ειμι **f**35 𝔭66N [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 45123 אA,B,C,D,W [1%] NU ‡ **17:17** σου **f**35 N [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭66A,B,C,D,W [1%] NU ¦ א omits six words [homoioteleuton] § **17:19** και αυτοι ωσιν **f**35 [90%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 312 אA,B,C,D,N,W [10%] NU ¦ 32 𝔭66v
* **17:20** πιστευοντων *rell* ¦ πιστευσοντων [5%] TR

αὐτῶν εἰς ἐμέ· 21 ἵνα πάντες ἓν ὦσιν, καθὼς
σύ, Πάτερ, ἐν ἐμοὶ κἀγὼ ἐν σοί· ἵνα καὶ αὐτοὶ
ἐν ἡμῖν ἓν† ὦσιν, ἵνα ὁ κόσμος πιστεύσῃ‡ ὅτι
σύ με ἀπέστειλας. 22 Καὶ ἐγὼ§ τὴν δόξαν
ἣν δέδωκάς μοι δέδωκα αὐτοῖς, ἵνα ὦσιν ἓν
καθὼς ἡμεῖς ἕν ἐσμεν·* 23 ἐγὼ ἐν αὐτοῖς καὶ
σὺ ἐν ἐμοί, ἵνα ὦσιν τετελειωμένοι εἰς ἕν· καὶ
ἵνα† γινώσκῃ ὁ κόσμος ὅτι σύ με ἀπέστειλας
καὶ ἠγάπησας αὐτοὺς καθὼς ἐμὲ ἠγάπησας.
24 »Πάτερ, οὓς‡ δέδωκάς μοι, θέλω ἵνα
ὅπου εἰμὶ ἐγὼ κἀκεῖνοι ὦσιν μετ᾽ ἐμοῦ, ἵνα
θεωρῶσιν τὴν δόξαν τὴν ἐμήν, ἣν δέδωκάς§
μοι, ὅτι ἠγάπησάς με πρὸ καταβολῆς κόσμου.
25 Πάτερ δίκαιε, καὶ ὁ κόσμος σε οὐκ ἔγνω,
ἐγὼ δέ σε ἔγνων· καὶ οὗτοι ἔγνωσαν ὅτι σύ με
ἀπέστειλας. 26 Καί, ἐγνώρισα αὐτοῖς τὸ ὄνομά
σου καὶ γνωρίσω, ἵνα ἡ ἀγάπη ἣν ἠγάπησάς με
ἐν αὐτοῖς ᾖ, κἀγὼ ἐν αὐτοῖς.»

18

Betrayal and arrest

† **17:21** εν **f**35 אA,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭66vB,C,D,W [0.5%] NU ‡ **17:21** πιστευση **f**35 A,D,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ πιστευη 𝔭66אB,C,W [0.5%] NU § **17:22** και εγω **f**35 A,N [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ καγω 𝔭66אB,C,D,W [3%] NU * **17:22** εν εσμεν **f**35 A,N [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 𝔭66B,C,D,W [1%] NU ¦ — א † **17:23** και ινα **f**35 A,N [98.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 2 B,C,D [1%] NU ¦ 1 𝔭66אW [0.5%] ‡ **17:24** ους **f**35 A,C,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ο אB,D,W [0.5%] NU § **17:24** δεδωκας **f**35 אA,C,D,W [60%] CP,OC,NU ¦ εδωκας 𝔭108B,N [40%] HF,RP,TR

1 Ταῦτα εἰπὼν ὁ * Ἰησοῦς ἐξῆλθεν σὺν τοῖς
μαθηταῖς αὐτοῦ πέραν τοῦ χειμάρρου τῶν
Κέδρων,† ὅπου ἦν κῆπος εἰς ὃν εἰσῆλθεν αὐτὸς
καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. 2 Ἤδει δὲ καὶ Ἰούδας,
ὁ παραδιδοὺς αὐτόν, τὸν τόπον· ὅτι πολλάκις
συνήχθη‡ ὁ § Ἰησοῦς ἐκεῖ μετὰ τῶν μαθητῶν
αὐτοῦ. 3 Ὁ οὖν Ἰούδας, λαβὼν τὴν σπεῖραν, καὶ
ἐκ τῶν ἀρχιερέων καὶ* Φαρισαίων ὑπηρέτας,
ἔρχεται ἐκεῖ μετὰ φανῶν καὶ λαμπάδων καὶ
ὅπλων.

Jesus knocks the soldiers down with His word

4 Ἰησοῦς οὖν, εἰδὼς πάντα τὰ ἐρχόμενα†
ἐπ᾽ αὐτόν, ἐξελθὼν εἶπεν‡ αὐτοῖς, «Τίνα
ζητεῖτε;» 5 Ἀπεκρίθησαν αὐτῷ, «Ἰησοῦν τὸν
Ναζωραῖον.» Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, «Ἐγώ
εἰμι.»§ (Εἱστήκει δὲ καὶ Ἰούδας, ὁ παραδιδοὺς
αὐτόν, μετ᾽ αὐτῶν.) 6 Ὡς οὖν εἶπεν αὐτοῖς ὅτι*
«Ἐγώ εἰμι,» ἀπῆλθον εἰς τὰ ὀπίσω καὶ ἔπεσον†

---

* **18:1** ο **f**35 A,C,D,N,W [99.7%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — ℵB [0.3%] NU † **18:1** των κεδρων **f**35 B,C,N [94%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 κενδρων [4%] ¦ του 2 A [1.5%] NU ¦ του κεδρου ℵD,W ‡ **18:2** συνηχθη **f**35 ℵA,B,C,D,N,W [65%] CP,RP,TR,NU ¦ 1 και [35%] HF,OC § **18:2** ο **f**35 A,C(D)N,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — ℵB [0.5%] NU * **18:3** και **f**35 𝔭108v A,C,N,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 εκ των ℵD [0.5%] NU ¦ 1 των B † **18:4** ερχομενα *rell* ¦ επερχομενα [11%] ‡ **18:4** εξελθων ειπεν **f**35 ℵA,N,W [98.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ εξηλθεν και λεγει B,C,D [1.5%] NU § **18:5** ο ιησους εγω ειμι **f**35 A,C(N)W [97.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 234 ℵ ¦ 342 B ¦ 34 [2.5%] D,NU * **18:6** οτι **f**35 C [95%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — ℵA,B,D,N,W [5%] NU † **18:6** επεσον **f**35 A,N [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ επεσαν ℵB,C,D,W [1%] NU

χαμαί. 7 Πάλιν οὖν αὐτοὺς ἐπηρώτησεν,‡
«Τίνα ζητεῖτε;» Οἱ δὲ εἶπον,§ «Ἰησοῦν τὸν
Ναζωραῖον.» 8 Ἀπεκρίθη* Ἰησοῦς· «Εἶπον ὑμῖν
ὅτι ἐγώ εἰμι. Εἰ οὖν ἐμὲ ζητεῖτε, ἄφετε τούτους
ὑπάγειν» 9 (ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὃν εἶπεν
ὅτι «Οὓς δέδωκάς μοι οὐκ ἀπώλεσα ἐξ αὐτῶν
οὐδένα»).
10 Σίμων οὖν Πέτρος, ἔχων μάχαιραν,
εἵλκυσεν αὐτὴν καὶ ἔπαισεν τὸν τοῦ
ἀρχιερέως δοῦλον καὶ ἀπέκοψεν αὐτοῦ τὸ
ὠτίον† τὸ δεξιόν. (Ἦν δὲ ὄνομα τῷ δούλῳ
Μάλχος.) 11 Εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς τῷ Πέτρῳ·
«Βάλε τὴν μάχαιραν‡ εἰς τὴν θήκην· τὸ
ποτήριον ὃ δέδωκέν μοι ὁ Πατήρ, οὐ μὴ πίω
αὐτό;»

To Annas first

12 Ἡ οὖν σπεῖρα καὶ ὁ χιλίαρχος καὶ
οἱ ὑπηρέται τῶν Ἰουδαίων συνέλαβον τὸν
Ἰησοῦν καὶ ἔδησαν αὐτόν. 13 Καὶ ἀπήγαγον
αὐτὸν§ πρὸς Ἄνναν* πρῶτον, ἦν γὰρ πενθερὸς
τοῦ Καϊάφα, ὃς ἦν ἀρχιερεὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ

---

‡ **18:7** αυτους επηρωτησεν **f**^{35} אD,N,W [75%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 21 A,B,C [6%] NU ¦ αυτοις 2 [18%] ¦ 2 [1%] § **18:7** ειπον **f**^{35} אA,B,C,N,W [99.8%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ειπαν 𝔭^{66}D,NU * **18:8** απεκριθη *rell* ¦ 1 ο (D)N [14%] TR † **18:10** ωτιον **f**^{35} A,D,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ωταριον אB,C,W [0.5%] NU ‡ **18:11** μαχαιραν **f**^{35} 𝔭^{66}אA,B,C,D,N,W [52%] CP,OC,NU ¦ 1 σου [48%] HF,RP,TR § **18:13** απηγαγον αυτον **f**^{35} A [89.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 C,N [9%] ¦ ηγαγον 𝔭^{66}אB,D,W [0.5%] NU ¦ ηγαγον 2 [1%] * **18:13** ἀνναν **f**^{35} CP,OC,TR ¦ ἁνναν HF,RP,NU

ἐκείνου. 14 (Ἦν δὲ Καϊάφας ὁ συμβουλεύσας
τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι συμφέρει ἕνα ἄνθρωπον
ἀπολέσθαι† ὑπὲρ τοῦ λαοῦ.)

Peter denies Jesus

15 Ἠκολούθει δὲ τῷ Ἰησοῦ Σίμων Πέτρος,
καὶ ὁ ‡ ἄλλος μαθητής. Ὁ δὲ μαθητὴς ἐκεῖνος
ἦν γνωστὸς τῷ ἀρχιερεῖ, καὶ συνεισῆλθεν
τῷ Ἰησοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως.
16 Ὁ δὲ Πέτρος εἱστήκει πρὸς τῇ θύρᾳ§ ἔξω.
Ἐξῆλθεν οὖν ὁ μαθητὴς ὁ ἄλλος, ὃς ἦν*
γνωστὸς τῷ ἀρχιερεῖ,† καὶ εἶπεν τῇ θυρωρῷ,
καὶ εἰσήγαγεν τὸν Πέτρον. 17 Λέγει οὖν ἡ
παιδίσκη, ἡ θυρωρός, τῷ Πέτρῳ,‡ «Μὴ καὶ σὺ
ἐκ τῶν μαθητῶν εἶ τοῦ ἀνθρώπου τούτου;»
Λέγει ἐκεῖνος, «Οὐκ εἰμί.» 18 Εἱστήκεισαν
δὲ οἱ δοῦλοι καὶ οἱ ὑπηρέται ἀνθρακιὰν
πεποιηκότες, ὅτι ψῦχος ἦν, καὶ ἐθερμαίνοντο.
Ἦν δὲ μετ᾽ αὐτῶν ὁ Πέτρος§ ἑστὼς καὶ
θερμαινόμενος.

Caiaphas interrogates Jesus

---

† **18:14** απολεσθαι **f35** A,N [94%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ αποθανειν 𝔭66אB,C,W [6%] NU ‡ **18:15** ο **f35** C,N [97.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭66אA,B,W [2.5%] NU § **18:16** τη θυρα *rell* ¦ την 2 [13%] ¦ την θυραν [12%] * **18:16** ος ην **f35** 𝔭66vאA,C(N)W [99.9%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ο B [0.1%] NU † **18:16** τω αρχιερει **f35** אA,N,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ του αρχιερεως 𝔭66vB,C [0.5%] NU ‡ **18:17** η παιδισκη η θυρωρος τω πετρω **f35** 𝔭66אA,N(W) [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 561234 B,C [1%] NU § **18:18** μετ αυτων ο πετρος **f35** A,N [96%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ και 3412 𝔭66vאB,C(W) [2%] NU ¦ 12 και 34 [1%] ¦ 124 [1%]

19 Ὁ οὖν ἀρχιερεὺς ἠρώτησεν τὸν Ἰησοῦν
περὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ περὶ τῆς
διδαχῆς αὐτοῦ. 20 Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς·*
«Ἐγὼ παρρησίᾳ ἐλάλησα† τῷ κόσμῳ. Ἐγὼ
πάντοτε ἐδίδαξα ἐν‡ συναγωγῇ καὶ ἐν τῷ
ἱερῷ, ὅπου πάντοτε§ οἱ Ἰουδαῖοι συνέρχονται,
καὶ ἐν κρυπτῷ ἐλάλησα οὐδέν. 21 Τί με
ἐπερωτᾷς;* Ἐπερώτησον† τοὺς ἀκηκοότας τί
ἐλάλησα αὐτοῖς. Ἴδε, οὗτοι οἴδασιν ἃ εἶπον
ἐγώ.» 22 Ταῦτα δὲ αὐτοῦ εἰπόντος, εἷς τῶν
ὑπηρετῶν παρεστηκὼς‡ ἔδωκεν ῥάπισμα τῷ
Ἰησοῦ, εἰπών, «Οὕτως ἀποκρίνῃ τῷ ἀρχιερεῖ;»
23 Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς,§ «Εἰ κακῶς
ἐλάλησα, μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ· εἰ
δὲ καλῶς, τί με δαίρεις;»* 24 (Ἀπέστειλεν†
αὐτὸν ὁ Ἄννας δεδεμένον πρὸς Καϊάφαν τὸν

---

* **18:20** αυτω ο ιησους **f35** A,N,W [95%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ δε 123 [1%] ¦ 13 𝔓66B [2%] NU ¦ 31 א ¦ 23 C [2%] † **18:20** ελαλησα **f35** 𝔓66W [96%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ λελαληκα אA,B,C,N [4%] NU ‡ **18:20** εν **f35** אA,B,C,N,W [88%] HF,RP,OC,NU ¦ 1 τη [12%] CP,TR § **18:20** παντοτε **f35** [87%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ παντες אA,B,C,N,W [13%] NU * **18:21** επερωτας **f35** N [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ερωτας אA,B,C,W [3%] NU † **18:21** επερωτησον **f35** A,N [95%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ερωτησον 𝔓66vאB,C [5%] NU ‡ **18:22** των υπηρετων παρεστηκως **f35** A,N [96.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 312 אB,W [0.5%] NU ¦ 1 παρεστωτων 2 C [0.5%] ¦ 1 παρεστηκοτων 2 [1.5%] ¦ various other variants [1%] § **18:23** απεκριθη αυτω ο ιησους **f35** A,N [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 124 B,C [1%] NU ¦ 3 δε 4 ειπεν 2 אW [1%] ¦ various others [1%] * **18:23** δαιρεις **f35** [36%] ¦ δερεις 𝔓66אA,B,C,W [64%] CP,HF,RP,OC,TR,NU ¦ δεριс N † **18:24** απεστειλεν **f35** A [85%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 ουν B,C(N)W [8%] NU,some TRs ¦ 1 δε א [7%]

ἀρχιερέα.)

Peter again

25 Ἦν δὲ Σίμων Πέτρος ἑστὼς καὶ
θερμαινόμενος. Εἶπον οὖν αὐτῷ, «Μὴ καὶ
σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶ;» Ἠρνήσατο οὖν‡
ἐκεῖνος καὶ εἶπεν, «Οὐκ εἰμί.» 26 Λέγει εἷς
ἐκ τῶν δούλων τοῦ ἀρχιερέως, συγγενὴς ὢν
οὗ ἀπέκοψεν Πέτρος τὸ ὠτίον, «Οὐκ ἐγώ σε
εἶδον ἐν τῷ κήπῳ μετʼ αὐτοῦ;» 27 Πάλιν οὖν
ἠρνήσατο ὁ § Πέτρος, καὶ εὐθέως ἀλέκτωρ
ἐφώνησεν.

Crucifixion day

Jesus taken to Pilate

28 Ἄγουσιν οὖν* τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ τοῦ Καϊάφα
εἰς τὸ πραιτώριον, ἦν δὲ πρωΐ.† Καὶ αὐτοὶ
οὐκ εἰσῆλθον εἰς τὸ πραιτώριον, ἵνα μὴ
μιανθῶσιν, ἀλλʼ ἵνα‡ φάγωσιν τὸ Πάσχα.
29 Ἐξῆλθεν οὖν ὁ Πιλᾶτος πρὸς αὐτοὺς§ καὶ
εἶπεν,* «Τίνα κατηγορίαν φέρετε κατὰ† τοῦ

‡ **18:25** ουν **f**35 [71%] CP,HF,RP,OC ¦ — אA,B,C,N,W [29%] TR,NU
§ **18:27** ο **f**35 אN [75%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — A,B,C,W [25%] NU
* **18:28** ουν *rell* ¦ — [35%] † **18:28** πρωι **f**35 אA,B,C,W [60%] CP,HF,RP,OC,NU ¦ πρωια N [38%] TR ¦ — [2%] ‡ **18:28** αλλ ινα **f**35 [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ αλλα אA,B,C,N,W [3%] NU § **18:29** ο πιλατος προς αυτους **f**35 (A) [85%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 12 εξω 34 (B,C) [11%] NU ¦ 3412 εξω א(W) ¦ 1234 εξω N [3%] ¦ various others [1%] * **18:29** ειπεν **f**35 A,N [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ φησιν 𝔭66אB,C,W [3%] NU † **18:29** κατα **f**35 𝔭66A,C,N,W [99.7%] CP,HF,RP,OC,TR[NU] ¦ — אB [0.3%]

ἀνθρώπου τούτου;» 30 Ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον‡
αὐτῷ, «Εἰ μὴ ἦν οὗτος κακοποιός,§ οὐκ ἄν σοι
παρεδώκαμεν αὐτόν.» 31 Εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ
Πιλᾶτος, «Λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς καὶ κατὰ τὸν
νόμον ὑμῶν κρίνατε αὐτόν.» Εἶπον οὖν* αὐτῷ
οἱ Ἰουδαῖοι, «Ἡμῖν οὐκ ἔξεστιν ἀποκτεῖναι
οὐδένα» 32 (ἵνα ὁ λόγος τοῦ Ἰησοῦ πληρωθῇ,
ὃν εἶπεν, σημαίνων ποίῳ θανάτῳ ἔμελλεν†
ἀποθνήσκειν).

Pilate and Jesus

33 Εἰσῆλθεν οὖν εἰς τὸ πραιτώριον πάλιν‡ ὁ
Πιλᾶτος καὶ ἐφώνησεν τὸν Ἰησοῦν καὶ εἶπεν
αὐτῷ, «Σὺ εἶ ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων;»
34 Ἀπεκρίθη αὐτῷ§ ὁ * Ἰησοῦς, «Ἀφ᾽ ἑαυτοῦ†
σὺ τοῦτο λέγεις, ἢ ἄλλοι σοι εἶπον‡ περὶ
ἐμοῦ;» 35 Ἀπεκρίθη ὁ Πιλᾶτος· «Μήτι ἐγὼ
Ἰουδαῖός εἰμι; Τὸ ἔθνος τὸ σόν, καὶ οἱ
ἀρχιερεῖς, παρέδωκάν σε ἐμοί. Τί ἐποίησας;»

---

‡ **18:30** ειπον **f**35 A,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ειπαν ℵB,C,N [0.5%] NU § **18:30** κακοποιος **f**35 A,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ κακοποιων C [0.3%] ¦ κακον ποιων B,W [0.2%] NU ¦ κακον ποιησας ℵ * **18:31** ουν **f**35 ℵW [87%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ δε A,N [12%] ¦ — B,C [1%] NU † **18:32** εμελλεν **f**35 [62%] CP ¦ ημελλεν ℵA,B,C,N,W [38%] HF,RP,OC,TR,NU ‡ **18:33** εις το πραιτωριον παλιν **f**35 ℵA(N) [90%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 4123 𝔓66vB,C,W [7%] NU ¦ 123 [2%] ¦ several others [1%] § **18:34** αυτω **f**35 ℵ [90%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔓66A,B,C,N,W [10%] NU * **18:34** ο **f**35 ℵA,C,N,W [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔓66vB [3%] NU † **18:34** αφ εαυτου **f**35 A,W [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ απο σεαυτου 𝔓66ℵB,C,N [1%] NU ‡ **18:34** σοι ειπον **f**35 ℵA(N) [92.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 21 B,C,W [0.5%] NU ¦ 1 ειπεν [7%] ¦ ειπεν 1 𝔓66

36 Ἀπεκρίθη§ Ἰησοῦς· «Ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ
ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. Εἰ ἐκ τοῦ κόσμου
τούτου ἦν ἡ βασιλεία ἡ ἐμή, οἱ ὑπηρέται ἂν
οἱ ἐμοὶ ἠγωνίζοντο,* ἵνα μὴ παραδοθῶ τοῖς
Ἰουδαίοις· νῦν δὲ ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν
ἐντεῦθεν.» 37 Εἶπεν οὖν αὐτῷ ὁ Πιλᾶτος,
«Οὐκοῦν βασιλεὺς εἶ σύ;» Ἀπεκρίθη† Ἰησοῦς·
«Σὺ λέγεις ὅτι βασιλεύς εἰμι ἐγώ·‡ ἐγὼ εἰς
τοῦτο γεγέννημαι. Καὶ εἰς τοῦτο ἐλήλυθα εἰς
τὸν κόσμον, ἵνα μαρτυρήσω τῇ Ἀληθείᾳ. Πᾶς
ὁ ὢν ἐκ τῆς Ἀληθείας ἀκούει μου τῆς φωνῆς.»
38 Λέγει αὐτῷ ὁ Πιλᾶτος, «Τί ἐστιν ἀλήθεια;»§

Barabbas

Καὶ τοῦτο εἰπὼν πάλιν ἐξῆλθεν πρὸς τοὺς
Ἰουδαίους καὶ λέγει αὐτοῖς· «Ἐγὼ οὐδεμίαν
αἰτίαν εὑρίσκω ἐν αὐτῷ.* 39 Ἔστιν δὲ
συνήθεια ἡμῖν† ἵνα ἕνα ὑμῖν ἀπολύσω‡ ἐν

---

§ **18:36** απεκριθη *rell* ¦ 1 ο N [10%] TR * **18:36** αν οι εμοι ηγωνιζοντο **f**[35] A,N [95%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 2341 אW [3%] [NU] ¦ 234 B [0.5%] ¦ 134 [1.5%] † **18:37** απεκριθη **f**[35] W [58%] HF,RP,OC ¦ 1 ο אA,B,N [42%] CP,TR,NU ‡ **18:37** εγω **f**[35] A,N,W[V] [96%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — אB [4%] NU § **18:38** Comparing John with Luke 23:4-12, it appears that it was at this point that Jesus was sent to Herod. * **18:38** αιτιαν ευρισκω εν αυτω **f**[35] אA,N,W [97.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 2341 B [1.5%] NU ¦ 2134 𝔓[66] ¦ several others † **18:39** ημιν **f**[35] [20%] ¦ υμιν אA,B,W [80%] CP,HF,RP,OC,TR,NU ¦ υμων N [Really now, would Rome release a prisoner based on a Jewish demand? This was evidently a bit of ‘pub. rel.’ that Rome had decided to do.] ‡ **18:39** υμιν απολυσω **f**[35] A(N) [85%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 21 אB [2%] NU ¦ ημιν 2 [13%] ¦ απολυω 1 W

τῷ Πάσχα. Βούλεσθε οὖν ὑμῖν ἀπολύσω§
τὸν Βασιλέα τῶν Ἰουδαίων;» 40 Ἐκραύγασαν
οὖν* πάντες,† λέγοντες, «Μὴ τοῦτον, ἀλλὰ τὸν
Βαραββᾶν.» Ἦν δὲ ὁ Βαραββᾶς λῃστής.

19

Soldiers mock Jesus

1 Τότε οὖν ἔλαβεν ὁ Πιλᾶτος τὸν Ἰησοῦν καὶ
ἐμαστίγωσεν. 2 Καὶ οἱ στρατιῶται πλέξαντες
στέφανον ἐξ ἀκανθῶν ἐπέθηκαν αὐτοῦ τῇ
κεφαλῇ· καὶ ἱμάτιον πορφυροῦν περιέβαλον
αὐτὸν* 3 καὶ ἔλεγον, «Χαῖρε, ὁ Βασιλεὺς τῶν
Ἰουδαίων.» Καὶ ἐδίδουν† αὐτῷ ῥαπίσματα.

"Behold the Man!"

4 Ἐξῆλθεν οὖν‡ πάλιν ἔξω ὁ Πιλᾶτος καὶ
λέγει αὐτοῖς, «Ἴδε, ἄγω ὑμῖν αὐτὸν ἔξω
ἵνα γνῶτε ὅτι ἐν αὐτῷ οὐδεμίαν αἰτίαν
εὑρίσκω.»§ 5 Ἐξῆλθεν οὖν ὁ Ἰησοῦς ἔξω,
φορῶν τὸν ἀκάνθινον στέφανον καὶ τὸ

---

§ **18:39** υμιν απολυσω **f**35 [79%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 21 𝔭66אA,B,N,W [10%] NU ¦ 2 [4%] ¦ ινα 21 [6%] ¦ ινα 12 [1%] * **18:40** ουν **f**35 N [30%] CP ¦ 1 παλιν אA,B,W [70%] HF,RP,OC,TR,NU † **18:40** παντες **f**35 A,N [88%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — אB,W [12%] NU * **19:2** αυτον **f**35 A [80%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ αυτω [10%] ¦ 1 και ηρχοντο προς 1 𝔭66,90אB,N,W [10%] NU † **19:3** εδιδουν **f**35 A [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ εδιδοσαν 𝔭66אB,N,W [2%] NU ‡ **19:4** εξηλθεν ουν **f**35 N,W [96%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ και 1 A,B [2%] NU ¦ 1 א [2%] § **19:4** εν αυτω ουδεμιαν αιτιαν ευρισκω **f**35 N [96.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 34512 B [1%] NU ¦ 31245 A ¦ 412 ουχ 5 𝔭66vW ¦ 4 ουχ 5 א ¦ at least five further variants [2%]

πορφυροῦν ἱμάτιον· καὶ λέγει αὐτοῖς, «Ἴδε,*
ὁ ἄνθρωπος.» 6 Ὅτε οὖν εἶδον αὐτὸν
οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ὑπηρέται, ἐκραύγασαν
λέγοντες, «Σταύρωσον, σταύρωσον αὐτόν.»†
Λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος, «Λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς
καὶ σταυρώσατε, ἐγὼ γὰρ οὐχ εὑρίσκω ἐν
αὐτῷ αἰτίαν.» 7 Ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ
Ἰουδαῖοι, «Ἡμεῖς νόμον ἔχομεν, καὶ κατὰ τὸν
νόμον ἡμῶν‡ ὀφείλει ἀποθανεῖν, ὅτι ἑαυτὸν
Υἱὸν Θεοῦ§ ἐποίησεν.»

Pilate and Jesus again

8 Ὅτε οὖν ἤκουσεν ὁ Πιλᾶτος τοῦτον τὸν
λόγον, μᾶλλον ἐφοβήθη, 9 καὶ εἰσῆλθεν εἰς
τὸ πραιτώριον πάλιν καὶ λέγει τῷ Ἰησοῦ,
«Πόθεν εἶ σύ;» Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπόκρισιν οὐκ
ἔδωκεν αὐτῷ. 10 Λέγει οὖν αὐτῷ ὁ Πιλᾶτος·
«Ἐμοὶ οὐ λαλεῖς; Οὐκ οἶδας ὅτι ἐξουσίαν ἔχω
σταυρῶσαί σε καὶ ἐξουσίαν ἔχω ἀπολῦσαί*
σε;» 11 Ἀπεκρίθη† Ἰησοῦς·‡ «Οὐκ εἶχες ἐξουσίαν

---

* **19:5** ιδε **f35** A,N [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ιδου ℵB,W [2%] NU ¦ — (𝔓66) † **19:6** αυτον **f35** ℵA,N [90%] CP,HF,RP,OC ¦ — (𝔓66)B,W [10%] TR,NU ‡ **19:7** ημων **f35** A [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔓66ℵB(N)W [1%] NU § **19:7** εαυτον υιον θεου **f35** A,N [72%] CP,RP ¦ 132 [20%] HF,OC ¦ 231 𝔓66ℵB [3%] NU ¦ 12 του 3 [5%] TR ¦ 2 του 31 W * **19:10** σταυρωσαι σε και εξουσιαν εχω απολυσαι **f35** W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 623451 ℵA,B(N) [0.5%] NU † **19:11** απεκριθη **f35** A,N [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 αυτω ℵB,W [2%] [NU] ‡ **19:11** ιησους **f35** B [90%] CP,HF,RP,OC,NU ¦ ο 1 ℵA,N,W [10%] TR

οὐδεμίαν κατ᾽ ἐμοῦ§ εἰ μὴ ἦν σοι δεδομένον*
Ἄνωθεν. Διὰ τοῦτο ὁ παραδιδούς† μέ σοι
μείζονα ἁμαρτίαν ἔχει.»

The Jews best Pilate

12 Ἐκ τούτου ἐζήτει ὁ Πιλᾶτος‡ ἀπολῦσαι
αὐτόν· οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἔκραζον§ λέγοντες·
«Ἐὰν τοῦτον ἀπολύσῃς, οὐκ εἶ φίλος τοῦ
Καίσαρος· πᾶς ὁ βασιλέα ἑαυτὸν* ποιῶν
ἀντιλέγει τῷ Καίσαρι.» 13 Ὁ οὖν Πιλᾶτος
ἀκούσας τοῦτον τὸν λόγον† ἤγαγεν ἔξω τὸν
Ἰησοῦν καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ‡ βήματος, εἰς
τόπον λεγόμενον Λιθόστρωτον, Ἑβραϊστὶ δὲ
Γαβαθᾶ§ 14 (ἦν δὲ Παρασκευὴ τοῦ Πάσχα·
ὥρα ἦν* ὡσεὶ† ἕκτη), καὶ λέγει τοῖς Ἰουδαίοις,

---

§ **19:11** ουδεμιαν κατ εμου **f**[35] A,N [96%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 231 𝔭[66v]אB,W [4%] NU * **19:11** σοι δεδομενον **f**[35] A,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 21 𝔭[66]אB,W [0.5%] NU † **19:11** παραδιδους **f**[35] A,N,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ παραδους אB [0.5%] NU ‡ **19:12** εζητει ο πιλατος **f**[35] (A)N [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 231 𝔭[66v]א(B,W) [2%] NU § **19:12** εκραζον **f**[35] [89%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ εκραυγαζον A,N,W [10%] ¦ εκραυγασαν 𝔭[66v]B [1%] NU ¦ ελεγον (א) * **19:12** εαυτον *rell* ¦ αυτον [5%] TR † **19:13** τουτον τον λογον **f**[35] N [50%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ τουτων των λογων [47%] ¦ των λογων τουτων אA,B,W [2%] NU ¦ 231 [1%] ‡ **19:13** του **f**[35] W [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭[66]אA,B,N [3%] NU § **19:13** γαβαθα **f**[35] [50%] CP ¦ γαββαθα A,B,N,W [49%] HF,RP,OC,TR,NU ¦ γολγοθα א ¦ καπφαθα [1%] * **19:14** ην **f**[35] אA,B,N,W [40%] NU ¦ δε [60%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭[66] † **19:14** ωσει **f**[35] N [60%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ως אA,B,W [40%] NU ¦ — 𝔭[66]

«Ἴδε, ὁ Βασιλεὺς ὑμῶν.» 15 Οἱ δὲ ἐκραύγασαν,‡
«Ἆρον, ἆρον, σταύρωσον αὐτόν.» Λέγει
αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος, «Τὸν Βασιλέα ὑμῶν
σταυρώσω;» Ἀπεκρίθησαν οἱ ἀρχιερεῖς, «Οὐκ
ἔχομεν βασιλέα εἰ μὴ Καίσαρα.» 16 Τότε οὖν
παρέδωκεν αὐτὸν αὐτοῖς ἵνα σταυρωθῇ.

Jesus is crucified

Παρέλαβον δὲ§ τὸν Ἰησοῦν καὶ ἤγαγον.*
17 Καὶ βαστάζων τὸν σταυρὸν αὐτοῦ† ἐξῆλθεν
εἰς τὸν‡ λεγόμενον Κρανίου τόπον, ὃς§
λέγεται Ἑβραϊστί, Γολγοθᾶ, 18 ὅπου αὐτὸν
ἐσταύρωσαν, καὶ μετ᾽ αὐτοῦ ἄλλους δύο,
ἐντεῦθεν καὶ ἐντεῦθεν, μέσον δὲ τὸν Ἰησοῦν.
19 Ἔγραψεν δὲ καὶ τίτλον ὁ Πιλᾶτος, καὶ
ἔθηκεν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ. Ἦν δὲ γεγραμμένον·

ΙΗΣΟΥΣ Ὁ ΝΑΖΩΡΑΙΟΣ Ὁ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ

20 Τοῦτον οὖν τὸν τίτλον πολλοὶ ἀνέγνωσαν
τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν ὁ τόπος τῆς

---

‡ **19:15** οι δε εκραυγασαν **f**35 [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 12 εκραυγασον A ¦ 12 εκραυγαζον [1%] ¦ 12 εκραυγαζον λεγοντες N ¦ 12 ελεγον 𝔭66vאW [0.5%] ¦ 3 ουν εκεινοι B [0.5%] NU § **19:16** παρελαβον δε **f**35 A [96%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 ουν B [0.5%] NU ¦ οι 2 λαβοντες א ¦ οι 2 παραλαβοντες N,W [3%] ¦ two other variants * **19:16** και ηγαγον **f**35 [91.5%] CP,HF,RP,OC ¦ 1 απηγαγον A [5%] TR ¦ — B [0.5%] NU ¦ απηγαγον (א)N,W [2%] ¦ 1 επεθηκαν [1%] † **19:17** τον σταυρον αυτου **f**35 [96%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 12 εαυτου A,N [1.5%] ¦ αυτω 12 B [0.5%] ¦ εαυτω 12 אW [1%] NU ¦ one other variant [1%] ¦ — 𝔭66 has a long omission ‡ **19:17** τον **f**35 אA,B,N,W [50%] CP,OC,TR,NU ¦ τοπον 𝔭66 [50%] HF,RP § **19:17** ος **f**35 N [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ο 𝔭66אA,B,W [1%] NU

πόλεως* ὅπου ἐσταυρώθη ὁ Ἰησοῦς· καὶ
ἦν γεγραμμένον Ἑβραϊστί, Ἑλληνιστί,
Ῥωμαϊστί.† 21 Ἔλεγον οὖν τῷ Πιλάτῳ οἱ
ἀρχιερεῖς τῶν Ἰουδαίων, «Μὴ γράφε, ‹Ὁ
Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων,› ἀλλ᾽ ὅτι ἐκεῖνος
εἶπεν, ‹Βασιλεύς εἰμι τῶν Ἰουδαίων.› »
22 Ἀπεκρίθη ὁ Πιλᾶτος, «Ὃ γέγραφα,
γέγραφα.»

Psalm 22:18 is fulfilled

23 Οἱ οὖν στρατιῶται, ὅτε ἐσταύρωσαν τὸν
Ἰησοῦν, ἔλαβον τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ ἐποίησαν
τέσσαρα μέρη, ἑκάστῳ στρατιώτῃ μέρος, καὶ
τὸν χιτῶνα. Ἦν δὲ ὁ χιτὼν ἄρραφος,‡ ἐκ
τῶν ἄνωθεν ὑφαντὸς δι᾽ ὅλου. 24 Εἶπον§
οὖν πρὸς ἀλλήλους, «Μὴ σχίσωμεν αὐτὸν
ἀλλὰ λάχωμεν περὶ αὐτοῦ, τίνος ἔσται,» ἵνα
ἡ Γραφὴ πληρωθῇ ἡ λέγουσα·* «Διεμερίσαντο
τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς, καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν
μου ἔβαλον κλῆρον.» Οἱ μὲν οὖν στρατιῶται
ταῦτα ἐποίησαν.

Jesus provides for His mother

---

* **19:20** ο τοπος της πολεως **f**35 𝔓66A,B,N [90%] CP,HF,RP,NU ¦ 3412 W [10%] OC,TR ¦ א omits verses 20-21 † **19:20** ελληνιστι ρωμαιστι **f**35 A [98.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 21 B,N [0.5%] NU ¦ 2 εβραειστι W ¦ omit whole clause [1%] ‡ **19:23** αρραφος **f**35 B [40%] CP,OC,TR,NU ¦ αραφος אA,N,W [60%] HF,RP § **19:24** ειπον **f**35 A,B,N [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ειπαν אW [0.5%] NU ¦ ειπεν [0.5%] * **19:24** η λεγουσα **f**35 A,N,W [99.8%] CP,HF,RP,OC,TR[NU] ¦ — אB

25 Εἱστήκεισαν δὲ παρὰ τῷ σταυρῷ τοῦ
Ἰησοῦ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, καὶ ἡ ἀδελφὴ τῆς μητρὸς
αὐτοῦ, Μαρία ἡ τοῦ Κλωπᾶ, καὶ Μαρία ἡ
Μαγδαληνή. 26 Ἰησοῦς οὖν, ἰδὼν τὴν μητέρα,
καὶ τὸν μαθητὴν παρεστῶτα ὃν ἠγάπα, λέγει
τῇ μητρὶ αὐτοῦ,† «Γύναι, ἴδε‡ ὁ υἱός σου.»
27 Εἶτα λέγει τῷ μαθητῇ, «Ἰδοὺ§ ἡ μήτηρ σου.»
Καὶ ἀπ᾽ ἐκείνης τῆς ὥρας ἔλαβεν ὁ μαθητὴς
αὐτὴν* εἰς τὰ ἴδια.

The shout of victory

28 Μετὰ τοῦτο, εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς† ὅτι ἤδη
πάντα‡ τετέλεσται, ἵνα τελειωθῇ ἡ Γραφή,
λέγει, «Διψῶ.» 29 Σκεῦος οὖν§ ἔκειτο ὄξους
μεστόν· οἱ δέ, πλήσαντες σπόγγον ὄξους, καὶ*
ὑσσώπῳ περιθέντες, προσήνεγκαν αὐτοῦ τῷ
στόματι. 30 Ὅτε οὖν ἔλαβεν τὸ ὄξος ὁ Ἰησοῦς,†
εἶπεν, «Τετέλεσται.» Καὶ κλίνας τὴν κεφαλήν,
παρέδωκεν τὸ πνεῦμα.

---

† **19:26** αυτου **f35** A,N [98.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — אB,W [1.5%] NU ‡ **19:26** ιδε **f35** B,N [60%] CP,HF,OC,NU ¦ ιδου אA,W [40%] RP,TR § **19:27** ιδου **f35** A [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ιδε אB,N,W [2%] NU * **19:27** ο μαθητης αυτην **f35** 𝔭66vA,B,N [90%] HF,RP,OC,NU ¦ 312 אW [8%] TR ¦ 312 εκεινος [2%] CP † **19:28** ειδως ο ιησους **f35** אA,W [70%] CP,OC,TR,NU ¦ ιδως 23 N ¦ ιδων 23 [30%] HF,RP ¦ 31 B ‡ **19:28** ηδη παντα **f35** 𝔭66A,B [30%] NU ¦ 21 אN [60%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 2 W [10%] § **19:29** ουν **f35** N [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ δε א ¦ — A,B,W [1%] NU * **19:29** οι δε πλησαντες σπογγον οξους και **f35** A,N [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 4 ουν μεστον του (−τ. א) 5 𝔭66v(א)B,W [1%] NU † **19:30** ο ιησους **f35** A,N [99.8%] CP,HF,RP,OC,TR[NU] ¦ 2 B,W ¦ — א

A soldier spears His side

31 Οἱ οὖν Ἰουδαῖοι, ἵνα μὴ μείνῃ ἐπὶ
τοῦ σταυροῦ τὰ σώματα ἐν τῷ σαββάτῳ,
ἐπεὶ Παρασκευὴ ἦν‡ (ἦν γὰρ μεγάλη ἡ §
ἡμέρα ἐκείνου* τοῦ σαββάτου), ἠρώτησαν τὸν
Πιλᾶτον ἵνα κατεαγῶσιν αὐτῶν τὰ σκέλη, καὶ
ἀρθῶσιν. 32 Ἦλθον οὖν οἱ στρατιῶται καὶ
τοῦ μὲν πρώτου κατέαξαν τὰ σκέλη καὶ τοῦ
ἄλλου τοῦ συσταυρωθέντος αὐτῷ. 33 Ἐπὶ δὲ
τὸν Ἰησοῦν ἐλθόντες, ὡς εἶδον αὐτὸν ἤδη†
τεθνηκότα, οὐ κατέαξαν αὐτοῦ τὰ σκέλη.
34 Ἀλλ᾽ εἷς τῶν στρατιωτῶν λόγχῃ αὐτοῦ τὴν
πλευρὰν ἔνυξεν, καὶ εὐθέως ἐξῆλθεν‡ αἷμα καὶ
ὕδωρ. 35 Καὶ ὁ ἑωρακὼς μεμαρτύρηκεν, καὶ
ἀληθινὴ ἐστιν ἡ μαρτυρία αὐτοῦ,§ (κἀκεῖνος*
οἶδεν ὅτι ἀληθῆ λέγει), ἵνα† ὑμεῖς πιστεύσητε.‡
36 Ἐγένετο γὰρ ταῦτα ἵνα ἡ Γραφὴ πληρωθῇ,

---

‡ **19:31** ινα μη μεινη επι του σταυρου τα σωματα εν τω σαββατω επει παρασκευη ην **f**35 A,N [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 12-14,1-11 𝔭66אB,W [3%] NU § **19:31** η *rell* ¦ — אA,W [20%] * **19:31** εκεινου *rell* ¦ εκεινη B [20%] CP,some TRs † **19:33** αυτον ηδη **f**35 אA,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 21 𝔭66B,W [0.5%] NU ‡ **19:34** ευθεως εξηλθεν **f**35 [90%] CP,HF,RP,OC ¦ ευθυς 2 A [9%] TR ¦ 2 ευθυς 𝔭66אB,N,W [1%] NU § **19:35** εστιν η μαρτυρια αυτου **f**35 [30%] CP ¦ 1423 𝔭66vN [65%] HF,RP ¦ 4123 אA,B,W [5%] OC,TR,NU * **19:35** κακεινος **f**35 אA(N) [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ και εκεινος B,W [1%] NU † **19:35** ινα **f**35 [80%] CP,HF,RP,TR ¦ 1 και 𝔭66אA,B,N,W [20%] OC,NU (OC has small print.) ‡ **19:35** πιστευσητε **f**35 A,N [99%] CP,HF,RP,OC,TR[NU] ¦ πιστευητε אB [0.5%] ¦ πιστευσηται W [0.5%]

«Ὀστοῦν οὐ συντριβήσεται ἀπ'§ αὐτοῦ.»
37 Καὶ πάλιν ἑτέρα Γραφὴ λέγει· «Ὄψονται εἰς
ὃν ἐξεκέντησαν.»

Jesus' body is buried

38 Μετὰ* ταῦτα ἠρώτησεν τὸν Πιλᾶτον†
Ἰωσήφ, ὁ ‡ ἀπὸ Ἀριμαθαίας (ὢν μαθητὴς τοῦ
Ἰησοῦ, κεκρυμμένος δὲ διὰ τὸν φόβον τῶν
Ἰουδαίων), ἵνα ἄρῃ τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ· καὶ
ἐπέτρεψεν ὁ Πιλᾶτος. Ἦλθεν οὖν καὶ ἦρεν τὸ
σῶμα τοῦ Ἰησοῦ.§ 39 Ἦλθεν δὲ καὶ Νικόδημος
(ὁ ἐλθὼν πρὸς τὸν Ἰησοῦν* νυκτὸς τὸ πρῶτον),
φέρων μῖγμα σμύρνης καὶ ἀλόης, ὡς† λίτρας
ἑκατόν. 40 Ἔλαβον οὖν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ
καὶ ἔδησαν αὐτὸ ἐν‡ ὀθονίοις, μετὰ τῶν
ἀρωμάτων, καθὼς ἔθος ἐστὶν τοῖς Ἰουδαίοις
ἐνταφιάζειν. 41 Ἦν δὲ ἐν τῷ τόπῳ ὅπου
ἐσταυρώθη κῆπος, καὶ ἐν τῷ κήπῳ μνημεῖον
καινὸν ἐν ᾧ οὐδέπω οὐδεὶς ἐτέθη.§ 42 Ἐκεῖ

---

§ **19:36** απ **f**[35] א [60%] CP,RP ¦ — A,B,N,W [40%] HF,OC,TR,NU [The force of the preposition would be partitive.] * **19:38** μετα **f**[35] [90%] CP,HF,RP ¦ 1 δε אA,B,N,W [10%] OC,TR,NU † **19:38** πιλατον **f**[35] אB,N,W [70%] CP,RP,OC,NU ¦ 1 ο A [30%] HF,TR ‡ **19:38** ο **f**[35] אN,W [99%] CP,HF,RP,OC,TR[NU] ¦ — 𝔓[66]A,B [1%] § **19:38** το σωμα του ιησου **f**[35] N [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 12 αυτου 𝔓[66]B [0.5%] NU ¦ αυτον אW ¦ — A [0.5%] omit a whole line [homoioteleuton] * **19:39** τον ιησουν **f**[35] אN,W [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ αυτον 𝔓[66v]A,B [1%] NU † **19:39** ως **f**[35] אB [80%] CP,HF,RP,OC,NU ¦ ωσει 𝔓[66]A,N,W [20%] TR ‡ **19:40** εν **f**[35] A [90%] CP,HF,RP,OC ¦ — 𝔓[66]אB,N,W [10%] TR,NU § **19:41** ετεθη **f**[35] A(N) [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ην τεθειμενος אB [0.5%] NU

οὖν, διὰ τὴν Παρασκευὴν τῶν Ἰουδαίων, ὅτι
ἐγγὺς ἦν τὸ μνημεῖον, ἔθηκαν τὸν Ἰησοῦν.

Resurrection Day

20

The empty tomb

1 Τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων Μαρία ἡ
Μαγδαληνὴ ἔρχεται πρωΐ, σκοτίας ἔτι οὔσης,
εἰς τὸ μνημεῖον καὶ βλέπει τὸν λίθον ἠρμένον
ἐκ τοῦ μνημείου. 2 Τρέχει οὖν καὶ ἔρχεται
πρὸς Σίμωνα Πέτρον, καὶ πρὸς τὸν ἄλλον
μαθητήν, ὃν ἐφίλει ὁ Ἰησοῦς, καὶ λέγει αὐτοῖς,
«Ἦραν τὸν Κύριον ἐκ τοῦ μνημείου, καὶ οὐκ
οἴδαμεν ποῦ ἔθηκαν αὐτόν.» 3 Ἐξῆλθεν οὖν
ὁ Πέτρος καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς καὶ ἤρχοντο
εἰς τὸ μνημεῖον. 4 Ἔτρεχον δὲ οἱ δύο ὁμοῦ,
καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς προέδραμεν τάχιον τοῦ
Πέτρου καὶ ἦλθεν πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον.
5 Καὶ παρακύψας βλέπει κείμενα τὰ ὀθόνια,
οὐ μέντοι εἰσῆλθεν. 6 Ἔρχεται οὖν* Σίμων
Πέτρος ἀκολουθῶν αὐτῷ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ
μνημεῖον, καὶ θεωρεῖ τὰ ὀθόνια κείμενα, 7 καὶ
τὸ σουδάριον ὃ ἦν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ,
οὐ μετὰ τῶν ὀθονίων κείμενον, ἀλλὰ χωρὶς
ἐντετυλιγμένον εἰς ἕνα τόπον.

John sees and believes

* **20:6** ουν **f**^{35} A,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 και 𝔭^{66}B(W) [0.5%] NU ¦ א omits a whole verse

8 Τότε οὖν εἰσῆλθεν καὶ ὁ ἄλλος μαθητής,
ὁ ἐλθὼν πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ εἶδεν
καὶ ἐπίστευσεν. 9 (Οὐδέπω γὰρ ᾔδεισαν τὴν
Γραφήν, ὅτι δεῖ αὐτὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι.)
10 Ἀπῆλθον οὖν πάλιν πρὸς ἑαυτοὺς† οἱ
μαθηταί.

Jesus appears first to Magdalene

11 Μαρία δὲ εἱστήκει πρὸς τῷ μνημείῳ‡
κλαίουσα ἔξω.§ Ὡς οὖν ἔκλαιεν, παρέκυψεν
εἰς τὸ μνημεῖον. 12 Καὶ θεωρεῖ δύο ἀγγέλους
ἐν λευκοῖς καθεζομένους, ἕνα πρὸς τῇ κεφαλῇ
καὶ ἕνα πρὸς τοῖς ποσίν, ὅπου ἔκειτο τὸ σῶμα
τοῦ Ἰησοῦ. 13 Καὶ λέγουσιν αὐτῇ ἐκεῖνοι,
«Γύναι, τί κλαίεις;» Λέγει αὐτοῖς, «Ὅτι ἦραν
τὸν Κύριόν μου, καὶ οὐκ οἶδα ποῦ ἔθηκαν
αὐτόν.» 14 Καὶ* ταῦτα εἰποῦσα ἐστράφη εἰς
τὰ ὀπίσω καὶ θεωρεῖ τὸν Ἰησοῦν ἑστῶτα, καὶ
οὐκ ᾔδει ὅτι† Ἰησοῦς ἐστιν. 15 Λέγει αὐτῇ
ὁ ‡ Ἰησοῦς· «Γύναι, τί κλαίεις; Τίνα ζητεῖς;»
Ἐκείνη, δοκοῦσα ὅτι ὁ κηπουρός ἐστιν, λέγει
αὐτῷ, «Κύριε, εἰ σὺ ἐβάστασας αὐτόν, εἰπέ
μοι ποῦ ἔθηκας αὐτόν,§ κἀγὼ αὐτὸν ἀρῶ.»

---

† **20:10** εαυτους **f**^{35} A,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ αυτους אB [0.5%] NU ¦ N omits verse 10 ‡ **20:11** τω μνημειω **f**^{35} 𝔭^{66v}אA,B,N,W [50%] OC,NU ¦ το μνημειον [50%] CP,HF,RP,TR [The dative is correct; she was 'at' the tomb.] § **20:11** κλαιουσα εξω **f**^{35} [75%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 21 B,N,W [25%] NU ¦ 1 אA * **20:14** και **f**^{35} [96%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — אA,B,D,N,W [4%] NU † **20:14** οτι *rell* ¦ 1 ο [5%] TR ‡ **20:15** ο **f**^{35} A,D,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔭^{66}אB,W [0.5%] NU § **20:15** εθηκας αυτον *rell* ¦ 21 N [20%] TR

16 Λέγει αὐτῇ ὁ * Ἰησοῦς, «Μαρία.»† Στραφεῖσα
ἐκείνη, λέγει αὐτῷ,‡ «Ῥαβουνί»§ (ὃ λέγεται,
Διδάσκαλε). 17 Λέγει αὐτῇ ὁ * Ἰησοῦς· «Μή μου
ἅπτου· οὔπω γὰρ ἀναβέβηκα πρὸς τὸν Πατέρα
μου·† πορεύου δὲ πρὸς τοὺς ἀδελφούς μου καὶ
εἰπὲ αὐτοῖς, ‹Ἀναβαίνω πρὸς τὸν Πατέρα μου
καὶ Πατέρα ὑμῶν, καὶ Θεόν μου καὶ Θεὸν
ὑμῶν.› » 18 Ἔρχεται Μαρία‡ ἡ Μαγδαληνὴ
ἀπαγγέλλουσα§ τοῖς μαθηταῖς ὅτι ἑώρακεν*
τὸν Κύριον, καὶ ταῦτα εἶπεν αὐτῇ.

Disciples commissioned

19 Οὔσης οὖν ὀψίας, τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ μιᾷ
τῶν† σαββάτων, καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων
ὅπου ἦσαν οἱ μαθηταὶ συνηγμένοι,‡ διὰ τὸν
φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ
ἔστη εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγει αὐτοῖς, «Εἰρήνη

---

* **20:16** ο **f**35 אA,N,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — B,D [0.5%] NU † **20:16** μαρια **f**35 A,D [98.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ μαριαμ אB,N,W [1.5%] NU ‡ **20:16** αυτω **f**35 A [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 εβραιστι אB,D,N,W [1%] NU § **20:16** ραβουνι **f**35 [50%] CP ¦ ραββουνι אA,B,D(N)W [50%] HF,RP,OC,TR,NU * **20:17** ο **f**35 אA,N,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — B,D [0.5%] NU † **20:17** μου **f**35 𝔭66A,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — אB,D,W [0.5%] NU ‡ **20:18** μαρια **f**35 A,D,N,W [98.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ μαριαμ 𝔭66אB [1.5%] NU § **20:18** απαγγελλουσα **f**35 D,N [82%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ απαγγελουσα [1%] ¦ αναγγελλουσα W [15%] ¦ αναγγελουσα [1.5%] ¦ αγγελλουσα 𝔭66אA,B [0.3%] N-A ¦ αγγελουσα UBS [corrected in the 4th edition] * **20:18** εωρακεν **f**35 A,D [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ εωρακα (𝔭66)אB,N,W [0.5%] NU † **20:19** των **f**35 D,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — אA,B,W [0.5%] NU ‡ **20:19** συνηγμενοι **f**35 N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — אA,B,D,W [0.5%] NU

ὑμῖν.» 20 Καὶ τοῦτο εἰπὼν ἔδειξεν αὐτοῖς τὰς
χεῖρας καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῦ.§ Ἐχάρησαν
οὖν οἱ μαθηταὶ ἰδόντες τὸν Κύριον. 21 Εἶπεν
οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς* πάλιν· «Εἰρήνη ὑμῖν·
καθὼς ἀπέσταλκέν με ὁ Πατήρ, κἀγὼ πέμπω
ὑμᾶς.» 22 Καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐνεφύσησεν καὶ
λέγει αὐτοῖς· «Λάβετε Πνεῦμα Ἅγιον. 23 Ἄν
τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται† αὐτοῖς·
ἄν τινων κρατῆτε, κεκράτηνται.»

Thomas

24 Θωμᾶς δέ, εἷς ἐκ τῶν δώδεκα (ὁ λεγόμενος
Δίδυμος), οὐκ ἦν μετ᾽ αὐτῶν ὅτε ἦλθεν ὁ ‡
Ἰησοῦς. 25 Ἔλεγον οὖν αὐτῷ οἱ ἄλλοι μαθηταί,
«Ἑωράκαμεν τὸν Κύριον.» Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς,
«Ἐὰν μὴ ἴδω ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὸν τύπον
τῶν ἥλων καὶ βάλω τὸν δάκτυλόν μου εἰς τὸν
τύπον τῶν ἥλων, καὶ βάλω τὴν χεῖρά μου§ εἰς
τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, οὐ μὴ πιστεύσω.»
26 Καὶ μεθ᾽ ἡμέρας ὀκτὼ πάλιν ἦσαν ἔσω
οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ Θωμᾶς μετ᾽ αὐτῶν.
Ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς, τῶν θυρῶν κεκλεισμένων,

---

§ **20:20** αυτοις τας χειρας και την πλευραν αυτου $\mathbf{f}^{35}$ [97.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 234561 אD,W,NU ¦ 4234561 A,B ¦ 123456 [1%] ¦ 123 και τους ποδας 4567 [1%] ¦ 1237456 N * **20:21** ο ιησους $\mathbf{f}^{35}$ A,B,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR[NU] ¦ — אD(W) [0.5%] † **20:23** αφιενται $\mathbf{f}^{35}$ W [95%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ αφεονται (B) [0.5%] ¦ αφεωνται A,D [3%] NU ¦ αφεθησεται א ¦ two other variants ‡ **20:24** ο $\mathbf{f}^{35}$ A,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — אB,D [0.5%] NU § **20:25** την χειρα μου $\mathbf{f}^{35}$ (A)N [98.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 312 א(B,W) [0.5%] NU ¦ 12 [1%] ¦ 3 τον δακτυλον D

καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον καὶ εἶπεν, «Εἰρήνη ὑμῖν.»
27 Εἶτα λέγει τῷ Θωμᾷ· «Φέρε τὸν δάκτυλόν
σου ὧδε καὶ ἴδε τὰς χεῖράς μου· καὶ φέρε
τὴν χεῖρά σου καὶ βάλε εἰς τὴν πλευράν μου.
Καὶ μὴ γίνου ἄπιστος ἀλλὰ πιστός.» 28 Καὶ*
ἀπεκρίθη† Θωμᾶς καὶ εἶπεν αὐτῷ, «Ὁ Κύριός
μου καὶ ὁ Θεός μου.» 29 Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς·
«Ὅτι ἑώρακάς με,‡ πεπίστευκας. Μακάριοι οἱ
μὴ ἰδόντες, καὶ πιστεύσαντες.»

Why this book

30 Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα σημεῖα ἐποίησεν
ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τῶν μαθητῶν αὐτοῦ,§ ἃ
οὐκ ἔστιν γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ·
31 ταῦτα δὲ γέγραπται ἵνα πιστεύσητε* ὅτι†
Ἰησοῦς ἐστιν ὁ Χριστός, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ
ἵνα πιστεύοντες ζωὴν ἔχητε ἐν τῷ ὀνόματι
αὐτοῦ.

Epilogue

21

Breakfast on the beach

---

* **20:28** και **f**35 A [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — ℵB,C,D,W [3%] NU † **20:28** απεκριθη **f**35 𝔭66A,B,C,D,W [95%] CP,HF,RP,OC,NU ¦ 1 ο ℵ [5%] TR ‡ **20:29** με *rell* ¦ 1 θωμα [5%] TR § **20:30** αυτου **f**35 𝔭66ℵC,D,N,W [90%] CP,HF,RP,OC,TR[NU] ¦ — A,B [10%] * **20:31** πιστευσητε **f**35 A,C,D [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR[NU] ¦ πιστευητε ℵB ¦ πιστευσηται N,W ¦ πιστευηται 𝔭66v † **20:31** οτι *rell* ¦ 1 ο [5%] TR

1 Μετὰ ταῦτα ἐφανέρωσεν ἑαυτὸν* ὁ
Ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ,† ἐγερθεὶς ἐκ
νεκρῶν,‡ ἐπὶ τῆς θαλάσσης τῆς Τιβεριάδος·
ἐφανέρωσεν δὲ οὕτως· 2 Ἦσαν ὁμοῦ Σίμων
Πέτρος, καὶ Θωμᾶς (ὁ λεγόμενος Δίδυμος),
καὶ Ναθαναὴλ (ὁ ἀπὸ Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας),
καὶ οἱ τοῦ Ζεβεδαίου, καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν
μαθητῶν αὐτοῦ δύο. 3 Λέγει αὐτοῖς Σίμων
Πέτρος, «Ὑπάγω ἁλιεύειν.» Λέγουσιν αὐτῷ,
«Ἐρχόμεθα καὶ ἡμεῖς σὺν σοί.» Ἐξῆλθον καὶ
ἐνέβησαν§ εἰς τὸ πλοῖον εὐθύς,* καὶ ἐν ἐκείνῃ
τῇ νυκτὶ ἐπίασαν οὐδέν.

4 Πρωΐας δὲ ἤδη γενομένης,† ἔστη ὁ ‡
Ἰησοῦς εἰς τὸν αἰγιαλόν· οὐ μέντοι ᾔδεισαν
οἱ μαθηταὶ ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν. 5 Λέγει οὖν
αὐτοῖς ὁ § Ἰησοῦς, «Παιδία, μήτι προσφάγιον
ἔχετε;» Ἀπεκρίθησαν αὐτῷ, «Οὔ.» 6 Ὁ δὲ εἶπεν
αὐτοῖς, «Βάλετε εἰς τὰ δεξιὰ μέρη τοῦ πλοίου
τὸ δίκτυον, καὶ εὑρήσετε.» Ἔβαλον οὖν,
καὶ οὐκέτι αὐτὸ ἑλκύσαι ἴσχυσαν* ἀπὸ τοῦ

* **21:1** εαυτον **f**35 [20%] ¦ 1 παλιν A,B,C,N(W) [80%] CP,HF,RP,OC,TR,NU ¦ παλιν 1 א(D) † **21:1** αυτου **f**35 D [40%] ¦ — אA,B,C,N,W [60%] CP,HF,RP,OC,TR,NU ‡ **21:1** εγερθεις εκ νεκρων **f**35 [25%] ¦ — אA,B,C,D,N,W [75%] CP,HF,RP,OC,TR,NU § **21:3** ενεβησαν *rell* ¦ ανεβησαν [10%] TR * **21:3** ευθυς **f**35 A [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — אB,C,D,N,W [2%] NU † **21:4** γενομενης *rell* ¦ γινομενης C [10%] ¦ γεινομενης A,B ‡ **21:4** ο **f**35 N [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — אA,B,C,D,W [2%] NU § **21:5** ο **f**35 C,D,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR[NU] ¦ — אB ¦ A omits three words, and W two * **21:6** ισχυσαν **f**35 A(W) [97%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ισχυον אB,C,D,N [3%] NU

πλήθους τῶν ἰχθύων. 7 Λέγει οὖν ὁ μαθητὴς
ἐκεῖνος ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς τῷ Πέτρῳ, «Ὁ
Κύριός ἐστιν.» Σίμων οὖν Πέτρος, ἀκούσας
ὅτι ὁ Κύριός ἐστιν, τὸν ἐπενδύτην διεζώσατο
(ἦν γὰρ γυμνός) καὶ ἔβαλεν ἑαυτὸν εἰς τὴν
θάλασσαν. 8 Οἱ δὲ ἄλλοι μαθηταὶ τῷ πλοιαρίῳ
ἦλθον (οὐ γὰρ ἦσαν μακρὰν ἀπὸ τῆς γῆς,
ἀλλ᾽† ὡς ἀπὸ πηχῶν διακοσίων), σύροντες τὸ
δίκτυον τῶν ἰχθύων.

9 Ὡς οὖν ἀπέβησαν εἰς τὴν γῆν, βλέπουσιν
ἀνθρακιὰν κειμένην καὶ ὀψάριον ἐπικείμενον,
καὶ ἄρτον. 10 Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς,
«Ἐνέγκατε ἀπὸ τῶν ὀψαρίων ὧν ἐπιάσατε
νῦν.» 11 Ἀνέβη‡ Σίμων Πέτρος καὶ εἵλκυσεν τὸ
δίκτυον ἐπὶ τῆς γῆς,§ μεστὸν ἰχθύων μεγάλων
ἑκατὸν πεντήκοντα τριῶν· καὶ τοσούτων
ὄντων, οὐκ ἐσχίσθη τὸ δίκτυον.

12 Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, «Δεῦτε
ἀριστήσατε.» Οὐδεὶς δὲ ἐτόλμα τῶν μαθητῶν
ἐξετάσαι αὐτόν, «Σὺ τίς εἶ;»—εἰδότες ὅτι ὁ
Κύριός ἐστιν. 13 Ἔρχεται οὖν* ὁ † Ἰησοῦς καὶ
λαμβάνει τὸν ἄρτον καὶ δίδωσιν αὐτοῖς, καὶ
τὸ ὀψάριον ὁμοίως.

---

† **21:8** αλλ **f**[35] 𝔓[66]D,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR,NU ¦ — אA,B,C,W [0.5%] ‡ **21:11** ανεβη **f**[35] A,D [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 ουν אB,C,N,W [2%] NU § **21:11** επι της γης **f**[35] [96%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ εις την γην 𝔓[122]אA,B,C,N,W [2%] NU ¦ 1 την γην (D) [2%] * **21:13** ουν **f**[35] A,N [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔓[122]אB,C,D,W [2%] NU † **21:13** ο **f**[35] אA,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — 𝔓[122]B,C,D,W [0.5%] NU

14 Τοῦτο ἤδη τρίτον ἐφανερώθη ὁ ‡ Ἰησοῦς
τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ,§ ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν.

Jesus reinstates Peter

15 Ὅτε οὖν ἠρίστησαν, λέγει τῷ Σίμωνι
Πέτρῳ ὁ Ἰησοῦς, «Σίμων Ἰωνᾶ,* ἀγαπᾷς με
πλεῖον† τούτων;» Λέγει αὐτῷ, «Ναί, Κύριε, σὺ
οἶδας ὅτι φιλῶ σε.» Λέγει αὐτῷ, «Βόσκε τὰ
ἀρνία μου.» 16 Λέγει αὐτῷ πάλιν, δεύτερον,
«Σίμων Ἰωνᾶ,‡ ἀγαπᾷς με;» Λέγει αὐτῷ, «Ναί,
Κύριε, σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε.» Λέγει αὐτῷ,
«Ποίμαινε τὰ πρόβατά μου.» 17 Λέγει αὐτῷ τὸ
τρίτον, «Σίμων Ἰωνᾶ,§ φιλεῖς με;» Ἐλυπήθη ὁ
Πέτρος ὅτι εἶπεν αὐτῷ τὸ τρίτον, «Φιλεῖς με;»
Καὶ εἶπεν* αὐτῷ· «Κύριε, σὺ πάντα† οἶδας. Σὺ
γινώσκεις ὅτι φιλῶ σε.» Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς·‡
«Βόσκε τὰ πρόβατά μου. 18 Ἀμήν, ἀμὴν λέγω
σοι, ὅτε ἦς νεώτερος ἐζώννυες σεαυτὸν§ καὶ
περιεπάτεις ὅπου ἤθελες· ὅταν δὲ γηράσῃς

‡ **21:14** ο **f**35 אA,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — B,C,D(W) [0.5%] NU § **21:14** αυτου **f**35 D [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — אA,B,C,N,W [2%] NU * **21:15** ιωνα **f**35 A,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ιωαννου C,W,NU ¦ ιωανου B,D ¦ — א † **21:15** πλειον **f**35 A(W) [98.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ πλεον אB,C,D [1%] NU ¦ πλιον N ¦ one other variant ‡ **21:16** ιωνα **f**35 A,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ιωαννου אC,W,NU ¦ ιωανου B,D § **21:17** ιωνα **f**35 A,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ιωαννου אC(W)NU ¦ ιωανου B,D * **21:17** ειπεν **f**35 B,C [98%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ λεγει אA,D,N,W [2%] NU † **21:17** συ παντα **f**35 A [99%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 21 אB,C,D(N)W [1%] NU ‡ **21:17** ο ιησους **f**35 A,N [99%] CP,HF,RP,OC,TR[NU] ¦ 2 B,C ¦ — אD,W [1%] § **21:18** σεαυτον *rell* ¦ εαυτον [20%]

ἐκτενεῖς τὰς χεῖράς σου καὶ ἄλλος σε ζώσει
καὶ οἴσει ὅπου οὐ θέλεις.» 19 (Τοῦτο δὲ εἶπεν
σημαίνων ποίῳ θανάτῳ δοξάσει τὸν Θεόν.)
Καὶ τοῦτο εἰπὼν λέγει αὐτῷ, «Ἀκολούθει μοι.»

About the author

20 Ἐπιστραφεὶς δὲ* ὁ Πέτρος βλέπει τὸν
μαθητὴν ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς ἀκολουθοῦντα
(ὃς καὶ ἀνέπεσεν ἐν τῷ δείπνῳ ἐπὶ τὸ
στῆθος αὐτοῦ καὶ εἶπεν, «Κύριε, τίς ἐστιν
ὁ παραδιδούς σε;»). 21 Τοῦτον† ἰδὼν ὁ
Πέτρος λέγει τῷ Ἰησοῦ, «Κύριε, οὗτος δὲ τί;»
22 Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· «Ἐὰν αὐτὸν θέλω
μένειν ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς σέ; Σὺ ἀκολούθει
μοι.»‡ 23 Ἐξῆλθεν οὖν ὁ λόγος οὗτος§ εἰς
τοὺς ἀδελφούς, ὅτι ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος οὐκ
ἀποθνήσκει. Καὶ οὐκ εἶπεν* αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς
ὅτι οὐκ ἀποθνήσκει, ἀλλ᾽, «Ἐὰν αὐτὸν θέλω
μένειν ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς σέ;»†

24 Οὗτός ἐστιν ὁ μαθητὴς ὁ μαρτυρῶν περὶ
τούτων, καὶ‡ γράψας ταῦτα· καὶ οἴδαμεν ὅτι

---

* **21:20** δε **f**35 ℵD,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — A,B,C,W [0.5%] NU † **21:21** τουτον **f**35 A,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 ουν ℵB,C,D [0.5%] NU ‡ **21:22** ακολυθει μοι **f**35 [98.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 21 𝔭122ℵA,B,C,D,W [1.5%] NU § **21:23** ο λογος ουτος **f**35 A [98.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 312 ℵB,C,D,W [1.5%] NU * **21:23** και ουκ ειπεν **f**35 A,D [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 23 δε 𝔭122ℵB,C,W [0.5%] NU † **21:23** τι προς σε **f**35 𝔭109A,B,C,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR[NU] ¦ — ℵ [0.5%] ¦ 23 D ‡ **21:24** και **f**35 ℵA,C,D [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 1 ο B,W,NU ¦ ο 1 [0.5%]

ἀληθής ἐστιν ἡ μαρτυρία αὐτοῦ.§
25 Ἔστιν
δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ ὅσα* ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς,
ἅτινα ἐὰν γράφηται καθ᾽ ἕν,† οὐδὲ‡ αὐτὸν
οἶμαι τὸν κόσμον χωρῆσαι τὰ γραφόμενα

§ **21:24** εστιν η μαρτυρια αυτου **f**35 אA [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ 4231 B,C,W,NU ¦ 1423 D * **21:25** οσα **f**35 A,D,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ α B,C [0.5%] NU ¦ א omits whole verse † **21:25** καθ᾽ ἑν *rell* ¦ καθέν **f**35 [30%] [for the record] ‡ **21:25** ουδε **f**35 A,C,W [98.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ ουδ B,D [1.5%] NU

βιβλία. Ἀμήν.§,*,†

§ **21:25** αμην **f**35 [98.5%] CP,HF,RP,OC,TR ¦ — A,B,C,D,W [1.5%] NU * **21:25** In the colophons, **f**35 [50%] have "published thirty-two years after the ascension of Christ", or 61/62 AD. For 50% of the MSS to have this information probably means that the tradition is ancient; and of course, I have demonstrated, to my own satisfaction at least, that **f**35 goes back at least to the 3rd century. If this information is correct, then John was 'published' in 61/62 AD. The same sources have Matthew published eight years after the ascension, or 38/39 AD, Mark published two years later (40/41) and Luke another five years later (45/46). Not only were the authors eyewitnesses of the events, but many others were still alive when the Gospels appeared. They could attest to the veracity of the accounts, but could also be the source of textual variants, adding tidbits here and there, or 'correcting' something that they remembered differently. † **21:25** The citation of **f**35 is based on the following fifty-seven MSS—18, 35, 83, 128, 141, 201, 204, 363, 402, 479, 480, 510, 547, 553, 586, 685, 696, 757, 789, 824, 867, 897, 928, 1072, 1075, 1111, 1117, 1145, 1147, 1334, 1339, 1384, 1435, 1461, 1496, 1503, 1559, 1560, 1572, 1617, 1637, 1652, 1667, 1686, 1694, 1700, 1713, 2122, 2253, 2322, 2352, 2382, 2466, 2503, 2554, 2765 and Iviron 2110. I collated all of them myself, except for 201 and 480 that I took from Scrivener. None of them is a 'perfect' representative of **f**35 in John, as it stands [an unreasonable expectation, presumably, for a book this size, besides being a Gospel], but several come very close (cursive 2382 has only one variant, corrected, so its exemplar was presumably perfect). [This refers to the MSS I have collated—there may be even better ones out there. In fact, since I have only collated around 20% of the family representatives for this book, there probably ARE better ones out there.] The uniformity is impressive. Since these MSS come from all over the Mediterranean world (Sinai, Jerusalem, Patmos, Constantinople, Aegean, Andros, Lesbos, Prinkipos, Bucharest, Athens, Modena, Meteora, Tirana, Mt. Athos [nine different monasteries], Grottaferrata, Corinth?, Vatican, etc.) they are certainly representative of the family, giving us the precise family profile—it is reflected in the Text without exception.In the statements of evidence I have included the percentage of manuscript attestation for each variant within either ( ) or [ ].

Η Καινή Διαθήκη
The Greek New Testament According to Family 35, Wilbur Pickering

Copyright © 2020 Wilbur N. Pickering

Language: Ελληνικά (Greek, Ancient)

Dialect: Koine

Contributor: Dwayne Green, Robert A. Boyd

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:
You include the above copyright and source information.
You do not sell this work for a profit.
You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2024-02-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 29 Apr 2024 from source files dated 21 Feb 2024
cf64fb6f-e463-5ebb-820f-5a4a7bb37b73